

De omslagen van de Salamanderpockets 1958-1996

De omslagen van de
Salamanderpockets 1958-1996

De omslagen van de
Salamanderpockets 1958-1996

De omslagen van de
Salamanderpockets 1958-1996

Met bijdragen van Ton Anbeek
en Paul Hefting

Amstelveen

Lenoirschuring

2008

Dit boekje is uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling
“De omslagen van de Salamanderpockets 1958-1996” eind 2008 in
de drukkerij van Lenoirschuring te Amstelveen.

Dit boekje is niet in de boekhandel verkrijgbaar. Gedrukte
exemplaren worden, zolang de voorraad strekt, als relatiegeschenk
uitgereikt door de auteurs Ton Anbeek en Paul Hefting,
Em. Querido's Uitgeverij bv en Lenoirschuring. Als pdf is het
beschikbaar op www.druklenoirschuring.com

Inhoud

Arie Lenoir
Voorwoord 7

Ton Anbeek
De onverwoestbare Wampie
Over Salamanderpockets 11

Paul Hefting
De Salamander 43

Omslagen per jaar op nummer 73

Index op nummer 287

Index op auteur 329

Index op illustrator 353

Colofon 383

Waarom dit boekje?

In juni 2007 sta ik in de kringloopwinkel in Zutphen voor een kast vol Salamanderpockets. Bij mijn vriend Baad Loos had ik eerder zo'n verzameling gezien, boekjes herkend en bedacht wat een mooi tijdsbeeld zo'n verzameling geeft. Kijkend naar de gekleurde ruggen en de illustraties van al die verschillende kunstenaars besluit ik daar in Zutphen om in één klap de inhoud van die hele kast te kopen, alle Salamanderpockets te gaan verzamelen en over de vormgeving van de omslagen een expositie met bijbehorend boek te maken. En de opening van de expositie zou dan moeten zijn tijdens de zesde editie van OpdevloerbijLenoirschuring, op de laatste vrijdag van september 2008.

Nu ik dit voorwoord schrijf, besef ik hoe enorm dit allemaal uit de hand gelopen is. Wat begon als een aardig idee, is uitgegroeid tot een project. Ton Anbeek en Paul Hefting waren bereid zich in dit onderwerp te verdiepen en vanuit hun vakgebieden de Salamander-reeks te belichten. Uitgeverij Querido verleende welwillend medewerking. Vrienden en bekenden doken in hun boekenkasten op zoek naar deeltjes voor de verzameling - zie de lijst met namen bij het colofon. In ons bedrijf werd zo'n 300 uur besteed aan scannen, opmaken en drukken. Een jaar lang heb ik kringloopwinkels en winkels voor tweede-hands boeken door heel Nederland bezocht.

Ik dacht met iets tamelijk unieks bezig te zijn, maar kwam al snel andere verzamelaars tegen die hun diverse collecties koesteren. Naarmate ik meer van de reeks te weten kwam, vond ik het steeds leuker worden. Opkomst en neergang van het pocketboek bleken nauw samen te hangen met maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland. De Salamanders bleken een van de vele series te zijn die uitgevers op de markt brachten om “goede en goedkope” lectuur bereikbaar te maken voor de “gewone man”. Acht deeltjes werden bekroond bij de Best Verzorgde Boeken van 1958 tot en met 1962. Zo bijzonder en vernieuwend waren deze boekjes in die tijd weer wel.

Mijn speurtocht heeft veel, maar niet alle omslagen opgeleverd. Ik hoop op reacties van andere boekenliefhebbers om de inhoud van dit boekje te completeren. De later gevonden boekjes zullen afgebeeld worden in een brochure die te zijner tijd verschijnt. Zo kan iedere liefhebber zijn overzicht werkelijk compleet maken. Informatie hierover kunt u vinden op www.druklenoirschuring.com. Wij wensen u veel lees- en kijkplezier met dit boekje.

Amstelveen, juli 2008
Arie Lenoir
Lenoirschuring

Ton Anbeek
De onverwoestbare Wampie
Over Salamanderpockets

Anthonie Gerrit Hendrik Anbeek van der Meijden (Ede, 18 september 1944) is een Nederlands schrijver, onder de auteursnaam ‘Ton Anbeek’.

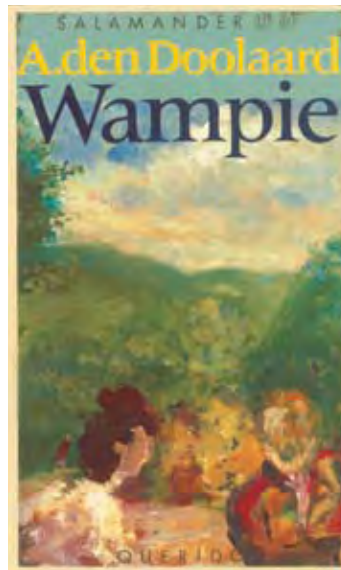
Hij promoveerde in januari 1978 bij Sötemann in Utrecht, was daar ook korte tijd werkzaam, doceerde een jaar in de Verenigde Staten en aanvaardde vervolgens het ambt van hoogleraar aan de Universiteit Leiden in 1982 met de oratie *In puinhopen voel ik mij prettig, ergens anders hoor ik niet thuis*. Hij was hoogleraar in de Nederlandse letterkunde van de Romantiek tot nu. Anbeek ging in september 2005 vervroegd met emeritaat. Op 27 september 2005 hield hij zijn afscheidscollege over ‘De jaren Zestig en de literatuur of: Is cultuurgeschiedenis mogelijk?’. In het academisch jaar 2005-2006 heeft hij aan de universiteit van Padua (Italië) Nederlandse en Vlaamse letterkunde gedoceerd.

De onverwoestbare Wampie *Over Salamanderpockets*

Zelden zal een wandelaar in de vrije natuur in één keer zoveel salamanders aantreffen als hier in deze drukkerij verzameld zijn.

Eigenlijk zouden ze onder een dun laagje water moeten liggen, want water is het element waarin de salamander zich het liefst ophoudt. Dat is merkwaardig omdat in alle symbolenhandboeken valt te lezen dat het beestje staat voor het oerelement vuur. Wie zich met de salamander bezighoudt- het beest of het boek- stuit steeds weer op zulke merkwaardig tegenstrijdige of ironische gegevens, ik zal er vaak op terugkomen. Daarbij gaat het mij niet alleen om de inhoud maar vooral ook om het uiterlijk van de Salamanders, want daarvoor liggen al die prachtige omslagen natuurlijk hier. Als illustratie van mijn verhaal gebruik ik Salamanderpocket no. 1, *Wampie*, het geesteskind van A. den Doolaard, die bij de burgerlijke stand Cor Spoelstra heette, maar dat was natuurlijk geen goede naam voor een eigenzinnige zwerver. *Wampie* kreeg als ondertitel mee ‘de roman van een zorgeloze zomer.’ Met dat boekje in de hand kun je een eeuw boekgeschiedenis oproepen: de rol van uitgevers en drukkers, de grillige voorliefdes van verschillende generaties lezers.

Wampie dus. De eerste Salamanderpocket, verschenen in 1958.

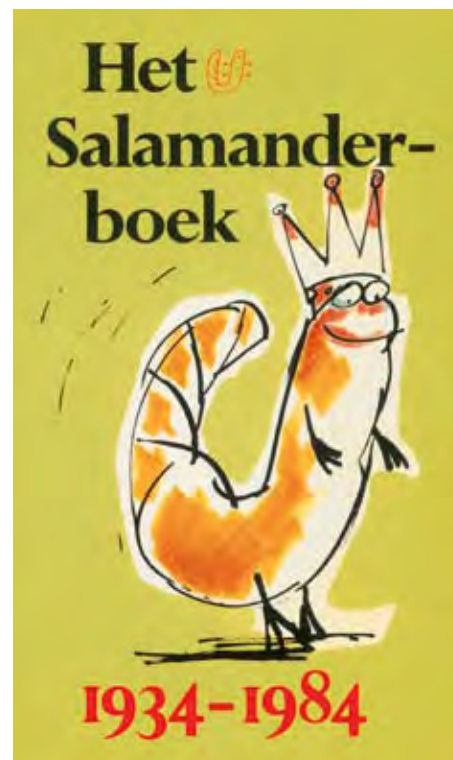
Zoals u hier mooi kunt zien kreeg ze in de loop van de tijd verschillende omslagen, vier om precies te zijn. De eerste druk laat een kuise kus zien, voorspel nog lijkt het; in 1964 - begin jaren zestig dus - zijn we al bij wat toen heavy petting heette. Omslag 1980 doet een stap terug want geeft het moment weer waarop de minnaar zijn geliefde ontdekt. Het omslag van de uitgave uit 1988, ja hoever zijn we eigenlijk daar? Je moet er de bril bij opzetten. We zijn van de heldere lijnen van The Tjong King bij een zoekplaatje terecht gekomen. Postmodern zou je het met enige goede wil kunnen noemen, maar het geeft te denken dat de illustrator van de uitgave 1988 maar één keer voor de salamanderreeks zijn kunsten heeft mogen vertonen. (Ik zal zijn naam ook maar niet noemen).

Deze verschillende omslagen voor dezelfde tekst maken deze tentoonstelling extra kleurrijk en hebben bovendien nog het bijkomende voordeel dat je in één oogopslag kan zien waar de succesnummers zitten.

Toch, wanneer je er over gaat nadenken is degene die het meest van deze verscheidenheid profiteert de verzamelaar. Een uitgever wil vooral dat een boek herkenbaar blijft. Wanneer je het uiterlijk van boeken verandert, kan de koper in verwarring raken. Want die koper heeft veelal het boek nog niet gelezen, maar hij weet wel hoe het eruit ziet. Hij zag het liggen bij vrienden die er zo enthousiast over praatten dat ze bijna het hele verhaal navertelden of anders hebben de

advertenties wel gezorgd dat het omslag zich in het geheugen vastzette. Waar het om gaat: een omslag veranderen betekent een risico voor de uitgever. Het boek verliest zijn gezicht. En dat kan tot eigenaardige misverstanden leiden: komt een man in de boekhandel om *Vals licht* van hoe heet-ie, dingetjes te kopen en blijkt hij thuis opeens een roman van Leon de Winter in handen te hebben. Kortom, Joost Zwagerman had recht van spreken toen hij protesteerde tegen het feit dat De Winter voor zijn nieuwe roman *Het recht op terugkeer* hetzelfde schilderij van Edward Hopper als basis voor het omslag koos dat Zwagerman eerder voor *Vals licht* gebruikt had. Wonderlijk genoeg trok Querido, de uitgever van de salamanderpockets, zich weinig van dit soort praktische overwegingen aan. De tentoonstelling is er natuurlijk wel een stuk mooier door geworden.

Wampie kreeg dus in de Salamanderpocketreeks vier gezichten. Ze kust, ze tongzoent, ze droomt en ze is een verfvlek. Dat duidt op grote populariteit want veel verschillende drukken. Het zijn er zelfs zoveel dat de uitgever het op een bepaald moment ook niet meer wist. Zo kan je in *Het salamanderboek* lezen, een pocket die ter gelegenheid van vijftig jaar Salamanders verscheen (het is zelf ook een Salamanderpocket, namelijk no. 608, een voorbeeld van zelfbevruuchting dat doet denken aan de eigenaardige manier waarop salamanderbeesten zich in de natuur voortplanten-maar daarover later meer) dat in 1969 een dertiende druk van *Wampie* uitkwam die helemaal geen

dertiende druk kon zijn omdat twee jaar eerder al de achttiende druk op de markt was gekomen. Het duizelde de uitgever kennelijk van het succes. Sommige mensen vermijden angstvallig het getal dertien, geven hun huis nummer 12A, maar Querido produceerde van een succespocket twee keer een dertiende druk. Wilden ze toen van Den Doolaard af, ga je bijna denken.

Goed, kleinigheden, een kniesoor enz. Het zijn schoonheidsfoutjes, zoals Salamander no. 449, 462 of 509. Dat zijn deeltjes die, hoe groot

uw verzameling ook is, niet in uw boekenkast zullen staan. Hier liggen ze ook niet. Ze zijn namelijk nooit verschenen. Ik weet niet wat er in 1989 bij uitgeverij Querido gebeurd is, maar er blijven daarna steeds meer nummers oningevuld. Het worden er dan echt heel veel, deze spookverschijningen. Je zou ze bijna gaan verzamelen.

Hinderlijker vind ik dat er ook drukken van *Wampie* zijn verschenen waar op de titelpagina de toevoeging ‘de roman van een zorgeloze zomer’ ontbreekt. Het lijkt wel of het hier niet om een salamander, maar om een hagedis gaat: de titel schijnt als een hagedis zijn staart verloren te hebben. En net als bij de levende hagedis groeit die staart, de ondertitel dus, er later gewoon weer aan. (Even voor de zoölogische duidelijkheid, want er bleek in mijn kennissenkring enige verwarring op dit punt te bestaan: de hagedis is een reptiel, verwant aan de slang. De salamander komt in een ander hoofdstuk van het biologieboek voor, namelijk bij de amfibieën; verwant is bij voorbeeld de kikker. De meeste salamanders hebben een staart; als ze die ooit kwijtraken, groeit hij nooit meer aan. Maar er bestaan ook salamandersoorten, zoals de tropische wormsalamander, die eigenlijk helemaal geen staart hebben. Nadere details volgen.)

Terug naar de pockets, waar weer andere verwarringen wachten. Salamanderpocket no. 1, verschenen in 1958, is onmiskenbaar een pocket, een boek van klein formaat (11 x 18 cm of in dit

geval 11 ½ x 18 ½ cm) dat in *ingenaaide vorm* op de markt verscheen, maar was ze ook een van de eerste Nederlandse pocketboeken, onze *Wampie* die hier met verschillende gezichten voor ons ligt?

Nee, want daar gaat een interessante geschiedenis aan vooraf die door Lisa Kuitert in haar studie *Het uiterlijk behang, over reeksen in de Nederlandse literatuur tussen 1945 en 1996* uitvoerig beschreven is. Oudere veellezers onder u (zijn er andere?) herinneren zich ongetwijfeld de Prismapockets, die je als geboortegolver voor de somma van één gulden vijftwintig, een gulden en een kwartje dus, kon aanschaffen. Gouden tijden voor de lezer! Ze werden op een bepaald moment zó populair dat de term ‘een Prisma’ synoniem dreigde te worden met ‘een pocketboek.’ Komt een man terug van de boekhandel, vraagt zijn vader: ‘En, nog een boek gekocht?’ ‘Jahoor, een Prisma,’ zegt de jongeman en laat trots *De zoon* van Simenon zien, een Zwart Beertje, nummer 147 om precies te zijn. (En wat zegt de vader? ‘Prisma’s zijn geen echte boeken.’) We hebben het nu natuurlijk over het eind van de jaren vijftig, begin jaren zestig, een periode die gekenmerkt wordt door de massale doorbraak van het pocketboek.

Vaak worden de Prisma’s van uitgeverij Het Spectrum als de eerste vertegenwoordigers van deze nieuwe uitgeversformule in Nederland beschouwd. Het pocketboektijdperk begint dan in 1951 als de reeks van start gaat met Dickensvertalingen, al snel gevolgd door de eerste tekst die niet vertaald

was, *Erik of Het klein insectenboek* dat eerder als een gewoon, dat wil zeggen een gebonden boek verscheen. De schepper van Erik, Godfried Bomans, zag ‘ter wille van het sociale element’ heel nobel af van een hoog honorarium en uitgeverij Het Spectrum kon de prijs daardoor laaghouden om ‘een geheel nieuwe groep lezers’ aan te boren. Gouden tijden voor de uitgever!

Uiteraard volgden andere uitgevers het lucratieve voorbeeld snel. De al genoemde Zwarte Beertjes van Bruna die in 1955 op de markt kwamen brachten werk van Havank en Simenon. De Ooievaarpocketreeks van Bert Bakker begon

in 1954 met de boeken van H. Voordewind, *De commissaris vertelt* en *De commissaris vertelt verder* en omdat de boekhouder ook een mooi verhaal te vertellen had verscheen in hetzelfde jaar 1954 de Ooievaarpocket *Nieuwe griffels, schone leien*, een bloemlezing die voor menig scholier en student de eerste kennismaking met de poëzie van de geruchtmakende Experimentelen of Vijftigers betekende. En met die moderne poëzie (‘wartaal’ zeiden de oudere critici) en ook met het eigentijdse proza (‘ontluisterend en pornografisch’ zeiden de ouderen) konden diezelfde jongeren nog uitvoeriger kennismaken toen in 1957 de Literaire Pockets van de Bezige Bij begonnen te verschijnen. Binnen deze vloedgolf van pocketboekreeksen drijven dan ook de eerste Salamanderpockets van uitgeverij Querido mee, met als boegbeeld *Wampie*.

Deze ‘roman van een zorgeloze zomer’ was al eerder verschenen als een gebonden boek, zoals dat meestal het geval was met pocketteksten. Maar verrassender is dat *Wampie* ook al eerder op de markt was gebracht als... pocket.

De Prisma’s waren namelijk niet de eerste Nederlandse pocketboeken; wèl waren het de eerste boeken op 11 x 18-formaat die een massale verbreiding vonden onder het publiek. En op dit punt gekomen raken we iets dat je de ironie van de geschiedenis zou kunnen noemen, de mogelijkheden in een knop gebroken.

Over het algemeen wordt aangenomen dat de Penguins die in 1935 begonnen te verschijnen de

eerste pocketboeken waren die een massapubliek vonden of misschien beter: creëerden. Het verhaal van uitgever Allen Lane is bekend. Hij stond op een station te wachten, bedacht opeens: ik heb niets te lezen bij me (vreemde gedachte voor een uitgever), ik kan hier ook niets te lezen kopen en zag opeens een gat in de markt zo groot als een stationsoverkapping. Over deze anecdote mag je met recht zeggen: als het niet waar is, is het toch mooi gevonden. Geniaal was zeker zijn inval om de handzame boekjes ook door Woolworth, een soort Hema dus, te laten verspreiden.

Penguins dus als de eerste succesvolle pocketreeks? Negen maanden eerder was aan de overkant van de Noordzee precies zo'n reeks van start gegaan, te weten de Salamanders van uitgeverij Querido. Ze kostten 1 gulden 25 per stuk, wat niettemin in de crisisjaren (we hebben het over 1934) nog een aanzienlijk bedrag was. Het waren échte pockets, dat wil zeggen op het bekende formaat en ingenaaid of gebrocheerd zoals dat ook wel genoemd werd. Ze bleken redelijk succesrijk. Van de roman met de gekwelde titel *De martelgang van Kromme Lindert*, geschreven door bestsellerauteur A.M. de Jong waren er al snel bijna 5000 exemplaren verkocht. Onze *Wampie* neemt binnen deze vooroorlogse ingenaaide Salamanders overigens een bijzondere positie in. Uitgever Querido bracht in deze reeks boeken die al eerder in gebonden vorm een succes waren gebleken- dat zou later niet alleen bij Querido de gewone gang van zaken worden. Het zijn dus bijna altijd niet-

oorspronkelijke teksten. Maar de uitgever wilde daar ook wel eens een enkele keer van afwijken en *Wampie* is nu de tweede oorspronkelijke roman die als Salamander verscheen. Het boek is namelijk speciaal op verzoek van Emanuel Querido door Den Doolaard geschreven. De schrijver bevond zich toen net in een crisis, hij had ook in zijn huwelijk wat al te veel gedoold, en voelde er aanvankelijk weinig voor om iets luchtigs te schrijven, zoals hem gevraagd was. Maar kort daarop ontmoette hij zijn tweede echtgenote en aan die idylle hebben we deze 'roman van een zorgeloze zomer' te danken, waarvan de eerste 10.000 exemplaren overigens over de toonbank vlogen. Den Doolaard was niet voor niets een ongelooflijk populair romanschrijver.

De vooroorlogse Salamanderpockets waren een succes, maar toch was het publiek niet helemaal tevreden. Men had waardering voor de nieuwe formule, maar ja, een écht boek was het toch niet, zo'n flodderexemplaar. Dat wreekte zich vooral in de jaarlijkse periode dat veel Nederlanders elkaar een boek cadeau deden. Je kon er natuurlijk een prachtig gedicht bij bedenken, maar het bleef een wat schlemielige manier van schenken, zo'n flodderding, waarvan je bij het lezen voortdurend vreesde dat het helemaal uit elkaar zou vallen. Het was, kortom, een cadeau zonder ruggegraat.

De uitgever dacht erover na en koos eieren voor zijn geld. Al vanaf 1935 werd er van elke tekst in de Salamanderserie naast een ingenaaide ook

een gebonden editie op de markt gebracht, en die laatste vond veel meer aftrek. De geschiedschrijver van het uitgevershuis Querido, A.L. Sötemann, concludeert dan ook terecht: 'Men was eenvoudig aan het pocketboek niet toe.' Goed idee, verkeerde tijd: de ironie van de geschiedenis.

Was Querido dan de 'uitvinder' van het pocketboek? Heeft Allen Lane van Penguin niets anders gedaan dan de vorm van de Salamanders, de ingenaaide dan, kopieëren? Helaas is dat niet het geval, hoe aardig dat ook zou zijn geweest voor de boekgeschiedenis. Beiden, Emanuel Querido en Allen Lane hebben zich laten inspireren door een serie die iets eerder, in 1932, in Duitsland was opgezet en waarin werk van Engelstalige auteurs verscheen. De reeks heette 'The Albatross.' We weten zeker dat deze boekjes het voorbeeld vormden voor de Salamanders, want uit de kasboeken van Querido blijkt dat in mei 1934 een deeltje uit 'The Albatross Modern Continental Library' was aangekocht en die uitgave werd geboekt onder het hoofd 'De Salamander.' (Het ging overigens om een bedrag van achtennegentig cent.) En diezelfde Albatrossen zijn ook de voorvaders geweest van de Penguins.

Soms is er ook een zekere rechtvaardigheid terug te vinden in de loop van de geschiedenis. Dat zou je kunnen denken wanneer je leest dat een van de initiatiefnemers van de Albatross-reeks na zijn vlucht uit nazi-Duitsland uiteindelijk directeur werd van het Amerikaanse Penguinkantoor.

Het formaat van de Salamanderreeks hebben we nu teruggebracht tot zijn voorbeeld, maar waarom gingen de Salamanders eigenlijk Salamanders heten? Waarom de Albatrossreeks Albatross heet, weten we: men zocht de naam van iets dat in vrijwel alle Europese talen hetzelfde zou heten. Ook dat idee heeft Allen Lane overgenomen toen hij zijn reeks noemde naar de zuidpoolbewoners die zich zo ontroerend waggelend door het leven bewegen. De pinguinvijver, altijd een vaste pleisterplaats voor kinderen in de dierentuin.

Maar waarom Salamanders, waarom een salamander? Waarom niet een toekan, reiger of voor mijn part sidderaal als naamgever voor een reeks van handzame boekjes?

Als je kijkt naar de namen van pocketreeksen zie je grofweg twee soorten. De geleerde soort, zoals Prisma of Aula (een vergelijkbare, vroegere serie droeg ooit de onnavolgbaar imponerende naam Klassiek Letterkundig Pantheon); daarnaast heb je de biologische soort: Salamanders, Zwarte of Witte Beertjes, Ooievaars; het fabeldier Phoenix valt ook binnen deze categorie, net als een andere Querido-reeks, de Griffioenen. Maar daarmee is het probleem niet opgelost, alleen verplaatst. Ooievaarpockets werden door een uitgever in Den Haag op de markt gebracht, een ooievaar siert het stadswapen van 's-Gravenhage en daarmee is de naam dus voldoende verklaard. Maar waarom Salamanders? Wat is dat eigenlijk voor een beest?

Niet hetzelfde als een hagedis, dat weten we al.

Een amfibie, zo leert de encyclopedie, is een tweeslachtig dier dat eerst door kieuwen ademt en later longen ontwikkelt. Het is een beest dat we op laag water moeten zoeken, want daar voert het zijn kunsten uit. Daar plant het zich voort en ook op dat punt is de natuur bijzonder creatief of misschien is het beter te zeggen: inventief geweest. Zo zijn er salamanders die een bijzondere vorm van voortplanting beoefenen, namelijk 'inwendige bevruchting zonder lichamelijk contact tussen de seksen' zoals het plechtstatig wordt verwoord in de *Winkler Prins*. De mannetjes hebben dan ook geen voortplantingsaanhangsel. Ze zetten een spoor van sperma uit en lokken vervolgens met een verleidelijk dansje de vrouwtjes. Die lopen dan over het spermapad en vegen daardoor al of niet bewust met hun cloaca als een soort stofzuiger het zaad op. Klaar is kees.

Is de seksuele activiteit bij deze soorten dus gereduceerd tot spoorzoeken, andere salamanders kenmerken zich juist door een opmerkelijke vroegrijpheid. Zo is daar de toch al raadselachtige axolotl, die in Mexico voorkomt (de naam stamt dan ook van de oude Azteken). De axolotls zijn al als *larve* geslachtsrijp en dus planten ze zich dan ook al voort. Het dier hoeft dus eigenlijk niet volwassen te worden om de soort in stand te kunnen houden. Je kan ze wèl dwingen tot volwassenheid door ze stukjes schildklier te voeren of in te spuiten met schildklierhormoon. Maar

waarom zou je dat doen? Het antwoord is simpel: volwassen axolotls zijn lekkerder en dus staan ze op de kaart van elk Michelinsterrestaurant in Mexico.

Het zijn verwarrende beesten, de salamanders. Want niet alle soorten leggen eieren; uitzondering is bij voorbeeld de vuursalamander. De mannelijke vuursalamander heeft wel degelijk gemeenschap met vrouwtje vuursalamander en ook in een ander opzicht zijn ze menselijker, want de vrouwtjes brengen geen eieren, maar levende jongen voort. Er is ook een soort die wel longen heeft maar ze nooit gebruikt omdat ze constant in het water leven en dus door hun kieuwen blijven ademen.

En dan is er nog in het Karstgebergte op het grensgebied van Italië en Slovenië, diep onder de grond een salamander die blind is en geen kleur heeft. Helemaal alleen in de ingewanden van de aarde. Blind, want er valt toch niets te zien. Kleurloos, want er is bijna niemand die je ziet. De Slovenen zijn erg trots op dit unieke beestje. Ze tronen je mee naar de grot waar hij leeft maar het is eerlijk gezegd niet iets waar je vrolijk van wordt. 'Olm' heet deze salamander. Een olm is dus niet alleen een boom maar ook een beest. Olm, dat woord klinkt al droef, maar de werkelijkheid is nog veel droeviger, kan ik u verzekeren. Als dat ook een salamander is, zou je er toch niet gauw een serie pockets naar noemen en zeker niet een boek dat de zwolheid van een zorgeloze zomer wil oproepen.

Hoe langer je je met de salamander bezighoudt, hoe meer je gaat twijfelen aan zoiets als intelligent design. Of laten we het zo zeggen: je krijgt sterk de indruk dat de klasse 'amfibieën' vooral gebruikt is als laboratorium; eieren, levende jongen, kieuwen en longen, van alles werd daarin door elkaar geklutst.

Laten we liever kijken naar iets wat in ieder geval door mensen met hun verstand gemaakt is, namelijk *symbolen*.

De salamander, daar kan geen enkele twijfel over zijn, staat voor het vuur. Antieke geleerden als Aristoteles en Plinius dachten dat ze onvatbaar waren voor vuur en dat je er zelfs vuur mee kon doven. Ook in de middeleeuwse bestiaria, de beestenboeken, is dat soort wijsheid te vinden. De Franse koning Frans I gebruikte als embleem de salamander en had als lijfspreuk 'Ik voed het goede en vernietig het kwade.' Het embleem kunt u nog in Frankrijk op koninklijke gebouwen uit het begin van de zestiende eeuw aantreffen.

De associatie salamander-vlammen is ongetwijfeld te herleiden tot de kleuren van de vuursalamander. Daaraan hebben we ook een fabriek te danken die De Salamander heet en open haarden en schouwen produceert en waar je ook ambachtelijke kachels kunt bestellen. Toch zou je m.i. het embleem 'salamander' eerder op brandweerauto's dan op kachels verwachten, gezien het mythische blusvermogen van het dier.

Is het vuur nu de reden dat Emanuel Querido zijn Salamanders naar de salamanders noemde? Frans I van Frankrijk was iemand die in zijn tijd krachtig kunst en literatuur bevorderde, maar dat is toch wel een heel dun lijntje van amfibie naar pocketboek. (Overigens, het *woord* 'pocketboek' zou je ook als een amfibie kunnen beschouwen. Het bestaat namelijk uit twee talen, want het woorddeel boek wordt altijd op z'n Nederlands gespeld en het meervoud is 'pocketboeken' en niet 'pocketbooks.' Over inburgering gesproken.)

Een andere verbinding is interessanter. Al surfend ontdekte ik dat de salamander ook gebruikt is als drukkersmerk en wel door de Amsterdamse uitgever en boekverkoper Jacob Lescaijle, wiens bedrijf tussen 1644 en 1680 gevestigd was op de Middeldam naast de Vismarkt. Een van zijn uitgaven werd spreekwoordelijk, niet door de kwaliteit van de tekst of van de auteur, maar door de titel alleen. Die luidde namelijk 't *Nieuwsgierig Aegje*.

Jacob Lescaijle verbond de salamander met de deugd Standvastigheid. Die combinatie kan men onder meer verklaren door het feit dat de salamander niet van zonlicht houdt en juist het best tot zijn recht zou komen bij noodweer. Op een vergelijkbare manier is de relatie gelegd door een zeventiende-eeuwse dichter die schreef:

Een minnaar moet geen smert noch ongemacken vreesen.

Als een Salamander moet hy onverteerbaar zijn,
En met standvastigheyd verdraagen wreede pijn.
Soo dwinght hy 't harde hert hem end'lijk te
geneesen.

Kort samengevat: als je als minnaar maar goed volhoudt, verover je de onwillige geliefde uiteindelijk wel. 'Onverteerbaar' betekent hier: onverwoestbaar, niet aan te tasten door het vuur. Volharding- daar gaat het om in de liefde. En daar buiten. Want hier zien we zomaar opeens een opmerkelijke overeenkomst. Over een tijdsspanne van driehonderdvijftig jaar heen verbindt de liefde voor de salamander twee mannen die van boeken hun bedrijf maakten en dan ook nog allebei een Franse naam dragen. Ik bedoel natuurlijk Jacob Lescaijle en Arie Lenoir, die met zoveel volharding deze mooie salamanderverzameling tot stand bracht. Toeval bestaat niet, alles hangt met alles samen.

We zijn weer terug in deze ruimte. Zie ze daar eens liggen, die Salamanders, wat een prachtige omslagen. Maar... vielen ze ook *inhoudelijk* op? En wie lazen ze eigenlijk, op welk publiek was de reeks gericht? Of, om het in salamandertermen uit te drukken: wie liepen er warm voor de nieuwe pocketreeks van Querido die in 1958 met *Wampie* van start ging. (Om verwarring te voorkomen: ik zal het steeds over Salamanders hebben als ik de vooroorlogse uitgaven, ingenaaid en gebonden, bedoel; *Wampie* 1958 en haar volgelingen worden nu consequent als 'pocketboek' aangeduid.)

Het gaat nu dus niet meer om wat in mijn studietijd 'het boek als materieel object' heette, maar om de blik van een literatuurhistoricus die kijkt naar een serie die in 1958 opent met *Wampie*, een boek dat al voor de oorlog verschenen was (dit is zelfs de zesde druk) en geschreven werd door A. den Doolaard. Het was, hoe je het ook wendt of keert, een opvallende keus voor een pocketboek. En ook Salamanderpocket no. 2 was een herdruk van een Den Doolaardtekst, namelijk *De druivenplukkers*. In dat geval ging het om de veertiende druk van een roman die al in 1931 was uitgekomen. Met die *Druivenplukkers* is overigens nog iets eigenaardigs aan de hand, want de tekst verscheen nogmaals als Salamanderpocket, en wel als no. 407, zoals u hier zelf ter plaatse kunt controleren. Zo vaak herdrukt dat ze bij de uitgeverij de tel kwijtraakten, zoals dat bij *Wampie* eerder gebeurd was toen een dertiende druk verscheen die eigenlijk de negentiende was.

Kaskrakers waren het, die romans Den Doolaard. Maar om daarmee nu een sprankelnieuwe reeks te beginnen? Honderdduizenden exemplaren waren er al verkocht van de boeken die Den Doolaard voor de oorlog schreef. Kortom, *Wampie* was eigenlijk een afgelikte boterham. Oude wijn in nieuwe zakken, zou je ook kunnen zeggen of liever: oude wijn in oude zakken. Want de positie van de Salamanderpocket komt het scherpst uit wanneer je deze reeks legt naast de meest moderne van alle andere pocketreeksen, de Literaire Pockets die De Bezige Bij 2 jaar eerder begon uit te geven.

Met die reeks hebben de nieuwe Salamanders maar één uiterlijk aspect gemeen: het kaft is geplastificeerd. Handig, want pocketlezers kunnen nog wel eens slordig met koffie en andere drank omspringen. *Wampie* 1958 verschilt dus in zoverre van alle voorgaande uitgaven dat ze afwasbaar geworden is. Deze nieuwigheid heeft Querido dus van De Bij overgenomen.

Maar voor de rest, wat een verschil tussen beide series. Het eerste deeltje van de Literaire Pockets was de tweede druk van de 'kleine roman' *Het zwarte licht* van Harry Mulisch (1956). In de pocket staat niet vermeld wie het omslag ontwierp. Het is behoorlijk abstract, dus heel goed mogelijk dat het om een ontwerp van de jonge Karel Beunis gaat. Dat geldt zeker voor Literaire Pocket no.13,

een herdruk van Claus' debuutroman *De Metsiers* die in deze vorm een groot succes werd. Juist het abstracte karakter van Beunis' omslagen maakt ze bijzonder herkenbaar en nog iets meer: daardoor werd onderstreept dat deze pockets voor moderne mensen' bestemd waren. Deze laatste typering komt van De Bezige Bij zelf, die welbewust dit imago benadrukte. Het werkte naar twee kanten: negatief, voorzover het om conservatieve lezers en critici ging, die in het werk van de jongere generatie waartoe Harry Mulisch behoorde toch vooral 'agnosticisme en cynisme' konden ontdekken; positief juist waar het gaat om de geboortegolvers die zichzelf in de moderne kunst en literatuur herkenden. De abstracte schilderkunst, moet men niet vergeten, brak juist door in de jaren vijftig, zestig- ondanks de heftige reacties van oudere

generaties die de kunst van Cobra als geklodder van kinderen afdeed. Nog in 1959 werd een wandschildering van Karel Appel in het Amsterdamse stadhuis- zijn eerste officiële opdracht- na talloze protesten aan het oog van het publiek onttrokken. Pas jaren later werd het doek, dat 'Vragende kinderen' heette, weer zichtbaar gemaakt.

Toch kom je de naam Karel Beunis voortdurend tegen wanneer je de lijsten van Best Verzorgde Boeken uit deze periode doorneemt, al was het werk van deze ontwerper allerm minst onomstreden. Uitgever Sontrop, die toen bij Meulenhoff werkte, liet zich ontvallen: 'Karel Beunhaas, zo noemde ik hem altijd. Ik vond zijn werk een 100 % imitatie van Léger (...). De boekhandel kreeg er ook genoeg van, want die boeken waren allemaal onderling

verwisselbaar! Het was al mooi als je ze zag liggen: er *gebeurde* niks in die omslagen.' (Hij zelf gaf de voorkeur aan het werk van Wout Muller, die m.i. weerzinwekkende omslagen met halfgesmolten lichamen maakte; zo 100 % Francis Bacon, zou ik zeggen. Maar dit terzijde.)

Dat ze onderling verwisselbaar waren, kan niet helemaal ontkend worden. Dat was ook het gevolg van de merkwaardige werkwijze van Beunis. Hij maakte namelijk eerst ontwerpen voor een stuk tien, twaalf delen; pas daarna zocht hij er de titels bij. (Dat was overigens niet altijd het geval, zie het fraaie omslag van *Litteraire Pocket* no. 17.) Hoe ook zij, die omslagen zijn het 'smoel' van de *Litteraire Pockets* geworden en ook van de *Litteraire Reuzenpockets*, die in 1959 begonnen te verschijnen. Geleidelijk nam deze paperbackreeks de plaats van de pockets in. Uitgever Lubberhuizen gaf de voorkeur aan het grotere formaat dat hem meer mogelijkheden gaf met de prijs te experimenteren: waar het publiek zo gulzig is, wil het wel wat meer neertellen. De *Litteraire Pockets* zijn dus in 1966 niet een stille dood gestorven omdat ze niet liepen, maar ze zijn in feite het slachtoffer geworden van hun grote succes. *Het zwarte licht*, *Litteraire Pocket* no. 1 werd later de duurdere *Litteraire Reuzenpocket* no. 100. Een uitgever is nu eenmaal geen filantroop.

Het ongebonden boek had dus inmiddels massaal aftrek gevonden bij het Nederlandse publiek. Eerder, in 1934, was dat niet gelukt met de Salamanders die Querido in gebonden én

ingenaaide vorm op de markt bracht. Ik citeerde in dit verband de geschiedschrijver van deze uitgeverij, die concludeerde: 'men was eenvoudig aan het pocketboek niet toe.' Als dat zo is, hoe komt het dan dat Nederland er kennelijk twintig jaar later voor naar de boekhandel rende? Wat was er met het publiek gebeurd dat het opeens zo gretig reageerde op een format dat in feite al veel langer bestond?

Over het gedrag van de Nederlandse lezers weten we behoorlijk wat omdat er de afgelopen decennia gedegen onderzoek naar is gedaan. Een samenvatting geeft bij voorbeeld het uitgebreide rapport *Leesgewoontes; een halve eeuw onderzoek naar het lezen en zijn belagers* (door W. Knulst e.a.). Met die studie in de hand laat zich het volgende beeld schetsen.

Eind jaren vijftig wordt een ongekennde uitbreiding van het leespubliek zichtbaar. Een aantal demografische factoren heeft daarbij een doorslaggevende rol gespeeld. In de eerste plaats de zogenaamde geboortegolf van vlak na de oorlog. De kinderen die in de roes van de bevrijding of niet veel later zijn verwekt, bereiken eind jaren vijftig de Middelbare School. Het ging om een bijzonder grote groep, niet alleen vanwege die vloedgolf maar vooral ook omdat het normaal werd dat ook kinderen uit voorheen minder kansrijke klassen gingen 'doorleren.' Dat had bovendien tot gevolg dat het lerarencorps op de middelbare scholen drastisch moest worden uitgebreid. Met

jonge leerkrachten. En voor deze nieuwe docenten betekende de Beweging van Tachtig niet het hoogte- en eindpunt van de Nederlandse literatuur, zoals dat voor hun oudere collega's nog vaak wél het geval was geweest. Tegelijkertijd begon de verzuiling af te brokkelen, waardoor de morele oordelen van eerdere generaties hun greep op het onderwijs verloren. Met andere woorden, de jonge leraren kregen vrij spel om over hun eigen literaire favorieten te praten: Hermans, Claus, Mulisch, Campert, Lucebert, iets later ook Wolkers.

De gestegen welvaart maakte het bovendien voor scholieren en studenten mogelijk een eigen bibliotheekje van pockets en paperbacks op te bouwen, dat keurig een plaats kreeg op het kleurrijke Tomado-rekje. Opvallend is ook dat er toen geen significant verschil bestond tussen veellezende meisjes/vrouwen aan de ene en jongens/mannen aan de andere kant. Het was de tijd dat scholieren foto's van schrijvers in hun agenda plakten.

De cijfers spreken boekdelen (of liever gezegd: pocketreeksen): in 1956 besteedde de bevolking gemiddeld zo'n 22 % van de vrije tijd aan boeken lezen. Hierbij was vooral de jeugd van doorslaggevend belang, want de hoogste percentages vindt men bij de twaalf- tot veertienjarigen (daar komen de geboortegolvers) en studenten. Het CBS merkte in die tijd zelfs op: 'Het is tevens mogelijk dat het vele lezen een eigenschap van de jeugd zelf is.' De jongeren lazen in ieder geval veel meer dan de ouderen.

Het kan verkeren. Zo'n dertig jaar later wordt duidelijk dat het leespubliek voornamelijk uit goedopgeleide vrouwen van boven de vijftig bestaat die zich bij voorbeeld verenigen in buitengewoon actieve leesclubs. Het zijn overigens dezelfde vrouwen die je tegenkomt op kunsttentoonstellingen en in de concertzalen waar klassieke muziek gespeeld wordt. (In het laatste geval wordt de echtgenoot nog wel eens meegetroond). Het is tevens mogelijk, zou je zeggen met een variant op de zoëven geciteerde uitspraak van het CBS, dat het vele lezen een eigenschap van de ouderdom zelve is.

Terug naar de jaren zestig, zeventig toen de jeugd zijn eigen literatuur zocht en vond. De tegenstelling tussen de generaties wordt aardig verbeeld in de volgende passage uit een roman van Hiddema, *Scheuren in het asfalt*:

Je ouders hadden ook boeken, maar totaal andere. Kloeke exemplaren, gebonden en zwaar, maar ze stonden dan ook in een eikenhouten kast of iets anders dat na de atoombom beslist nog op zijn plaats zou staan. Veel omnibussen en werken van onduidelijke strekking als *Circusleven*, *Eeuwig zingen de bossen*, *Hoe groen is mijn dal*, *Sil de strandjutter* sierden menige plank naast *Ciske de rat* en *De commissaris vertelt*. Trilogieën die zich afspeelden in het barre Noorwegen, waarin voornamelijk werd gebroed en gezwezen tot over de helft ineens een bijl werd gepakt.

De schrijvers waar Hiddema naar verwijst waren voor de oorlog immens populair. Na 1950 werden ze in het verdomhoekje gezet, althans door de jonge lezers, en afgedaan als 'vertellers.' Dat lijkt een neutrale term maar betekende in de praktijk: auteurs die niet méér wilden dan een vlot verhaaltje vertellen en die dus niet 'de ruimte van het volledig leven' opzochten zoals Hermans, Claus, Mulisch. Die ouderwetsgezellige vertellers heetten Anne de Vries, A.M. de Jong, Jan de Hartog, Piet Bakker, Antoon Coolen, Ina Boudier-Bakker, Jan Mens en Johan Fabricius. En in dat rijtje verschijnt ook altijd de naam A. den Doolaard (wiens werk inderdaad ook in verschillende omnibussen verscheen).

Als we deze gegevens samenvoegen - een jong leespubliek dat met de moderne literatuur dweept zoals die makkelijk voor handen was in goedkope pockets en paperbacks- dan krijgt Salamanderpocket no. 1, *Wampie* dus, opeens een heel ander gezicht. Een gerimpeld gezicht zou je bijna zeggen. In een periode dat de jeugd de toekomst voor de boekhandel vormde, startte Querido een pocketreeks met het boek van een auteur die door de jongeren als afgedaan werd beschouwd. In Frankrijk trad in dezelfde tijd een groep jonge filmregisseurs naar voren die de 'nouvelle vague' vormde. Deze filmmakers zetten zich scherp af tegen wat ze de 'cinéma de papa' noemden. Welnu, *Wampie*, onze *Wampie*, dat was natuurlijk littérature de papa, zoals het hele werk van Den Doolaard. (Voor de duidelijkheid: ik wil hiermee geen oordeel over Den Doolaard geven.

Een boek als *De herberg met het hoefijzer* heb ik nog onlangs met plezier herlezen. En zelden heb ik me in de bioscoop zo verveeld als bij films van nouvelle vague-topman Godard.) Maar hoe dan ook: Den Doolaard die een nieuwe pocketreeks opent, dat is zoiets als een liefhebber van Cobra een schilderij van Anton Pieck voorhouden.

Salamanderpockets hebben zelden een abstract omslag, vrijwel alleen als het gaat om non-fictie, beschouwende boeken dus, of bloemlezingen. (De grote uitzondering vormt Salamanderpocket no. 8, *Het proces* van Kafka). Je zou het ook het ook zo kunnen zeggen: door *Wampie* als boegbeeld voor een nieuwe reeks pockets te kiezen, maakte uitgeverij Querido een duidelijke statement. Ze verklaarden daarmee ondubbelzinnig: wij specialiseren ons niet in de literatuur waarin de moderne mens, veelal 'naakt' genoemd, centraal staat; wij pakken daarentegen de traditie op van oprichter Emanuel Querido die goedlopende romans een tweede leven gaf in een goedkope editie. Den Doolaard staat voor ouderwetse vertelkunst en daarbij hoort geen abstract omslag maar een plaatje met herkenbare mensen.

Uitgeverij Querido zwom dus in 1958 welbewust tegen de stroom van de moderne, buitengewoon succesrijke literatuur in. Het is dan ook niet verwonderlijk te lezen dat de uitgeverij lang gearzeld heeft voor ze aan het avontuur van een nieuwe pocketreeks begon. Uitgeefster Tine van Buul verklaarde ooit trots: 'Pocketfabriek wilden

wij in geen geval worden' (geciteerd door Lisa Kuitert in *Het uiterlijk behang*). Zij en mededirecteur Reinold Kuipers legden er de nadruk op dat ze niet van het extreme en heel modieuze hielden. Het werk dat zij uitgaven moest naar uiterlijk en inhoud eerder 'gedempt, en ironisch' zijn. Kortom, Querido profileerde zich als een bij uitstek deftige uitgeverij. En ook een voorzichtige uitgeverij, want met *Wampie* als nummer 1 van de Salamanderpockets liep je natuurlijk weinig risico. Kochten de scholieren en studenten het niet dan raakte men de exemplaren wel kwijt aan oudere Den Doolaard-fans. Er verschenen vervolgens ook andere typische vertellers in de reeks zoals Ina Boudier-Bakker, Cor Bruijn, Jan Mens, Antoon Coolen, heel veel A.M. de Jong en flink wat Johan Fabricius.

Behoudend bleef men dus, maar soms voorzichtig vernieuwend. Zo gebruikte Querido de Salamanderpocketreeks niet alleen maar om belegen bestsellers te recyclen. Opmerkelijk is dat vanaf eind jaren zeventig de serie vooral ook eigen auteurs die geen duizelingwekkende verkoopcyfers haalden, met een tweede druk in de Salamanderreeks opnieuw onder de ogen van het publiek wilde brengen. Dus niet alleen een nieuw omslag voor het beproefde merk Den Doolaard, maar ook het omgekeerde: een tweede kans voor winkeldochters. Zo is het moderne, volgens sommigen zelfs postmoderne proza van Brakman en Bernlef ruim vertegenwoordigd in de pocketreeks. Toch is het de traditie die het

sterkst aanwezig blijft in de reeks, wat blijkt als je kijkt naar de auteurs die meer dan tien titels leverden. Daartoe behoren bij voorbeeld Multatuli, Couperus, Haasse en Theun de Vries. Hofleverancier is Vestdijk, met niet minder dan 18 titels! Het aanbod is dus literatuurhistorisch gezien bijzonder breed, van populaire klassieken tot redelijk modern proza. Als geheel krijgt de serie daardoor ook iets halfslachtigs, het is of men nooit echt voor het een of het ander heeft durven kiezen, ben je geneigd te denken.

En misschien is dat wel de verborgen verklaring voor het feit dat de Salamanders salamanders heten. Gaat u maar na: de salamanderpockets volgen de traditie, komen soms met iets nieuws, maar zoeken zelden het extreme. Halfslachtig, zei ik; je zou ook kunnen stellen dat ze het beste van twee werelden proberen te verenigen. Kijk je nu naar het dierenrijk dan ligt de vergelijking met de amfibieën voor de hand. Kies je dan niet voor de springerige kikker, dan kom je vanzelf bij de watervlugge salamander terecht. Het enige grote verschil tussen het beest en het boek is dat de salamanderpockets er zo ongelooflijk veel kleurrijker en aantrekkelijker uitzien dan de beestjes waarnaar ze genoemd zijn. En dat kunt u nu zo mooi hier, in deze drukkerij omgetoverd tot terrarium, met eigen ogen waarnemen.

Paul Hefting
De Salamander

Dit artikel volgt.

De Salamander¹

De bron

Het pocketboek of wel het zakboek² is voortgekomen uit de Maatschappij tot 't Nut van het Algemeen, gesticht in 1794 door de doopsgezinde predikant Jan Nieuwenhuijzen uit Monnickendam en zijn zoon Martinus, arts in Edam. Het zakboek als een aspect van de Verlichting, die in de 18de eeuw uit Frankrijk naar Nederland was overgewaaid. Een wat merkwaardige bewering en niet echt waar, maar als men de doelstellingen van deze maatschappij - die nog steeds bestaat -, leest dan staat daar onder meer 'dat allen door betere educatie zouden kunnen delen in een wereld van vooruitgang en dat er door betere educatie een betere toekomst zou kunnen komen met welvaart en welzijn voor allen'. Het ging eveneens over 'de verbetering van het Schoolwezen en de opvoeding der jeugd als voornaamste grondslag ter vorming, verbetering en beschaving der burger.' Lisa Kuitert³ beschrijft het ontstaan van boekreeksen in de periode van 1850 en 1900. Het waren er tussen de 300 en 400, voor allerlei zuilen, de katholieken, de protestanten en de socialisten, maar ook de Bibliotheek voor Reiner Leven of reeksen over ingewikkelde onderwerpen, zoals de natuur of de kosmos, 'voor leken verklaard'.⁴ En de literaire reeksen, met bekende Nederlandse schrijvers, vertalingen van buitenlandse auteurs in goedkope edities. Meteen na 1900 werd hier de Wereldbibliotheek opgericht

(1905), eerst onder de naam Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur, met eenzelfde doelstelling als de Maatschappij tot 't Nut van het Algemeen.

Het materiële naast het spirituele

Niet alleen de geest, maar ook de materie was in de 19de eeuw onderwerp van discussie - voor enkelen - en verandering: de wansmaak der neo-stijlen maakte langzamerhand plaats voor nieuwe vormen van 'kunst'nijverheid uit de eigen tijd, nieuw en niet nagemaakt. Deze ontwikkelingen, in Engeland ontstaan als de Arts & Crafts Movement, werden op het vaste land van Europa aangeduid met Art Nouveau, Jugendstil en in Nederland met De Nieuwe Kunst. Bestond het boek nog in de 19de eeuw uit een prachtig leren omslag met de titel en een sobere decoratie, keurig op een rij in de kast van de boekhandel*, waar alleen de bediende het boek op verzoek van de koper er uit haalde, met de nieuwe kunst werd er steeds meer aandacht besteed aan het uiterlijk van het boek, ontworpen door bekende kunstenaars zoals onder velen Toorop, Dijsselhof, Molkenboer, Derkinderen, Berlage en De Bazel. Hoewel deze mooie banden onbetaalbaar waren voor de gewone man – mocht hij er belangstelling voor hebben gehad.⁵ De Nederlandsche Vereeniging van Ambachts- en Nijverheids Kunstenaars was in 1904 opgericht om de schone vorm ook toegankelijk te maken voor het grote publiek, omdat dit de mens beter zou

maken, beschaafder. Ook hun producten waren echter voor de gewone man onbetaalbaar. Het thema Kunst en Samenleving werd echter overal besproken en beschreven, maar dat samengaan bleef een ver ideaal. Alleen het Staatsbedrijf der PTT begon in het interbellum de goede vorm te tonen in zijn publieke diensten, waarvan iedereen gebruik kon maken: de postzegels, de architectuur van de postkantoren, de formulieren, de telefooncellen en de brievenbussen.

Het begin

Het goedkope pocket⁶ kwam oorspronkelijk uit Duitsland, waar Baron C.B.Tauchnit in 1864 een serie Engelse en Amerikaanse in papier gebonden (paperback) en goedkope herdrukken begon uit te geven. Hij werd daartoe geïnspireerd door zijn oom K.C.Traugott, die in 1809 goedkope en in papier gebonden klassieke Romeinse en Griekse werken deed verschijnen.⁷ Eveneens in Duitsland verscheen in 1932 The Albatross Modern Continental Library met een hoofdkantoor in Hamburg (The Albatross Verlag GMBH), in Parijs en in Bologna. De boeken met de maat 111x 181 mm (de Gulden snede) werden eerst in Verona, daarna in Milaan, Florence en Leipzig gedrukt. Voor het uiterlijk was Kurt Enoch verantwoordelijk en ook de ontwerper Giovanni Mardersteig werkte aan The Albatross boeken. Hij maakte zelfs huisstijl-regels met kleurcodes en te gebruiken lettertypen en papiersoorten en

schreef de gegevens voor het colofon voor. Nieuwe schreefloze lettertypen werden door de bekende Engelse typograaf Stanley Morison ontwikkeld voor de Albatross-reeks.

In 1935 verscheen de eerste Penguin in Londen. De uitgever, Allen Lane van Penguin-Books Ltd., was een stevige concurrent voor de twee eerder genoemde uitgevers in Duitsland, immers die mochten hun boeken alleen in Europa verkopen en niet in Engelstalige gebieden. Voor Engeland een novum, deze literaire pockets. Ze hadden hetzelfde formaat⁸ als de Albatross en leken in hun uiterlijk op die voorganger, maar waren in vormgeving van een mindere kwaliteit. De Penguin, het embleem, danste de eerste jaren alle kanten op, maar werd vanaf 1949 door Jan Tschichold op zijn plaats gezet, onbewegelijk. In Frankrijk zijn er vanaf 1905 Les éditions Jules Tallandier en in de jaren vijftig onder meer Gallimard, Flammarion en Livre de Poche.

In Amerika begint de verspreiding van de paperback in 1829 door de Boston Society for the Diffusion of Knowledge. In de jaren van de burgeroorlog las men de dime novels (10 dollarcent) en daarna verschenen er steeds meer series die elkaar zwaar beconcurrerden. In 1939 kwamen er de Pockets Books, in 1941 de Avon Books, de Penguin Books (vanaf 1941 tot 1948 in de USA), Dell Books, Signet Books, Bantam Books, the Popular Library en vele andere.⁹ In 1954 was er in Amerika een enorm overschot aan pockets/paperbacks. Vele Pocket Books werden toen in een verlaten kanaal bij Buffalo afgezonken en zo

gebeurde het ook met zestig miljoen paperbacks over heel de USA en Canada, waar in het Erie-meer roestvrijstalen containers met pockets zijn gedumpt.

In Nederland verschijnen de eerste pockets in de jaren vijftig, 'gebrocheerde of van kartonnen band voorziene boeken in zakformaat, waarvan de inhoud en de uitvoering zich richten op massale verspreiding tegen een brutoprijs tot ca. f. 3,- per deel'. Voorgangers waren de Meulenhof Editie (1913), de ABC-romans (1938), Pyramide-romans (1949), de Prisma boeken (1951) en de ingenaaide Salamanders (1934),¹⁰ Pas na de oorlog komt de pocket-doorbraak, ook onder invloed van Amerika, waar het 'pseudoboek' zoals de pocket hier soms genoemd werd, zeer populair was¹¹. Ze werden hier geïmporteerd door Van Ditmar en waren heel goedkoop (f. 1,-). De verkoop werd ondersteund door propectussen en in de winkels stonden boekenmolens speciaal voor paperbacks. Er waren pocket automaten van Het Spectrum, die werkten zoals een sigarettenautomaat. Querido en Bruna kwamen in 1962 met een Boekbox, speciaal voor de Salamanderreeks en de Zwarte Beertjes. Daar vielen de boekjes verpakt en wel uit, meteen klaar om als cadeau te overhandigen of te versturen.

De geschiedenis van de Salamander-reeks is wat betreft vorm en inhoud indirect verbonden met deze bovengenoemde voorgeschiedenis. Zoals hierboven is gedeut: het pocketboek zoals we dat nu kennen is in Nederland en elders een relatief

jonge vorm van goede en goedkope literatuur, al kan men wel verwijzen naar de literaire series van de 19de eeuw of de vroege pockets in Duitsland. 'Voor een aantal boeken is het wachtwoord gesproken: Het luidt: een boek dat men moet bezitten. Maar zeer velen, juist van de duizenden, die reikhalzen naar deze boeken, hebben een smalle beurs. Deze boeken moeten dus goedkoop zijn, doch de uitvoering mag er niet onder lijden, moet goed zijn en mooi, zonder luxe' zo schreef Emanuel Querido in de eerste Salamander prospectus van 1934.¹² Het uiterlijk was voor de pocketreeks van groot belang, voor de koper aantrekkelijk en dat is de reden geweest dat vanaf 1954 alle Salamanders van een illustratie aan de voorkant waren voorzien. De eerste zes Salamanders¹³ verschenen in 1934, het uiterlijk vergelijkbaar met de Albatross, de omslagen door J.B. Heukelom¹⁴ ontworpen, goed gecomponeerd met een schreefloze letter en ingenaaid. Ze staan alle zes op een reclame biljet, per styuk f. 1,25 . * Deze eerste omslagen hadden alle een andere kleur.¹⁵ De Nederlandse lezer was niet snel gewend aan de paperback, want Querido liet de tweede serie en ook nog de eerste serie van zes Salamanders gebonden verschijnen. 'Doch nu het publiek zoo algemeen dit verlangen uitte en de boekhandel dit steunde, nu weerstaan wij deze wens niet.' (1935)¹⁶ In de jaren daarna was slechts een kwart van de Salamanders ingenaaid, de rest gebonden. Van 1946 tot 1958 verschenen er slechts gebonden Salamanders. Daarna kwamen de paperbacks en daarnaast nog één jaar de gebonden versies. In 1948 werd de Reuzensalamander

ingevoerd, in een groter formaat en in linnen gebonden, speciaal voor grote romans. Zij bleven tot 1952.

In 1949 verscheen *Sofie Blank* van Jeanne van Schaik-Willing met een gebruikelijke omslag van J.B. Heukelom, in 1955 een herdruk met het toen geheel nieuwe omslag van Theo Kurpershoek en Henk Broer en een derde druk in 1961 met een omslag van J. de Slegte, voor die tijd een zeer moderen en opvallend. Na 1954 kwam Kurpershoek met zijn nieuwe omslagen: "*Nu blijft de Salamander een Salamander, ook al trekt hij een nieuw jasje aan, dat boeiend, frisser en fleuriger is dan het oude. Hij is er alleen vrolijker en jonger door en zo charmant, dat niemand hem voorbij kan lopen. En dat is juist wat de bedoeling is.*" Dat nieuwe omslag zou tot 1958 blijven en daarna worden steeds verschillende illustratoren ingeschakeld, met enkele min of meer in vaste dienst, zoals Kurpershoek (tot 1967). In 1958 zegt de brochure: *Met voldoening en trots kondigen wij aan, dat de Salamander wordt uitgebreid tot drie grote reeksen van boeken, welke voor iedereen bereikbaar zijn gemaakt.* Het waren

1. de Pocketsalamander [f.150]
2. Geïllustreerde Salamander [f2.50] en
3. de gebonden Salamander [f 2,50], die het slechts 1 jaar zou uithouden. De naam van de illustrator werd toen aan de achterkant vermeld. (?) De salamander * getekend door van J.B. Heukelom¹⁷ in 1934 zou het tot 1949 volhouden. Daarna werd een wat vettere Salamander gebruik van Susanne

Heyneman en een horizontale van Kurpershoek, die later verschillende variaties kreeg. Er werden ook emblemen gebruikt: codes voor de gewone of Geïllustreerde Salamanders of voor Belleterie, Poëzie, Biografie, Wetenschappelijk en Populair wetenschappelijk. Kurpershoek maakte eveneens tekens, die stonden voor de hoogte van de oplage.¹⁸

In het Salamander boek van 1984 maakt C.J. Aarts in zijn bibliografie drie afdelingen; de periode van 1934-1960 (extra: *Het Salamanderboek* 1938, ingenaaid na 40 Salamanders en Alfred Kossmann *Het Salamanderboekje* 1952 ter gelegenheid van de 100ste Salamander), de tweede periode van 1958-1984 (met als extra *Het Salamanderboek 1934-1984*) en de derde periode 1848-1952, waarin 11 Reuzensalamanders verschenen, gebonden in linnen met stofomslag.

In 1954 kwam Kurpershoek met het nieuwe uiterlijk van de paperbacks. Ieder omslag had drie segmenten: 1. met de titel en auteursnaam 2. illustratie over de inhoud van het boek 3. het embleem en het woord De Salamander.¹⁹

De zeven omslagen voor het boek Wampie van A. den Doolaard geven een goede indruk van de verschuivingen in de vormgeving van het omslag, van 1938 tot 1988 **ill.**

Met het aantreden van Arie Langbroek²⁰ in 1967 verdwijnt langzamerhand het vaste stramien van Kurpershoek dat hij in 1958 ontwierp: de balk onder en de balk boven verdeeld in vier of drie delen: voor code/ auteur/ embleem salamander/ het woord De Samander. De titel werd meestal over de

illustratie heen gezet. **ill**

De nieuwe serie van na de oorlog - vanaf 1958 - heeft illustraties op de omslagen die vrijwel allemaal getekend zijn. Uitzonderingen daarop zijn de wetenschappelijke of populair wetenschappelijke Salamanders. Daarvoor worden meestal foto's gebruikt.²¹ Ook bestaande kunstwerken of miniatures maken soms deel uit van het omslag. Arie Langbroek, die vanaf 1967 altijd de typografie op de omslagen verzorgde of geheel typografische omslagen maakte, kwam rond 1990 met portretten van schrijvers, pasfotoformaat, gezet in een rechthoek iets kleiner dan de omslag. Die kaders worden al vanaf 1985 toegepast.

In de layout vinden de volgende min of meer ingrijpende veranderingen plaats

voor 1954 J.B.Heukelom

1954 Kurpershoek, drie segmenten op omslag

1958 Kurpershoek

1961 bovenste balk verdwijnt

1967 onderste balk verdwijnt

1986 een vlak kleiner dan het omslag met gegevens en illustratie

1990 idem, maar expressiever en spannender en met meer mogelijkheden door de computer.

De omslagen dragen tot in 1958 nog de naam De Salamander/Geïllustreerde Salamander/ Pocketsalamander of Speciale Salamander. Dat wordt in 1961 definitief Salamander, een woord dat verder in de tijd op allerlei manieren in het omslag wordt verwerkt. De naam van de uitgever

Querido wordt voor het eerst in 1986 gebruikt, bij Salamander 633 tot aan het laatste boek in de hele serie. De toenmalig directeur van Querido, Reinold Kuipers kocht soms fondsrestanten van andere uitgeverijen op en die boeken kregen een nieuw omslag en werden uitgebracht onder de naam Q-perback.²²

De illustraties vanaf 1954

In onze tijd komt het wat merkwaardig, overdreven maar ook ontroerend over dat er in die jaren een enorme strijd woedde tussen het figuratieve en non-figuratieve, ofwel de abstractie van de Cobra of van de Informele schilderkunst en aan de andere kant de realisten. Een groot aantal van deze realisten heeft voor de Salamanders gewerkt na 1954, toen de omslagen voor het eerst werden voorzien van illustraties. Eén naam komt in de eerste tijd na 1954 uit die groep illustratoren naar voren: Theo Kurpershoek, een van de oprichters van de groep De Realisten. Zij hadden met een hele groep (goede)²³ kunstenaars meegewerkt aan de wandschilderingen in de tentoonstelling *Weerbare Democratie* van 1946 in de Nieuwe Kerk op de Dam. Daar treffen we de namen van Theo Kurpershoek, Jan Bons, Charles Eyck, Kees Timmer, Lex Metz, Hans van Norden, Lex Horn, Daan Wildschut en Charles Roelofs. In 1949 hield Sandberg in het Stedelijk Museum de bekende Cobra-tentoonstelling en twee jaar daarna kon men in hetzelfde museum

Realisten uit zeven landen zien. De groep 'De Realisten' hadden er bij Sandberg op aangedrongen dat ook zij, de figuratieven recht hadden in het Stedelijk te exposeren. Sandberg, stemde toe en met een provocerende affiche (ontworpen door Wijnberg) kondigden deze realisten hun expositie aan: een haan die de triomf kraaide over de rommel op de grond, de abstractie en de Cobra.²⁴ **ill.**, een kunst die zij infantiel, onmenselijk en quasi-mystiek noemden. Alom kwam er vanuit deze hoek scherpe kritiek op 'de modernen, de experimentelen, die druipen met Ripolin, papieren Fröbelvogeltjes beschilderen, zich bezig houden met Rohrschachtesten en met het boetsen van suikerbieten', zo beschreef de Realist de nieuwkomers. De Realisten-groep kreeg later steun van kunstenaars uit Den Haag, onder wie Herman Berserik, Rein Drayer, Willem Rozendaal en Jan van Heel. Daar konden deze twee stromingen goed samenleven, niet in Amsterdam. Die controverse is in de loop der tijd afgezwakt en is nu niet meer aan de orde, de abstractie lijkt zelfs meer naar achteren te zijn gedrongen.

De omslagen van de Salamanders zijn, in vergelijking met de Amerikaanse pockets heel ingehouden, poëtisch en meer verwijzend naar sprookjes of fantastische verhalen, dan naar het tegenovergestelde, omslagen die elkaar overschreeuwen met boodschappen waarin de relatie man (vaak macho) - vrouw (grote borsten) vrijwel altijd een rol speelt, het realisme van de Amerikanen. Inhoudelijk zijn er ook duidelijke

verschillen, grof gezegd detectives tegenover literatuur. Het realisme, figureatieve en verhalende op de omslagen van de Salamanders was deel van het beleid van Querido: goedkope boeken voor de eenvoudige mens, die aangetrokken moest worden door plaatjes, die iets over de inhoud zouden vertellen. Het moest begrijpelijk, maar ook fantasievol zijn of zoals Kurpershoek - die tot 1967 heel veel Salamanders omslagen heeft gemaakt, als typograaf en als illustrator - het uitdrukte:

“Waar de uiterlijke natuurvormen de eigen vormen zijn die wij mensen kunnen kennen, kan ik mijn realiteit het duidelijkst doen kennen door uit te gaan van die herkenbare vormen, deze omschilderend tot beelden van mijn wereld, mijn realiteit.”

Vanaf 1946, toen de eerste Salamander van na de oorlog werd uitgegeven (Teun de Vries *Kenau*) werd het omslag van voor de oorlog ontworpen door J.B.Heulkelom nog gehandhaafd, als herkenbaar voor deze serie. Pas in 1954 kwam Kurpershoek – net begonnen bij Querido – met een geheel nieuw omslag, dat door hem in 1958 weer zou worden herzien. Bijna ongemerkt komen veranderingen in dat omslag waarvan hier de ontwikkeling visueel wordt weergegeven.

In het register van omslagillustratoren in het Het Salamander Boek 1934-1984, kan men aflezen welke kunstenaars de voorkeur verdienden van de redactie:

Hermanus Berserik, Hans Bischoff, Bert

Bouman, Jennie Dalenoord, Friso Henstra Addie Horn, Mart Kempers, Theo Kurpershoek (zoveel dat het lijkt alsof hij in vaste dienst was bij Querido), Anjo Mutsaars, Peter van Poppel, J. Sanders, The Tjong Khing, Dolf Zwerver. Vergelijkt men dat register met dat van dit boekje, dan blijken vele illustratoren van voor 1984, ook na 1984 door Querido te zijn benaderd. Na 1967 hield Kurpershoek er mee op, waarschijnlijk ook door een wisseling in de redactie, waar Arie Langbroek als typograaf ging werken en later directeur van Querido werd en toen onder pseudoniem J. Tapperwijn illustraties voor de Salamander maakte. Ook maakte Langbroek een serie van kindersalamanders. Hier en daar overlappen deze twee registers elkaar en wel in de jaren 1958-1984. In het tweede register komen nieuwe namen voor, zoals Brigitte Slangen, Pieter Holstein en Toni Mulder, die vooral in de laatste periode van de Salamander veel omslagen heeft gemaakt.

Enkele ‘stijlen’ van het Salamander-realisme

Toen de redactie van de Salamanders in de jaren vijftig met illustraties begon toonden de omslagen meestal de brave plaatjes uit die tijd. Er waren zeker andere mogelijkheden, maar voor de omzet waren deze illustraties het meest lucratief.

Het schema van Kurpershoek uit 1958 had een boven- en een onderbalk, die het omslag wat kneuterig maakten. Zoals boven al aangegeven, die balken verdwenen en de illustraties werden frisser

en kregen meer ruimte. Soms komt de onderbalk even terug (1972). Maar het was een uitzondering. Vanaf 1971 wordt er met het woord Salamander gespeeld: niet meer alleen aan de onderzijde van het omslag, maar midden, onder de titel, er boven, klein, groot, veel variaties in elk geval.

Kupershoek, die zoals gezegd heel veel omslagen voor zijn rekening nam, was een verteller, een handige tekenaar, luchtig of zwaar, met veel verschillende tekenmanieren en als schilder een pasteus expressionist. Over het algemeen ook heel braaf. Hier en daar weet hij zijn braafheid te overwinnen. Het valt op dat de tekenaars in die begin periode (na 1958) veel gelijkenissen met het werk van Kurpershoek vertonen.²⁵ Zo kunnen van Heusden, Ingeborg Leserner, Bayens, Ingeborg en Lucie Kurpershoek e.a. op deze rij worden gezet, terwijl bijvoorbeeld Tom Zwerver, Otto Dicke, Oxenaar, Addie Horn, Berserik, Henstra e.a. daarvan afwijken in een meer preciese realistische stijl, met hier en daar surrealistische elementen.

Bij de non-fictie werden veelal foto's, oude tekeningen of iets modernere beeldtaal en zelfs abstracte motieven gebruikt en aan het eind van de reeks meer en meer foto- en typografische omslagen van Toni Mulder en J. Tapperwijn.

Vanaf 1958 tot 1996, het laatste jaar dat er Salamanders en Salamanders Klassiek verschenen staan in dit boek alle Salamandersomslagen geïllustreerd in kleur. Prachtig materiaal om de illustratoren te leren kennen, om het werk

van de typografen te zien en om vergelijkingen te maken met omslagen van andere series in Nederland en daarbuiten. De hierboven beschreven ontwikkelingen kunnen aan de hand van deze pagina's worden gevolgd.

Dit boekje is de laatste in de reeks, die als extra editie over de Salamanders is uitgegeven, namelijk die in 1938: *Het Salamanderboek* met bio- en bibliografieën van alle auteurs, in 1952: *Herinneringen van Alfred Kossmann aan de Salamanders*, in 1984: *Het Salamanderboek 1934 tot 1984* met teksten van C.J. Aarts, J. Kuijper, A. den Doollaard, Kees Fens en Piet Grijs. in 2001/2: *Omslag: J. Tapperwijn*, Boekomslagen van Arie Langbroek met tekst van Hub. Hubben en in 2006/7: Bibi Dumo Tak, *Klein genoeg Bibi Dumon Tak op bezoek bij Tine van Buul*, verscheen ter gelegenheid van de jaarwisseling 2006-2007 voor de vrienden van Em. Querido's Uitgeverij en Athenaeum-Polak & Van Gennep.

Een klein, anedotisch uitstapje tot slot: het klimaat waarin de Salamanders groeiden vanaf 1934.²⁶ Daarin hoort de naam van Martine van Buul, boekverkoper, uitgever, verzamelaar van kleine spullen en het grootste deel van haar leven betrokken bij Querido en daardoor bij de Salamanders. In 1941 had ze in Rotterdam een klein boekwinkeltje. De foto die van Tine van Buul in haar winkel is gemaakt zag ze later terug. Toen wees ze op de kasten en zei: "Zie je hoe leuk? Allemaal Salamandertjes. Die vond ik altijd al mooi. Dat is een van de redenen dat ik later bij

Querido terecht ben gekomen.”

Het boekje dat over haar is gemaakt draagt de titel *Klein genoeg* en dat duidt op haar bescheidenheid en betrokkenheid. Ze had een poppenhuis dat ze haar hele leven koesterde en toen ze dertig jaar bij Querido had gewerkt werd haar een door Ary Langbroek - de latere directeur van Querido - bedacht cadeau aangeboden: een bibliotheekje voor het poppenhuis. Alle auteurs van het fonds werkten eraan mee. Ze schreven iets voor Tine, en Ary maakte er boekjes van op poppenformaat. Ze verschenen in een oplage van één. Tines huis was toen compleet.

Na een opleiding Boekhandel en Uitgeverij en een stage als bibliothecalesse kwam ze bij de A. P. Boekhandel tijdens de oorlog in Rotterdam. “En als de mensen vroegen wat dat was AP, dan moesten wij van de directie zeggen: Altijd Paraat. Want dat was neutraler dan Arbeiderspers. Arbeiderspers was rood, snap je? Gevaarlijk. Als ze dat hoorden zeiden de mensen: “Arbeiderspers? arbeiderspest!” Daarom zeiden wij: Altijd Paraat. En sommige mensen dachten ook dat Boekhandel een achternaam was. Dat vonden ze zó leuk. Een boekhandelaardie van achteren Boekhandel heette.” Toen in de oorlog De Arbeiderspers en daarmee ook de AP Boekhandels onder het beheer vande Duitsers kwam te staan werd Tines chef Benjamin de Vries net zoals de andere joodse personeelsleden ontslagen. Tine wilde er niet langer werken. Ze nam zelf ook ontslag en begon haar eigen winkel. Op 10 april 1941 gingen de deuren van Van Buul's Boekhandel open. Tine

nam Benjamin de Vries mee, en alle klanten die niet langer bij de AP Boekhandel wilden kopen. Niet lang daarna werd de foto van Tine, die aan het telefoneren is, gemaakt. Emanuel Querido, die zijn uitgeverij in 1915 oprichtte, kwam tijdens de Tweede Wereldoorlog om het leven in Sobibor. Samen met Alice van Nahuys werkte hij aan het bedrijf tot de Duitsers in de oorlog een nieuwe directie aanstelden.²⁷ Toen Alice na de oorlog de draad weer wilde oppakken moest ze op zoek naar een nieuwe medewerker. Het gesprek tussen Tine en Alice verliep zo goed, dat Tine uiteindelijk toch de man was die Alice zocht. Alice zei tegen haar: “Ik kan je niks leren. Je zult het vak bij mij moeten afkijken.” En Tine zegt: “Toen ben ik nooit meer weggegaan. Alice had geen kinderen en ik denk dat ze me op den duur als een soort dochter zag.”

“Hoe kan een boek dat zo mooi geschreven is er nou zo vreselijk uitzien. Waarom zien niet alle mooie boeken er ook gewoon mooi uit?” Om daarachter te komen moest Tine werk bij een uitgeverij zien te krijgen. Ze begon bij Querido, want bij Querido maakten ze volgens Tine de mooiste boeken.

Ze begon in 1946 als directieassistente. In 1950 werd ze adjunct-directeur en in 1958 werd ze lid van de directie. Tine was op een goed moment uitgever, redacteur, directeur en hoofd-verkoop tegelijk. Alles in samenwerking met eerst Alice natuurlijk en later met Reinold Kuipers, haar man en Ary Langbroek. Toen Alice in 1960 om gezondheidsredenen de uitgeverij moest verlaten stapte Reinold Kuipers van De Arbeiderspers over

naar Querido. “Dat is de dood van jullie huwelijk,” waarschuwden de mensen om hen heen. Maar dat was onzin. Ze konden heel goed samenwerken. Ze vulden elkaar, zoals het cliché luidt, heel goed aan. En toen Ary Langbroek er een paar jaar later bij kwam waren ze compleet. Of Ary de zoon was, zoals Tine ooit een dochter was toen ze bij Querido begon? “Ja,” zegt Tine. “Ik denk dat het precies zo was.” De taken waren ongeveer zo verdeeld: Ary en Reinold bemoeiden zich hoofdzakelijk met de boekverzorging en Tine boog zich over de verkoop. Natuurlijk, dat kon niet anders.

Wie van een handvol drop voor een cent, binnen een uur, tien speldjes drop voor ieder een halve cent kon maken, die was een geboren verkoper. Al snel waren Reinold en Tine niet alleen de vader en moeder van Ary, maar van alle auteurs van het fonds.

Ze hadden voor ze het wisten een hele schare kinderen in huis van wie ze allemaal evenveel hielden. En tijdens de ‘opvoeding’ vielen ze elkaar nooit af. “Dat kan je natuurlijk niet hebben,” zegt Tine. “Je moet één standpunt innemen, je moet net als bij echte kinderen soms even doorzetten en zeggen: en nu geen gezanik meer, je blijft op die stoel zitten en je komt er niet meer vanaf.” “We gaven auteurs uit hè?” zegt Tine. “Geen boeken”.

Tine vond het goed de kinderboekenauteurs samen te zien met de andere auteurs. Waarom zou je de boel scheiden? ‘Wij lazen kinderboeken niet anders dan de boeken voor volwassenen.

Ik heb aan dat aparte altijd een hekel gehad. Een goed kinderboek is ook een goed boek voor volwassenen. En andersom, ja, dan geldt het natuurlijk niet. Maar de verbinding tussen die twee groepen is zo belangrijk.’ En daarna zegt ze wat harder: ‘Waarom worden goeie kinderboekenschrijvers toch niet gewoon opgenomen in de literatuurgeschiedenis? Zijn Annie Schmidt en Els Pelgrom soms minder dan de wel opgenomen auteurs?’

Met Annie begon Tine het kinderboekenfonds. Zonder Annie was er geen kinderfonds gekomen. En toen daarna Guus Kuijer kwam, begon het helemaal echt. Het was feest voor de uitgeverij toen Annie Schmidt in 1971 met *Puk van de Petteflet* van De Arbeiderspers naar Querido kwam. Reinold kende Annie goed. Maar hij kon bij zijn eigen overstap van De Arbeiderspers naar Querido natuurlijk niet zeggen: “Kom Annie, ga met me mee.” “Zoiets doe je niet,” zegt Tine. “Je wacht rustig af tot de auteurs zelf naar je toe komen.” En op een dag was het zover: Annie kwam. Tine noemt haar een wondertje. Die kinderboeken heeft Ary Langbroek later omgezet in Kindersalamanders.

Querido, een kleine groep mensen die deze uitgeverij leidden in de tijd van de Salamanders, die - wie weet - nog eens terug zullen komen.

noten

- 1 Lisa Kuitert, Het ene boek in vele delen. De Uitgave van Iiteraire Series in Neder;and 1850-1900. Amsterdam De Buitenkant 1993 en
Lisa Kuitert, Het uiterlijk behang. Reeksen in de Nederlandse literatuur, 1945-1996, Amsterdam, Bezige Bij, 1997 (5 deeltjes in casette)
en
A. Kossmann, Het Salamanderboek, Querido 1962 en C.J. Aarts, Met Louis Putman in Bibliopolis in: Uitgelezen Boeken, jrg 4. no 1, 1989
en
Het Salamander boek 1934-1984, Querido 1984 teksten en onderzoek van C.J. Aarts, A. den Doolaard, Kees Fens, Piet Grijs en Jan Kuiper
Ik heb deze boeken bestuderd en er voor mijn tekst gebruik van gemaakt.
- 2 In de 17de eeuw waren er voor op reis al kleine gebonden boekjes voor in de jaszak
- 3 zie noot 1
- 4 zie Bijlage II in Kuitert o.c.1993: lijst van literaire series 1850-1900
- 5 Ernst Braches, 'Het Boek als Nieuwe Kunst, een studie in Art Nouveau'. Amsterdam 1973, verbeterde heruitgave 2003 De Buitenkant Amsterdam
- 6 verschil tussen paperback en pocketboek:
Een paperback (slappe kaft formaat 11x17.5) is een boek waarvan de rug gelijmd is; de kaft is een papieren omslag met een plastic laagje. Een pocketboek (of kortweg pocket) is oorspronkelijk een boek in zakformaat. In de meest gebruikte betekenis is een pocketboek een klein formaat paperback, mogelijk een goedkope uitgave van een (eerder in ander formaat verschenen) boek.

- De rug van een pocket is gelijmd; de kaft is een papieren omslag met een plastic laag
- 7 Zie voor de hele voorgeschiedenis van de pocket in de USA: Piet Schreuders
Paperbacks, U.S.A.
Een Grafische Geschiedenis, 1939-1969
Loeb uitg. b.v Amsterdam 1981 (Blue Dolphin Entrprise, Inc, San Diego, California 1981 [engelse editie])
- 8 Kuitert NRC 5 juli 1977
- 9 Piet Schreuders. o.c.
- 10 Kuitert 1997, o.c. deel 2 pag 110 e.v. en Aarts in: 1984, pag 65
- 11 In de loop der jaren kwamen er meer: Rainbow reeks, Elsevierpockets, Elsevier paperbacks, Helikon, Hollandis pockets, Meulenhoff pockets, Mimosa pockets
Minerva pockets Parelpockts, Pentapockets, Podiumreeks, Spiegelserie,
Literaire reuzenpockets, Ooievaars, Amstel paperbacks, Atheneum paperbacks, Aula, BB Paperbaks, Bijenreeks, Bijou reeks, Bouquetreeks, Zwarte Beertjes, Bruna pockets, Cederreeks en nog veel meer. Lisa Kuitert schrijft dat er tussen 19751 en 1965 meer dan 100 pockets series in Nederland bestonden.
- 12 zie: Het Salamander Boek 1934-1984, Querido, Amsterdam 1984 met teksten vanC.J. Aarts, A. den Doolaard, Kees Fns, Piet Grijs en Jan Kuijpr.
- 13 Een voor mij nog onbeantwoorde vraag is: waarom worden vaak dierenamen voor de pockets gebruikt? Salamanders, Penguin, Albatross, Pelican, Zwarte Beertjes Phoenix
- 14 J.B. Heukelom omslagen tot 1954
- 15 de kleuren afgekeken, overgenomen van andere series, zoals Albatross.
Kossmann zegt in Het Salamander boekje 1952 dat Querido zich door die Albatross serie heeft laten inspireren. Maar ook door de Taunitz en de Franse pockets. Zie C. J. Aarts over Putman, die

geheel andere denkbeelden had over de Salamander reeks O.C.
1989

- 16 Er kwam zelfs een pakket in de handel waarmee je zelf pockets kon inbinden, speciaal gemaakt voor ABC, Meulenhoff, Mimosa, Prisma, Penguins en Signet.

Kuitert 2 o.c. pag 140

- 17 ingenaaid (1934-1942), in linnen gebonden met stofomslag (1935-1941) en gekartonneerd met stofomslag (1941-1960)

- 18 voor verkoopmanieren zie ook Kuitert: pag 107 afdeling 2

- 19 Later werd het woord De weggelaten.

- 20 typograaf en later directeur van Querido tot 2001

- 21 (13,14,15,16,17,8,42etc)

- 22 dat deden meer uitgeverijen, zie Het Salamanderboek

- 23 goed of slecht betekende: goed of verkeerd in de oorlog.

- 24 zie De Realist, het tijdschrift van deze groep, no. 3

- 25 Een het is een vraag: Kurpershoek wordt soms met anderen tekenaars genoemd: dat betekent dat hij de lay out heeft genaakt, de anderen de illustraties

- 26 De quotes zijn alle uit het boekje over Tine Buul geschreven door Bibi Dumon Tak, 2006/7

- 27 xEmanuel Querido haalde Alice van Nahuys binnen, en Alice nam Tine aan. Via Tine en Reinold kwamen Ary Langbroek, Jacques Dohmen en Jan Kuijper in dienst van de uitgeverij.

Index op nummer

1958	

Ingeborg Lesener en
Gerrit Noordzij [001, 1958]

Theo Kurpershoek [002, 1958]

Theo Kurpershoek [003, 1958]

Ingeborg Lesener en
Theo Kurpershoek [004, 1958]

Suzanne Heynemann [005, 1958]

Theo Kurpershoek [006, 1958]

Lucie en Theo Kurpershoek
[007, 1958]

Theo Kurpershoek [008, 1958]

Lucie en Theo Kurpershoek
[009, 1958]

A. van Heusden [010, 1958]

Theo Kurpershoek [011, 1958]

H. Fiedler en Gerrit Noordzij
[012, 1958]

Emile Brumsteede [013, 1958]

Theo Kurpershoek [014, 1958]

Gerrit Noordzij [015, 1958]

Theo Kurpershoek [016, 1959]

Theo Kurpershoek [017, 1959]

Theo Kurpershoek [018, 1959]

W.G. Hofker en
Theo Kurpershoek [019, 1959]

Theo Kurpershoek [020, 1959]

Hans Bayens en
Theo Kurpershoek [021, 1959]

Theo Kurpershoek [022, 1959]

Theo Kurpershoek [023, 1959]

Lex Metz en Theo Kurpershoek
[024, 1959]

Theo Kurpershoek [025, 1959]

Theo Kurpershoek [026, 1959]

Theo Kurpershoek [027, 1959]

Theo Kurpershoek [028, 1959]

Theo Kurpershoek [030, 1959]

Peter van Straaten en
Theo Kurpershoek [031, 1959]

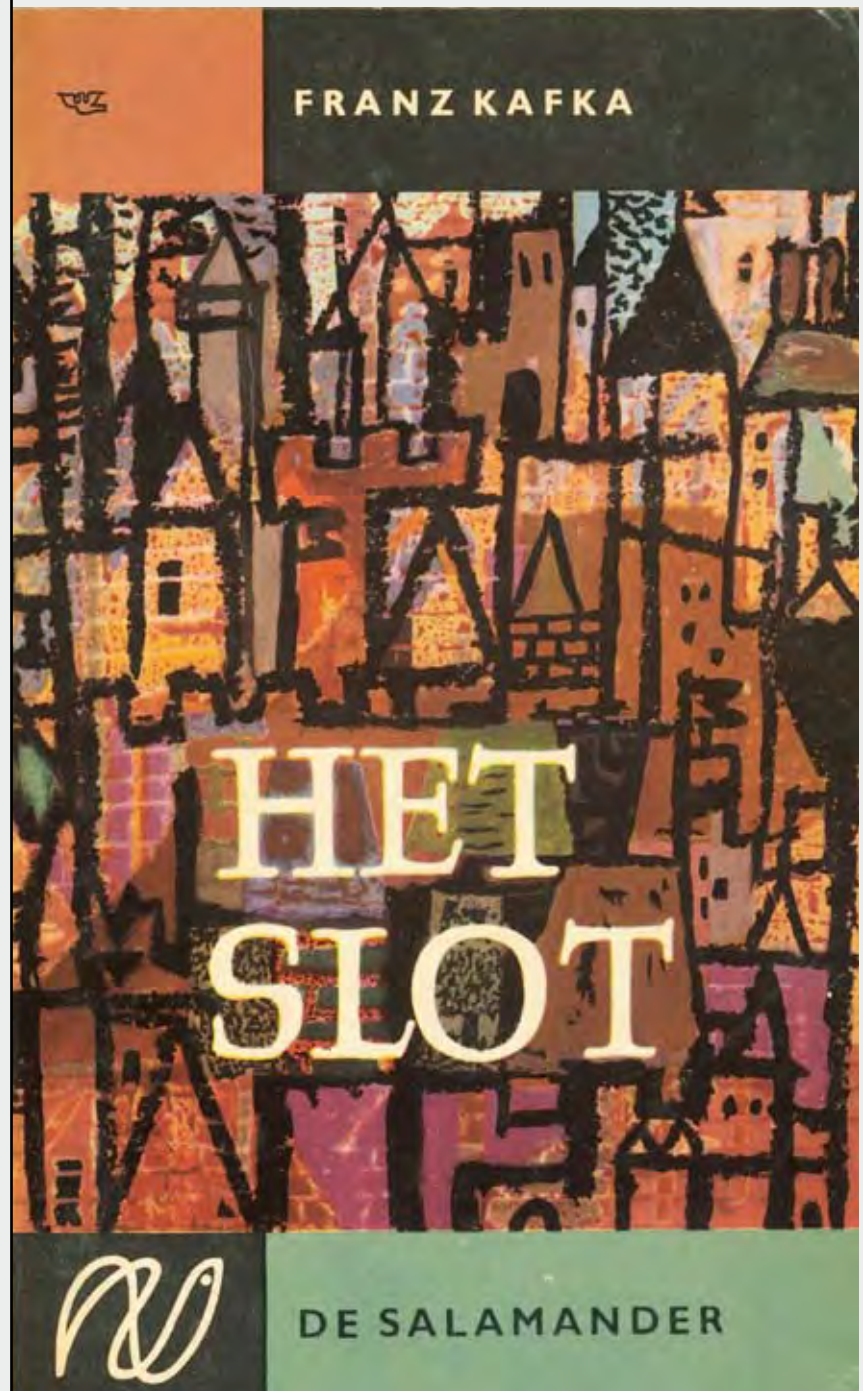
Theo Kurpershoek [032, 1959]

Lucie en Theo Kurpershoek
[033, 1959]

Theo Kurpershoek [034, 1959]

Theo Kurpershoek [035, 1959]

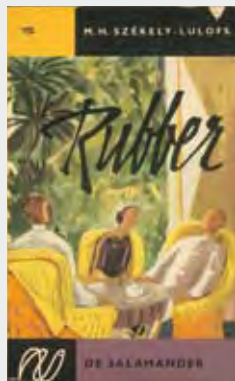
Theo Kurpershoek [036, 1959]

Ingeborg en Theo Kurpershoek [037, 1959]

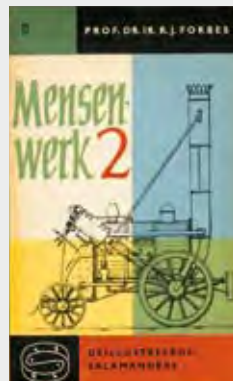
Theo Kurpershoek [038, 1959]

Lex Metz en Theo Kurpershoek [039, 1959]

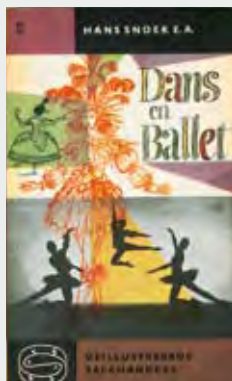
Theo Kurpershoek [040, 1959]

Theo Kurpershoek [041, 1959]

Theo Kurpershoek [042, 1959]

Theo Kurpershoek [043, 1959]

Theo Kurpershoek [044, 1959]

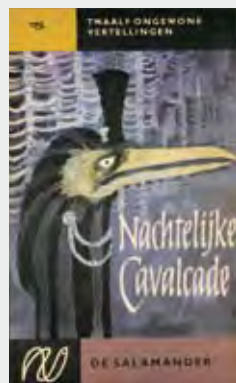
Theo Kurpershoek [045, 1959]

Theo Kurpershoek [046, 1959]

Theo Kurpershoek [047, 1959]

Hans Bishoff en
Theo Kurpershoek [048, 1959]

Jeanette Kossmann-Markus
[049, 1959]

Theo Kurpershoek [050, 1959]

Theo Kurpershoek [051, 1959]

Theo Kurpershoek [052, 1959]

Theo Kurpershoek [053, 1959]

Har Oudejans en
Theo Kurpershoek [054, 1959]

Theo Kurpershoek [055, 1959]

Lucie en Theo Kurpershoek
[056, 1960]

Theo Kurpershoek [057, 1960]

Theo Kurpershoek [058, 1960]

Theo Kurpershoek [059, 1960]

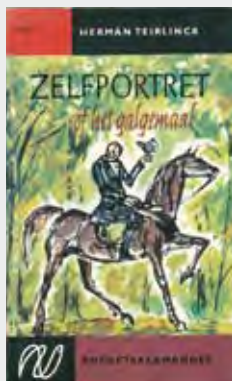
Corina en Theo Kurpershoek
[060, 1960]

Theo Kurpershoek [061, 1960]

Theo Kurpershoek [062, 1960]

Theo Kurpershoek [063, 1960]

Theo Kurpershoek [064, 1960]

Hans Bishoff [065, 1960]

Theo Kurpershoek [066, 1960]

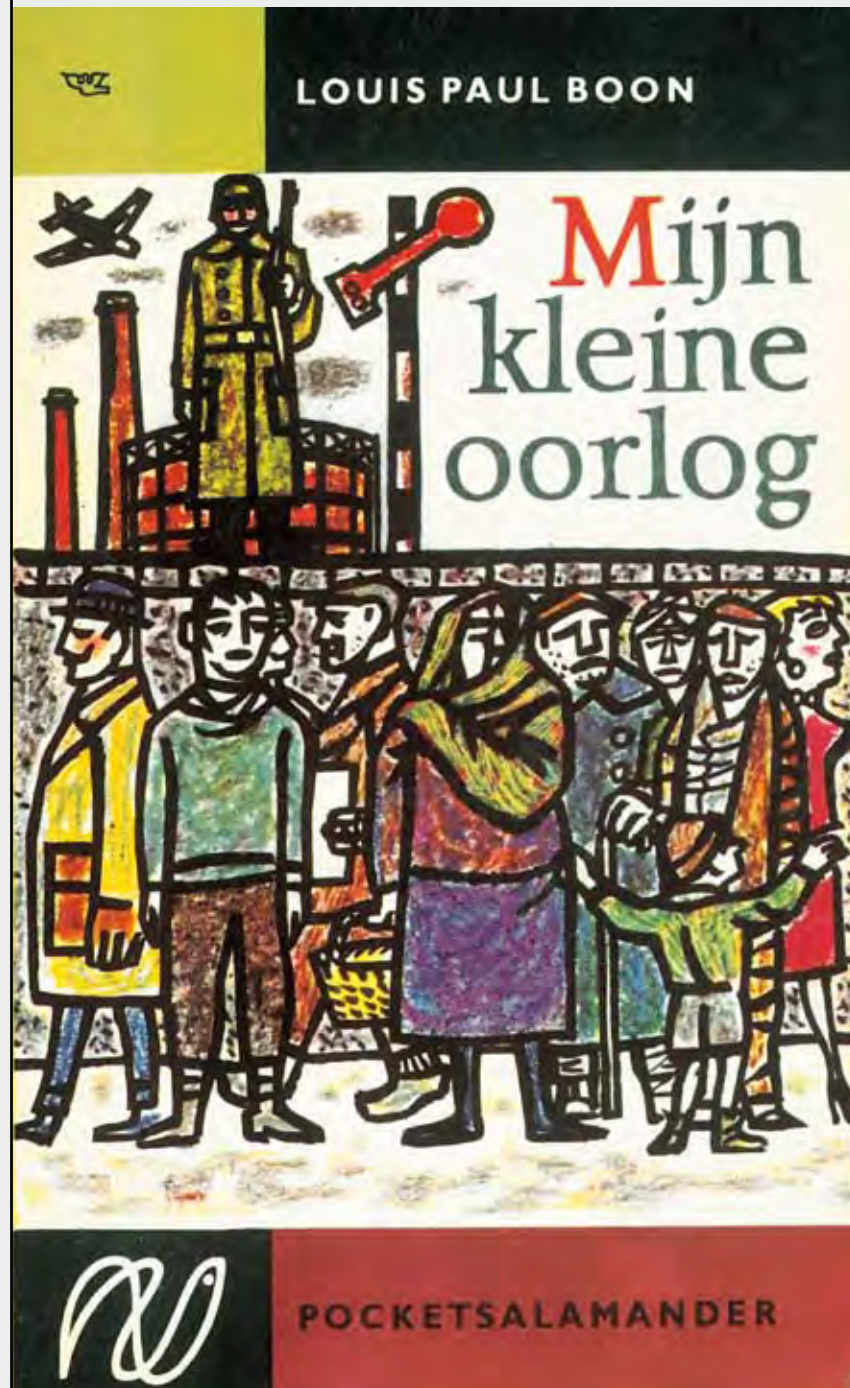
Hans Bayens en
Theo Kurpershoek [067, 1960]

Hans Bayens en
Theo Kurpershoek [068, 1960]

Lex Metz en Theo Kurpershoek
[069, 1960]

Theo Kurpershoek [070, 1960]

Ingeborg Lesener en
Theo Kurpershoek [071, 1960]

Peter van Straaten en
Theo Kurpershoek [072, 1960]

Otto Dicke en
Theo Kurpershoek [073, 1960]

Theo Kurpershoek [074, 1960]

Otto Dicke en
Theo Kurpershoek [075, 1960]

Theo Kurpershoek [077, 1960]

Theo Kurpershoek [078, 1960]

Theo Kurpershoek [079, 1960]

Theo Kurpershoek [080, 1960]

onbekend [082, 1960]

onbekend [083, 1960]

onbekend [084, 1960]

Jenny Dalenoord en
Theo Kurpershoek [076, 1961]

onbekend [081, 1961]

onbekend [085, 1961]

Lucie en Theo Kurpershoek
[086, 1961]

Theo Kurpershoek [087, 1961]

Theo Kurpershoek [088, 1961]

Theo Kurpershoek [089, 1961]

Theo Kurpershoek [090, 1961]

Theo Kurpershoek [091, 1961]

Theo Kurpershoek [092, 1961]

Theo Kurpershoek [093, 1961]

Piet Klaase en
Theo Kurpershoek [094, 1961]

Theo Kurpershoek [095, 1961]

H. Berserik en Theo Kurpershoek [096, 1961]

Theo Kurpershoek [097, 1961]

Herman Dijkstra en
Theo Kurpershoek [098, 1961]

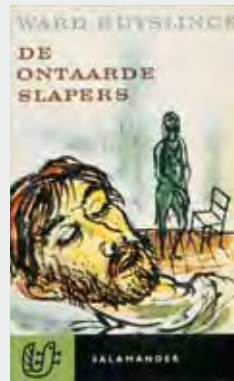
Theo Kurpershoek [099, 1961]

Cas Oorthuys en
Theo Kurpershoek [100, 1961]

Theo Kurpershoek [102, 1961]

Theo Kurpershoek [103, 1961]

Theo Kurpershoek [105, 1961]

Jenny Dalenoord en
Theo Kurpershoek [106, 1961]

Theo Kurpershoek [109, 1961]

1962

Addie Horn [005, 1962]

Theo Kurpershoek [029, 1962]

N. Hiemstra h.b.m [030, 1962]

Herman Berserik [072, 1962]

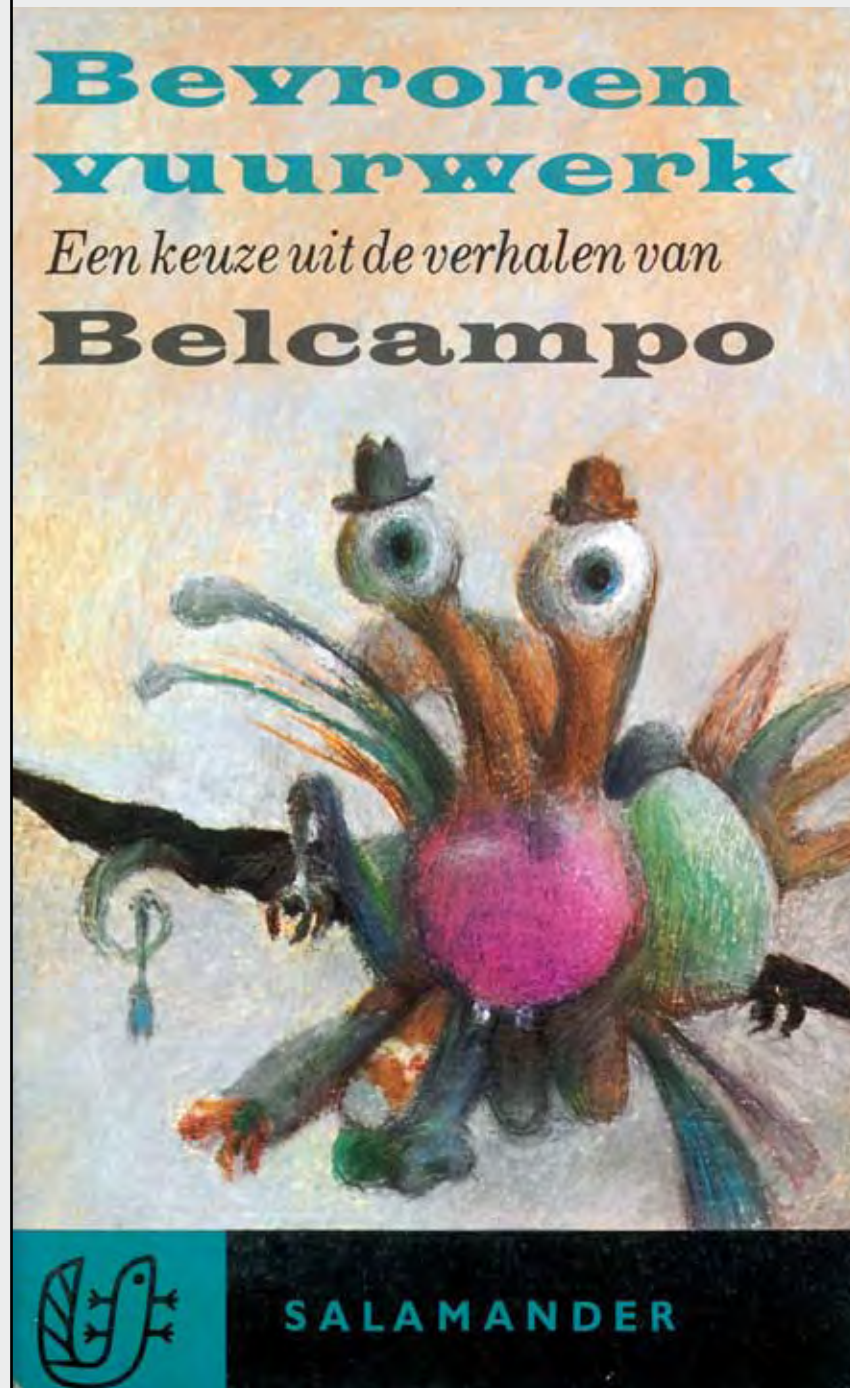
Herman Berserik [096, 1962]

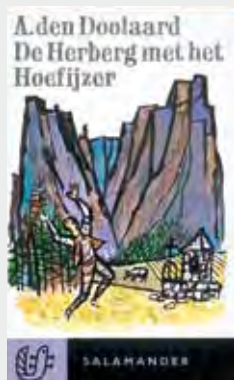
R.L. Mellema en
Theo Kurpershoek [101, 1962]

Theo Kurpershoek [107, 1962]

Bob van den Born [108, 1962]

Theo Kurpershoek [110, 1962]

Will.H. Tweehuysen [111, 1962]

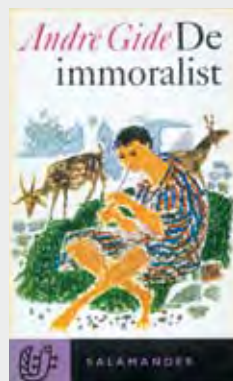
Wijnand Wansink [112, 1962]

Jenny Dalenoord [113, 1962]

Addie Horn [114, 1962]

Theo Kurpershoek [115, 1962]

R.D.E. Oxenaar [116, 1962]

Addie Horn [118, 1962]

Theo Kurpershoek [119, 1962]

Max Velthuis [120, 1962]

Max Velthuis [121, 1962]

Max Velthuis [122, 1962]

Hans Bishoff [123, 1962]

Theo Kurpershoek [124, 1962]

Theo Kurpershoek [125, 1962]

Pim van Bossel [126, 1962]

Theo Kurpershoek [127, 1962]

1963

Theo Kurpershoek [006, 1963]

Franz Kafka en
Theo Kurpershoek [008, 1963]

onbekend [016, 1963]

Theo Kurpershoek [025, 1963]

Addie Horn [033, 1963]

Hans Bischoff [048, 1963]

Theo Kurpershoek [059, 1963]

Lucie Kurpershoek [060, 1963]

Addie Horn [064, 1963]

J. Sanders [088, 1963]

Theo Kurpershoek [104, 1963]

Addie Horn [117, 1963]

Addie Horn [128, 1963]

Addie Horn [129, 1963]

Theo Kurpershoek [130, 1963]

P.A. Donkersloot [131, 1963]

P.A. Donkersloot [132, 1963]

Addie Horn [133, 1963]

Theo Kurpershoek [134, 1963]

Theo Kurpershoek [135, 1963]

Theo Kurpershoek [136, 1963]

C. Roodbeen [139, 1963]

Franz Kafka en
Theo Kurpershoek [140, 1963]

Theo Kurpershoek [141, 1963]

P.A. Donkersloot [142, 1963]

Theo Kurpershoek [143, 1963]

P.A. Donkersloot [144, 1963]

Opland [145, 1963]

Theo Kurpershoek [146, 1963]

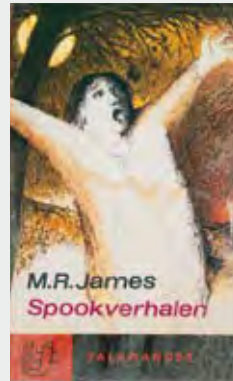
Theo Kurpershoek [147, 1963]

H. Berserik [148, 1963]

Nicolaas Wijnberg [149, 1963]

M.T. Koornstra [150, 1963]

M.T. Koornstra [151, 1963]

Addie Horn [152, 1963]

A. M. de Jong De rijkaard

De dood van de patriarch

SALAMANDER

P.A. Donkersloot [153, 1963]

1964

Theo Kurpershoek [001, 1964]

Theo Kurpershoek [003, 1964]

Hans Bishoff [011, 1964]

Theo Kurpershoek [019, 1964]

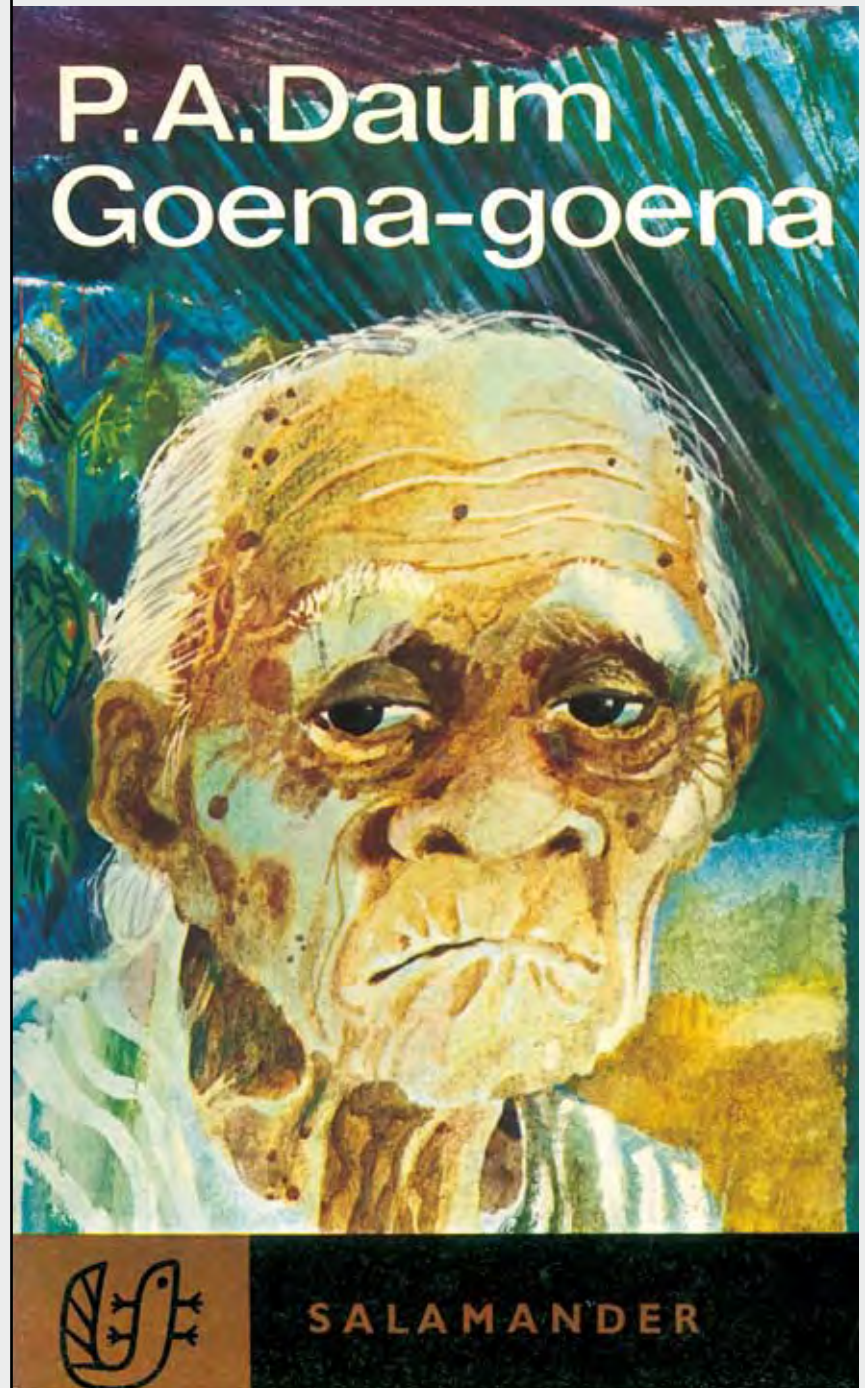
J. Sanders [021, 1964]

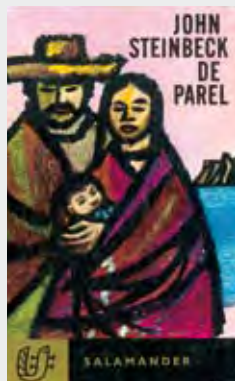
Theo Kurpershoek [026, 1964]

Theo Kurpershoek [027, 1964]

Hans Bishoff [032, 1964]

Theo Kurpershoek [038, 1964]

Babs van Wely [056, 1964]

Theo Kurpershoek [061, 1964]

Babs van Wely [086, 1964]

Theo Kurpershoek [090, 1964]

Theo Kurpershoek [092, 1964]

Addie Horn [154, 1964]

Lex Metz [155, 1964]

P.A. Donkersloot [156, 1964]

P.A. Donkersloot [157, 1964]

Addie Horn [158, 1964]

Hans Bishoff [159, 1964]

Theo Kurpershoek [160, 1964]

Theo Kurpershoek [161, 1964]

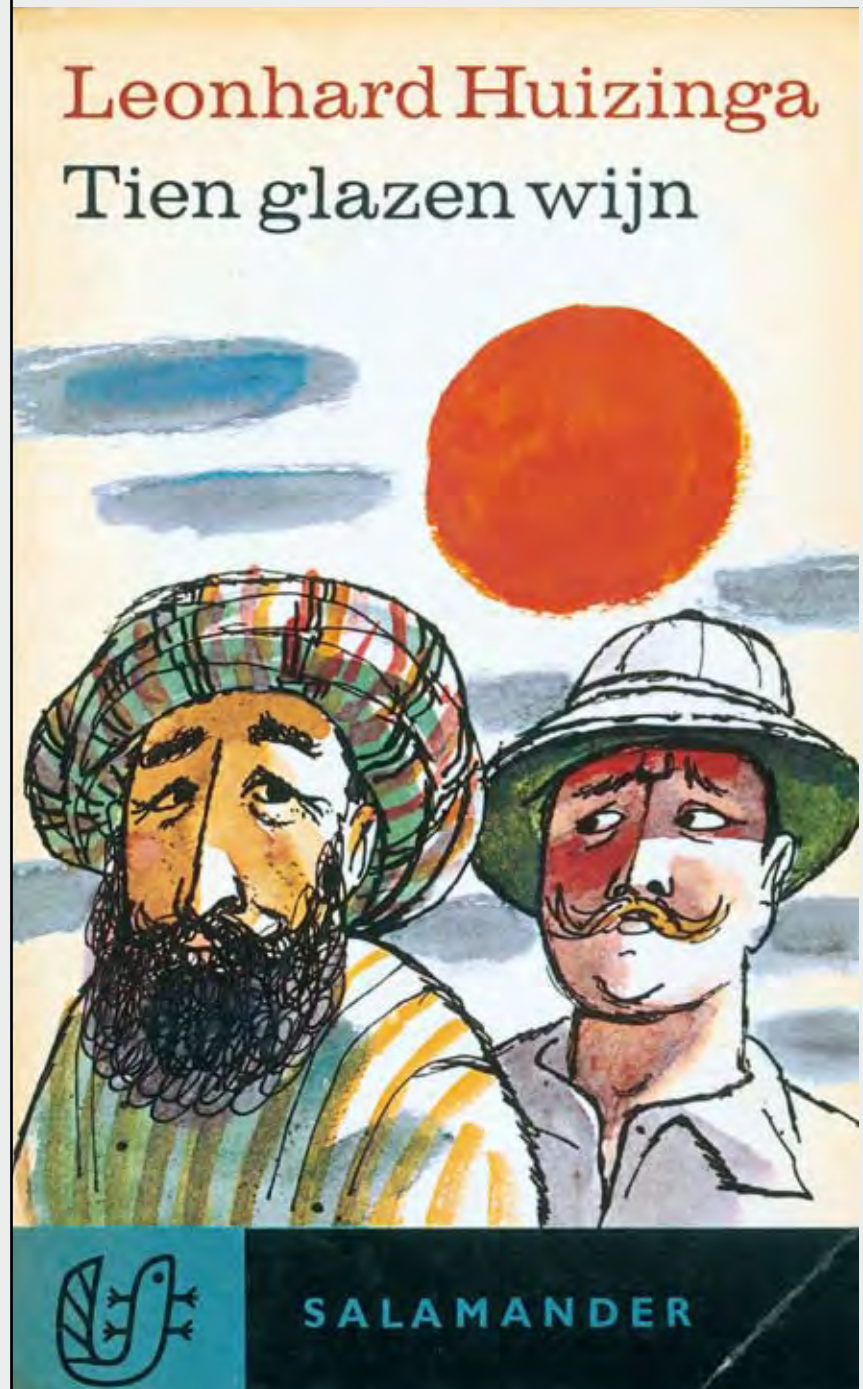
Addie Horn [162, 1964]

Addie Horn [163, 1964]

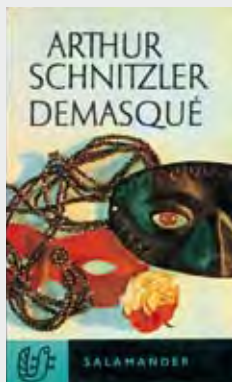
Hans Bishoff [164, 1964]

Theo Kurpershoek [165, 1964]

C.M. Roodbeen [166, 1964]

Theo Kurpershoek [167, 1964]

H. Berserik [168, 1964]

Cas Oorthuys en
Theo Kurpershoek [G 169, 1964]

Theo Kurpershoek [G 170, 1964]

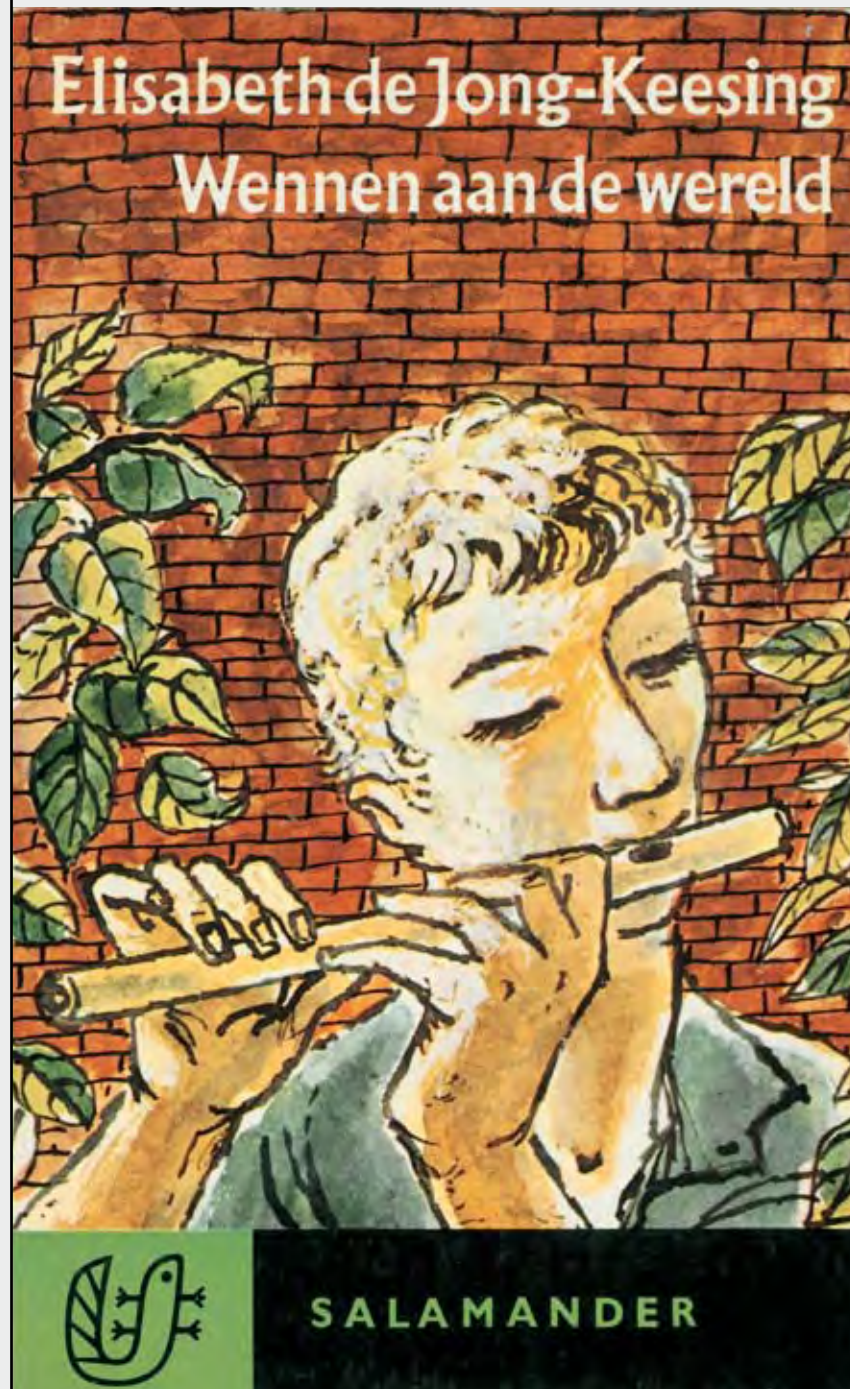
Max Velthuijs [174, 1964]

Felix Timmermans [175, 1964]

Hans Bishoff [176, 1964]

Theo Kurpershoek [177, 1964]

Theo Kurpershoek [179, 1964]

Nicolaas Wijnberg [180, 1964]

Theo Kurpershoek [G 182, 1964]

J. Sanders [031, 1965]

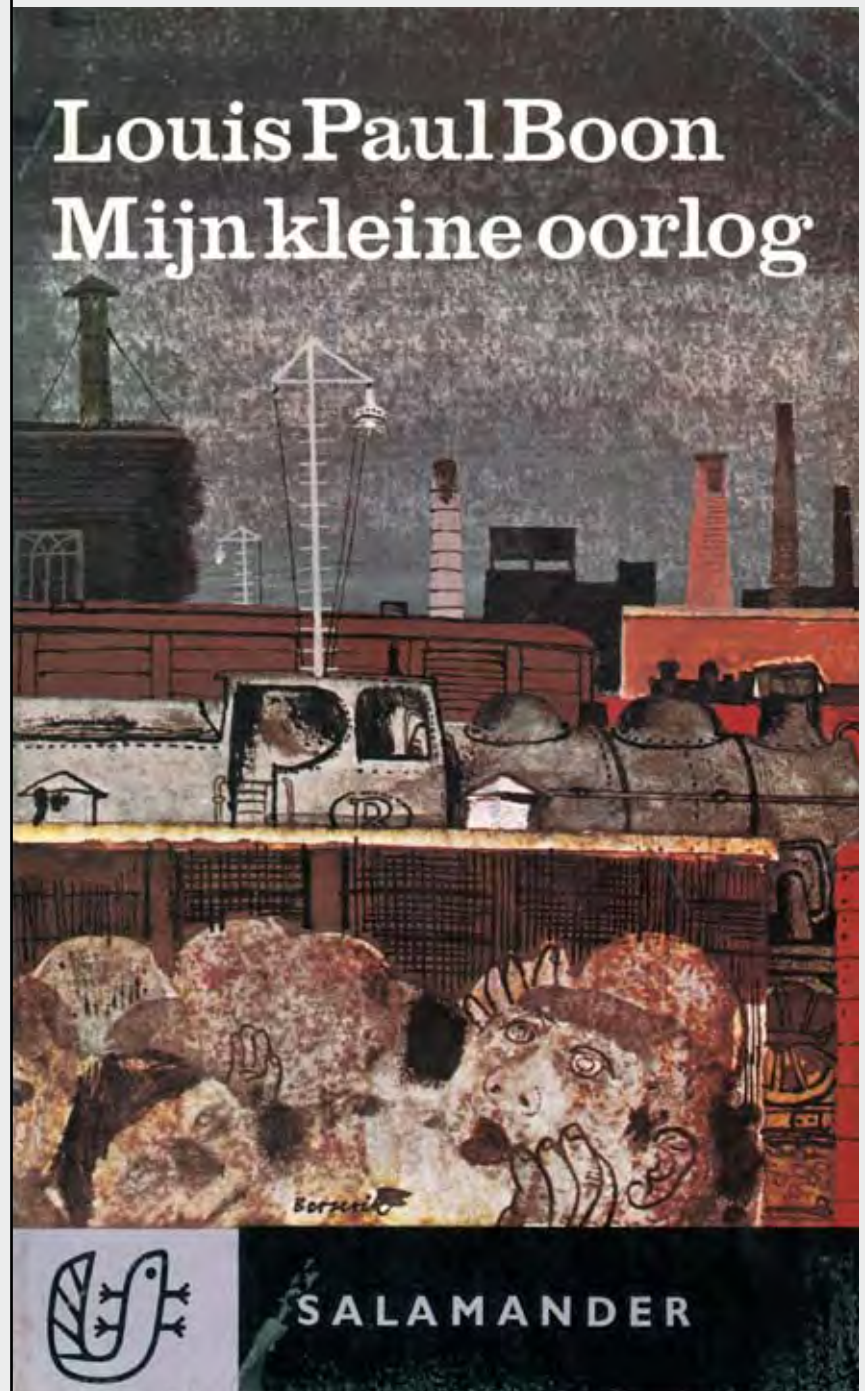
Clementine van Lamsweerde [037, 1965]

Theo Kurpershoek [050, 1965]

Addie Horn [052, 1965]

H. Berserik [070, 1965]

Otto Dicke [075, 1965]

Pim van Boxsel [076, 1965]

H. Berserik [091, 1965]

J. Sanders [098, 1965]

Theo Kurpershoek [171, 1965]

Addie Horn [173, 1965]

Hans Bishoff [178, 1965]

P.A. Donkersloot [181, 1965]

Hans Bishoff [183, 1965]

Addie Horn [184, 1965]

H. Berserik [185, 1965]

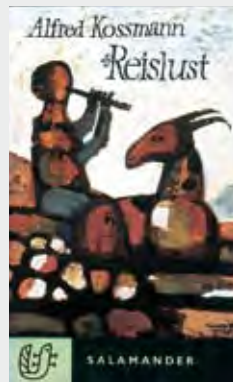
Theo Kurpershoek [186, 1965]

P.A. Donkersloot [187, 1965]

Addie Horn [188, 1965]

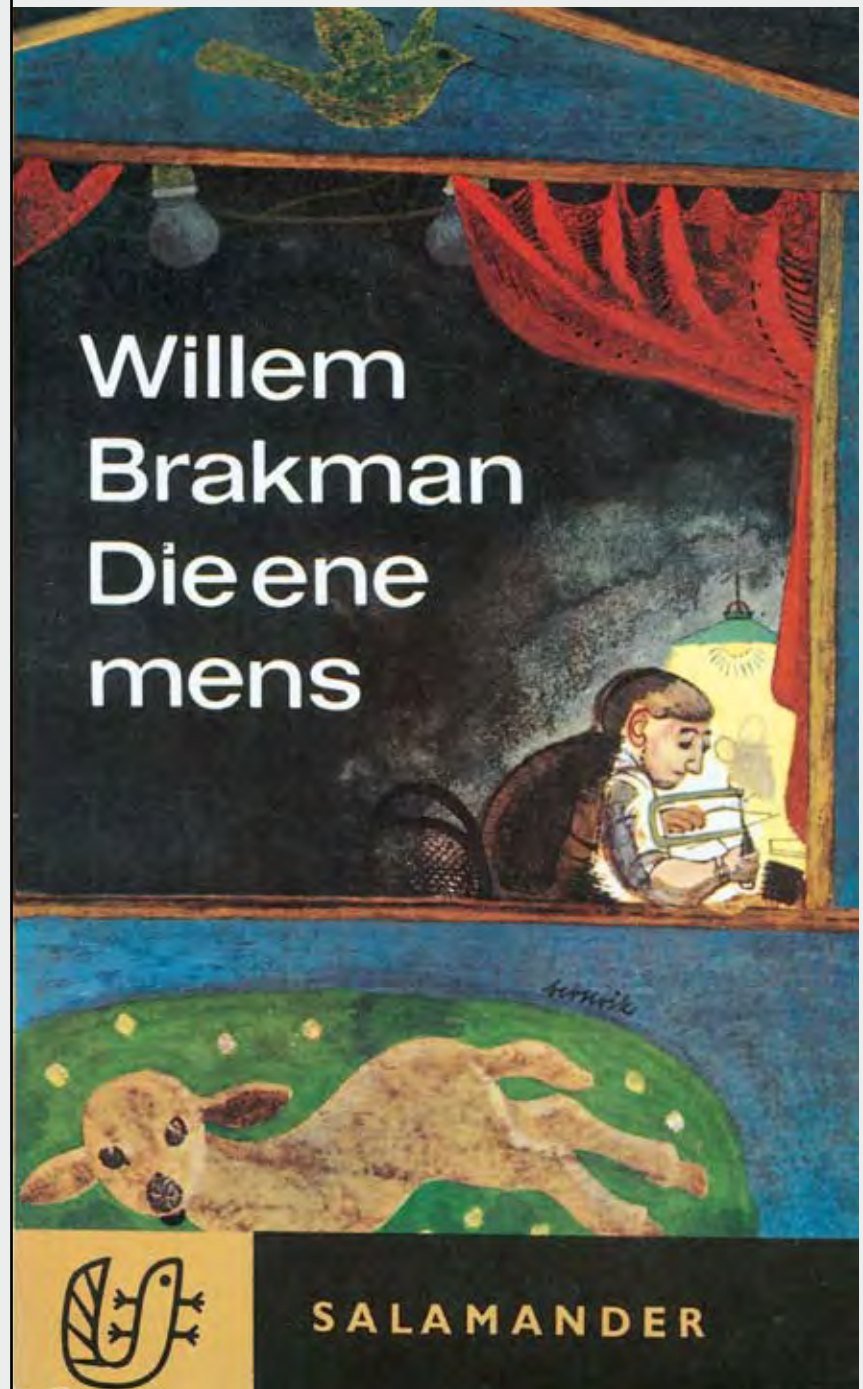
Max Velthuis [189, 1965]

Jenny Dalenoord [190, 1965]

Theo Kurpershoek [191, 1965]

H. Berserik [192, 1965]

Co Westerik [193, 1965]

Theo Kurpershoek [194, 1965]

Theo Kurpershoek [195, 1965]

Theo Kurpershoek [196, 1965]

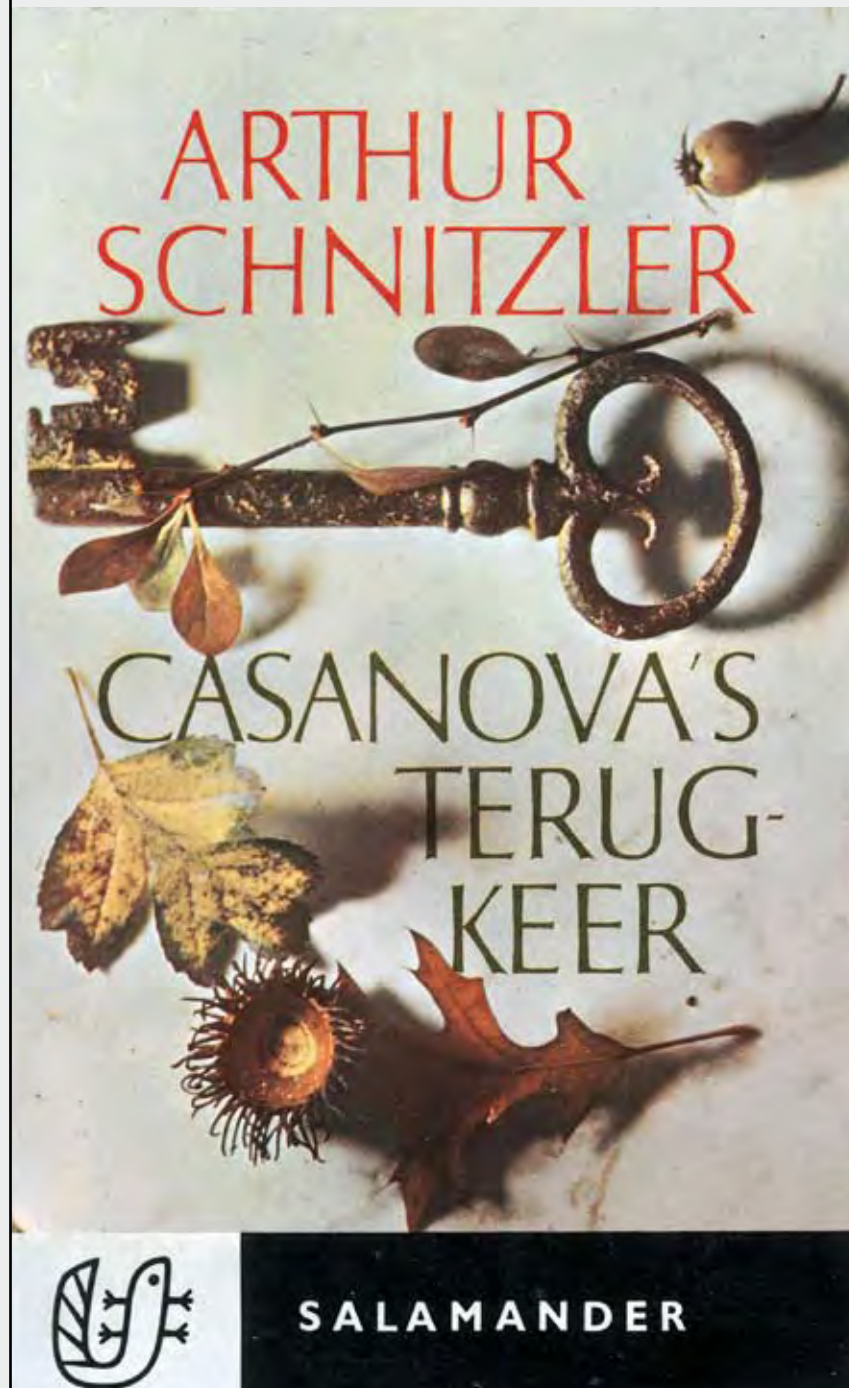
Theo Kurpershoek [020, 1966]

Theo Kurpershoek [023, 1966]

Piet Klaasse [067, 1966]

Theo Kurpershoek [197, 1966]

Theo Kurpershoek [198, 1966]

Theo Kurpershoek [199, 1966]

Theo Kurpershoek [200, 1966]

H. Berserik [201, 1966]

H. Berserik [202, 1966]

Carl Hollander [203, 1966]

H. Berserik [204, 1966]

Addie Horn [205, 1966]

Gerrit van der Ven [206, 1966]

J. Sanders [207, 1966]

Jenny Dalenoord [208, 1966]

Carl Hollander [210, 1966]

Co Westerik [211, 1966]

Theo Kurpershoek [212, 1966]

J. Sanders [213, 1966]

Addie Horn [214, 1966]

H. Berserik [215, 1966]

Carl Hollander [216, 1966]

1967

Theo Kurpershoek [002, 1967]

Addie Horn [009, 1967]

Pim van Boxsel [010, 1967]

Theo Kurpershoek [022, 1967]

Otto Dicke [073, 1967]

J. Sanders [111, 1967]

H. Berserik [130, 1967]

Nicolaas Wijnberg [149, 1967]

Addie Horn [163, 1967]

Theo Kurpershoek [209, 1967]

Carl Hollander [217, 1967]

J. Sanders [218, 1967]

H. Berserik [219, 1967]

H. Berserik [220, 1967]

Addie Horn [221, 1967]

J. Sanders [222, 1967]

Olivia door Olivia

 Salamander

Addie Horn [223, 1967]

Ary Langbroek [224, 1967]

H. Berserik [225, 1967]

Waldemar Post [226, 1967]

H. Berserik [227, 1967]

Otto Dicke [228, 1967]

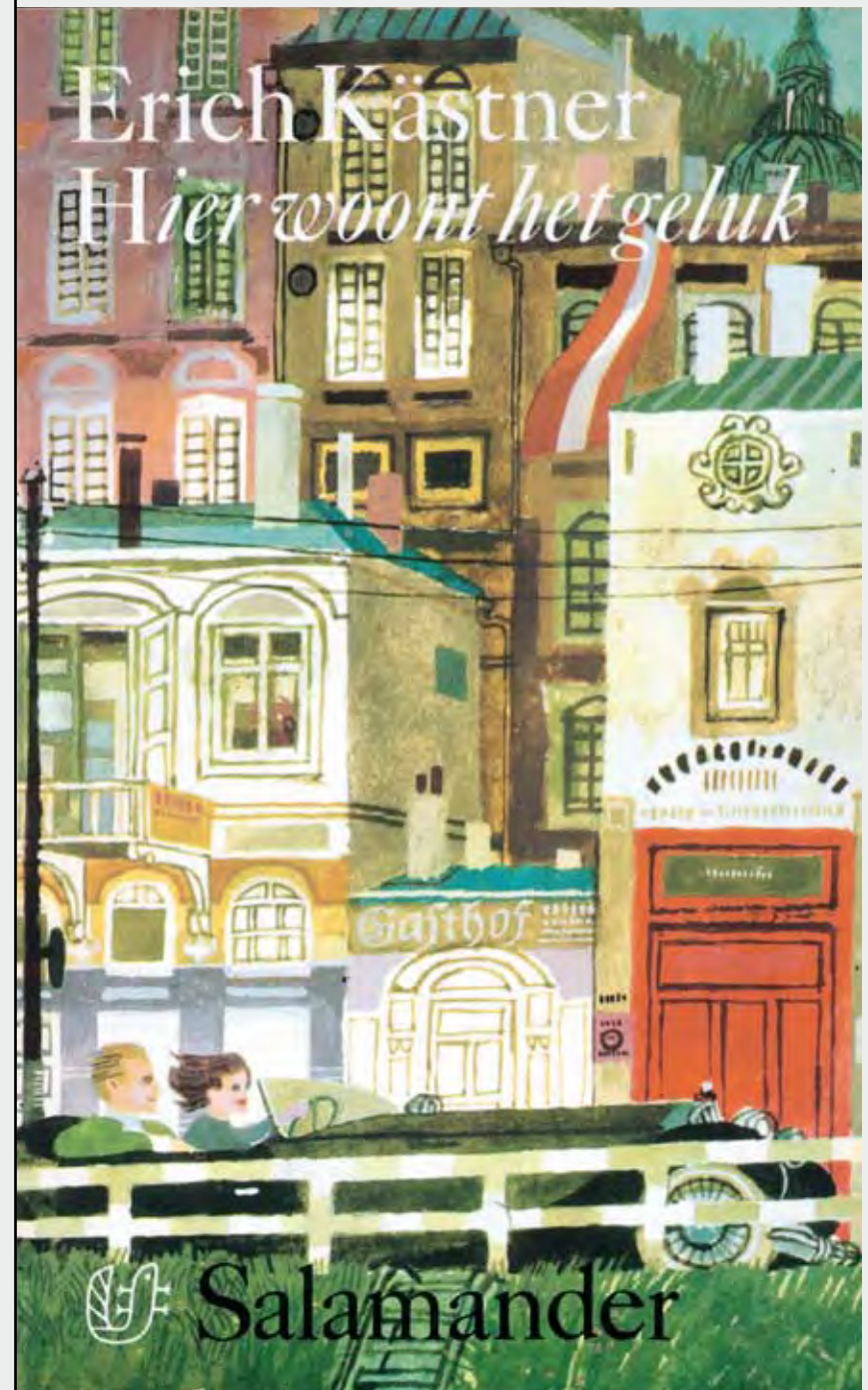
Ary Langbroek [229, 1967]

H. Berserik [230, 1967]

J. Sanders [231, 1967]

Hans Bishoff [232, 1967]

1968

 Salamander

Hans Bishoff [030, 1968]

H. Berserik [070, 1968]

Theo Kurpershoek [102, 1968]

Babs van Wely [109, 1968]

J. Sanders [131, 1968]

P.A. Donkersloot [153, 1968]

Hans Bishoff [166, 1968]

Hans Bishoff [183, 1968]

H. Berserik [202, 1968]

H. Berserik [209, 1968]

H. Berserik [215, 1968]

Hans Bishoff [233, 1968]

Addie Horn [235, 1968]

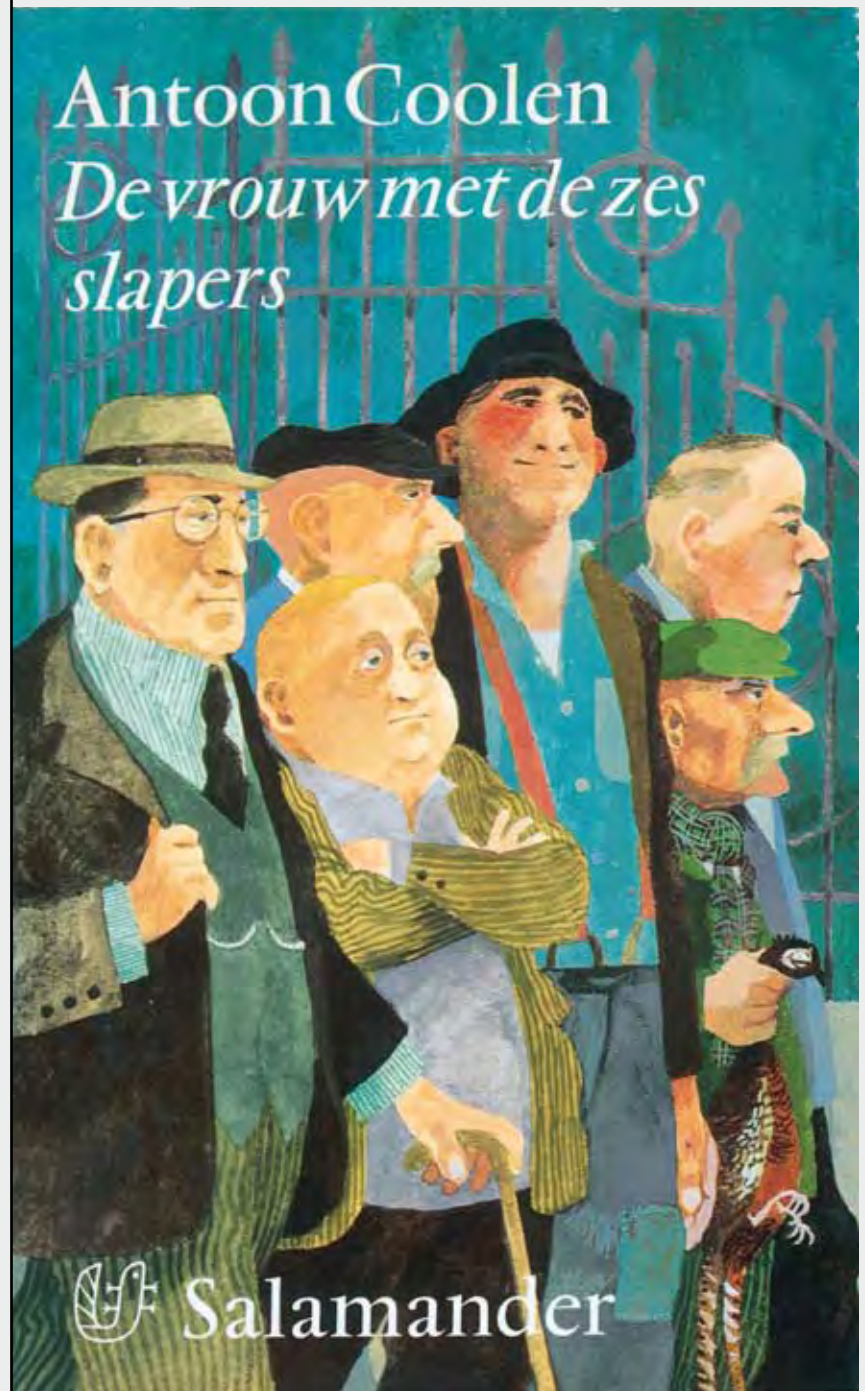
Addie Horn [236, 1968]

H. Berserik [237, 1968]

Babs van Wely [238, 1968]

Hans Bishoff [239, 1968]

Hans Bishoff [240, 1968]

J. Sanders [241, 1968]

Hans Bishoff [242, 1968]

H. Berserik [243, 1968]

Hans Bishoff [244, 1968]

Addie Horn [245, 1968]

H. Berserik [246, 1968]

Addie Horn [247, 1968]

Max Velthuijs [248, 1968]

Hans Bishoff [249, 1968]

Hans Bishoff [250, 1968]

J. Kuiper [251, 1968]

Mart Kempers [023, 1969]

Addie Horn [033, 1969]

J. Sanders [037, 1969]

J. Sanders [067, 1969]

J. Sanders [072, 1969]

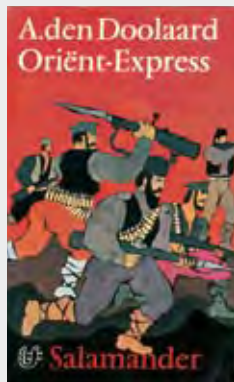
Piet Verberne [110, 1969]

Pim van Boxsel [126, 1969]

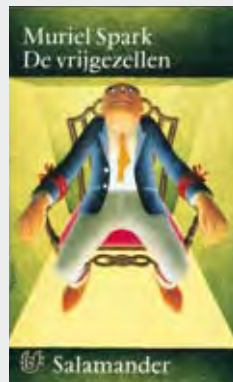
Addie Horn [129, 1969]

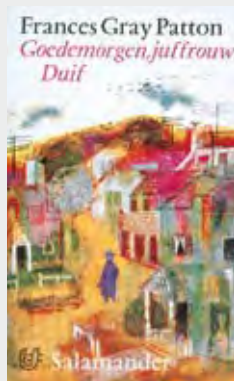
Piet Verberne [134, 1969]

Addie Horn [162, 1969]

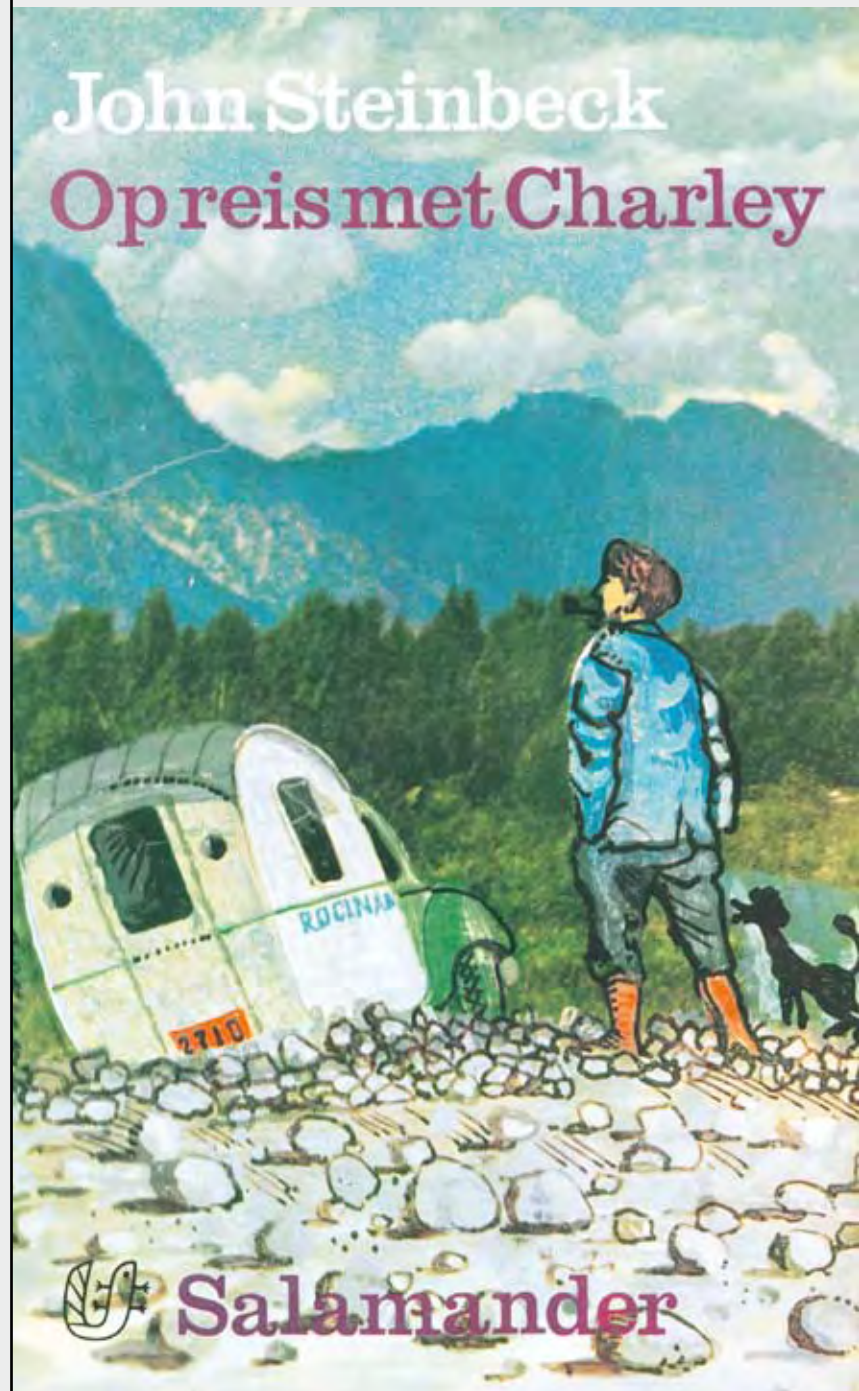
Teun Nijkamp [198, 1969]

Addie Horn [205, 1969]

J. Sanders [207, 1969]

H. Berserik [234, 1969]

Addie Horn [252, 1969]

J. Sanders [253, 1969]

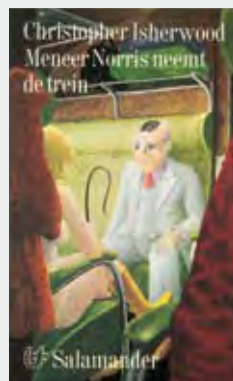
H. Berserik [254, 1969]

Teun Nijkamp [255, 1969]

J. Sanders [256, 1969]

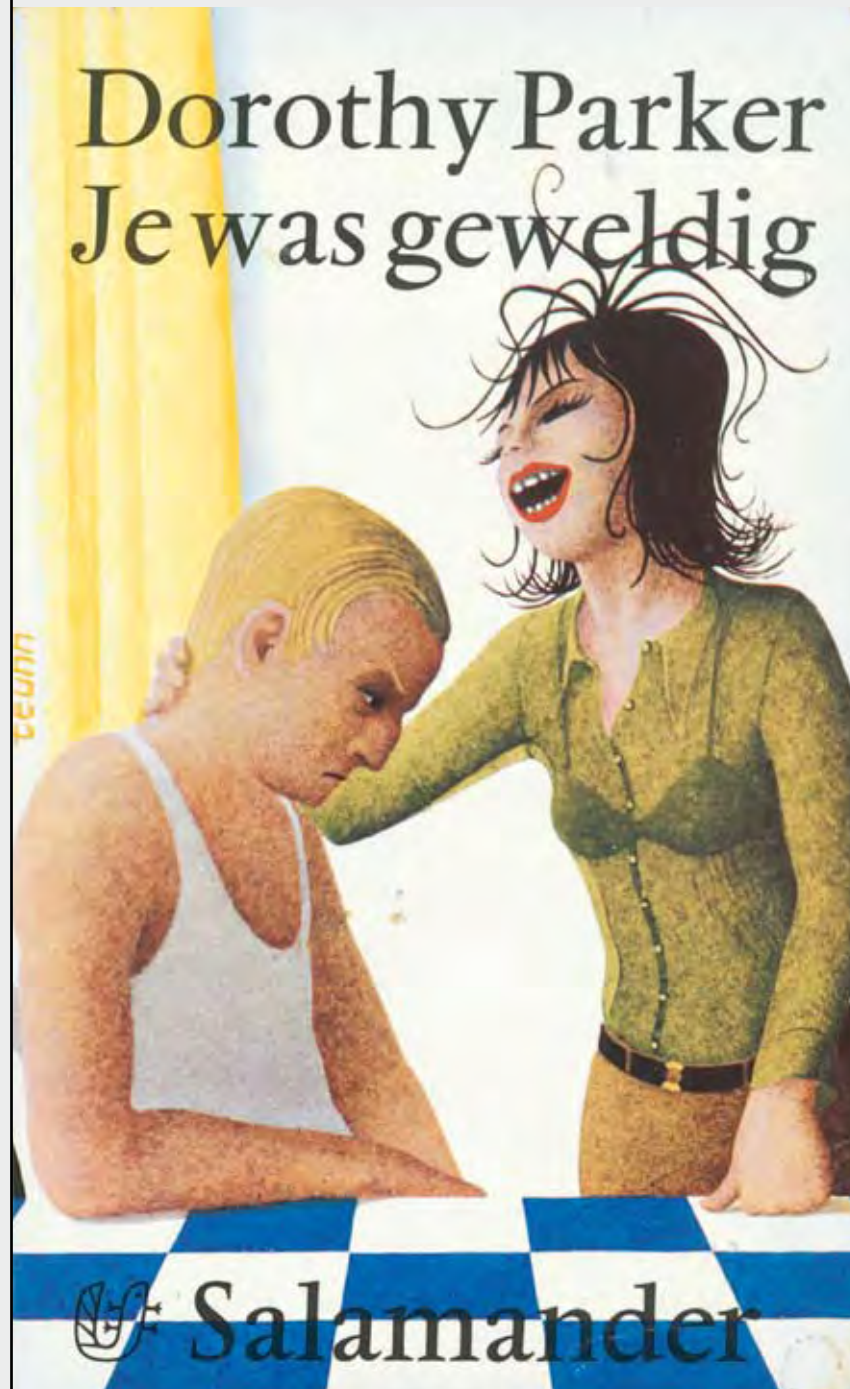
Teun Nijkamp [257, 1969]

Addie Horn [258, 1969]

Mart Kempers [259, 1969]

Teun Nijkamp [260, 1969]

H. Berserik [261, 1969]

Mart Kempers [262, 1969]

Mart Kempers [263, 1969]

J. Sanders [264, 1969]

Mart Kempers [265, 1969]

H. Berserik [266, 1969]

Mart Kempers [267, 1969]

H. Berserik [268, 1969]

Mance Post [269, 1969]

Gerrit van der Ven [272, 1969]

Piet Verberne [002, 1970]

Peter van Hugten [005, 1970]

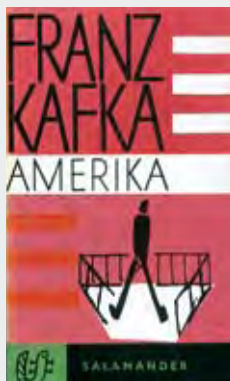
Theo Daamen [052, 1970]

Herman Berserik [114, 1970]

Alfons van Heusden [116, 1970]

Franz Kafka en
Theo Kurpershoek [125, 1970]

Dolf Zwerver [154, 1970]

Peter van Hugten [193, 1970]

H. Berserik [245, 1970]

H. Berserik [270, 1970]

Dolf Zwerver [271, 1970]

Hans Bishoff [273, 1970]

J. Sanders [274, 1970]

Dolf Zwerver [275, 1970]

Teun Nijkamp [276, 1970]

J. Sanders [277, 1970]

H. Berserik [279, 1970]

Hans Bishoff [280, 1970]

Haije Gemser [281, 1970]

Hans Bishoff [282, 1970]

Gerrit van der Ven [283, 1970]

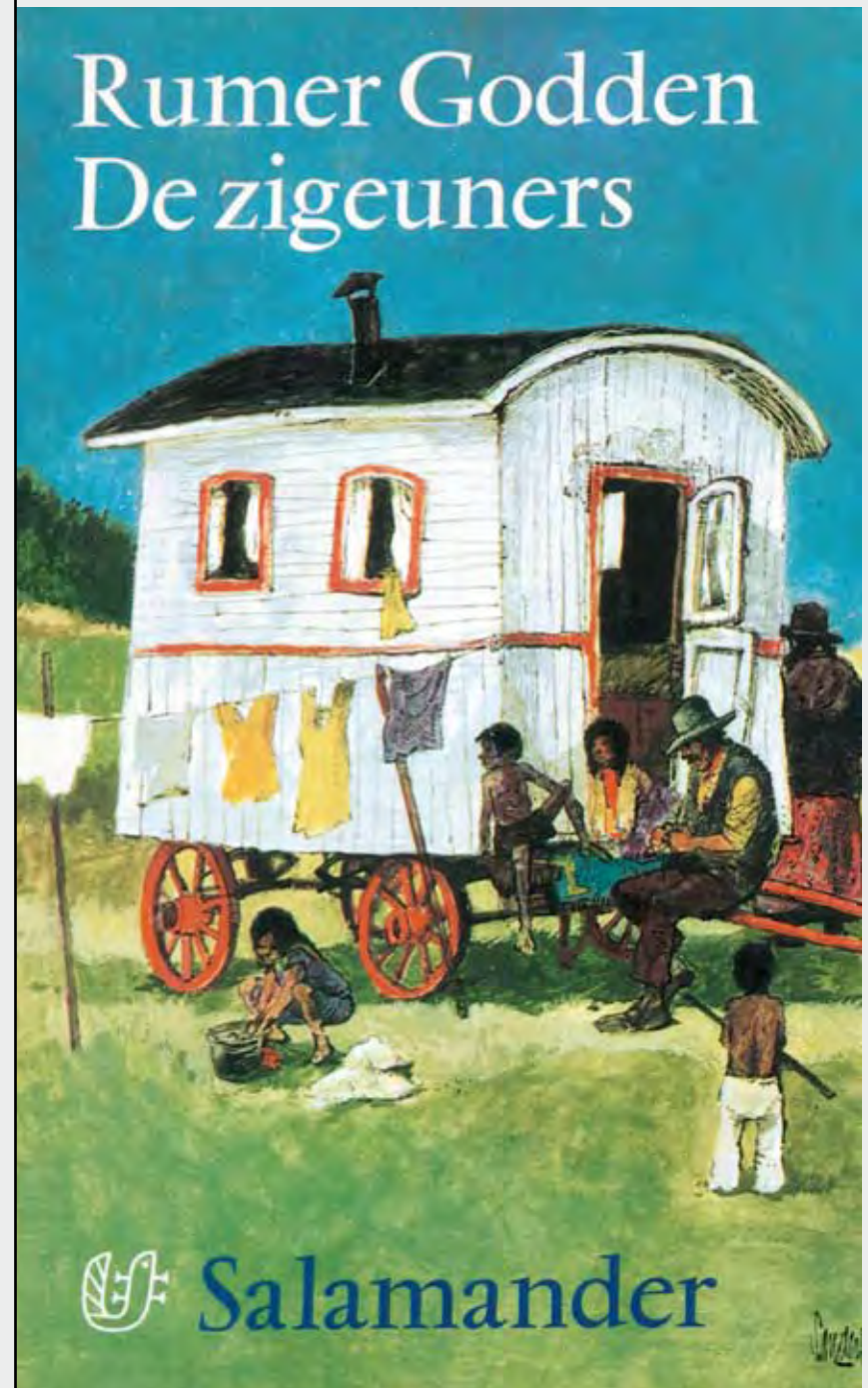
J. Sanders [284, 1970]

Peter van Hugten [285, 1970]

Teun Nijkamp [286, 1970]

J. Sanders [287, 1970]

1971

 Salamander

J. Sanders [096, 1971]

Alfons van Heusden [117, 1971]

J. Sanders [123, 1971]

J. Sanders [168, 1971]

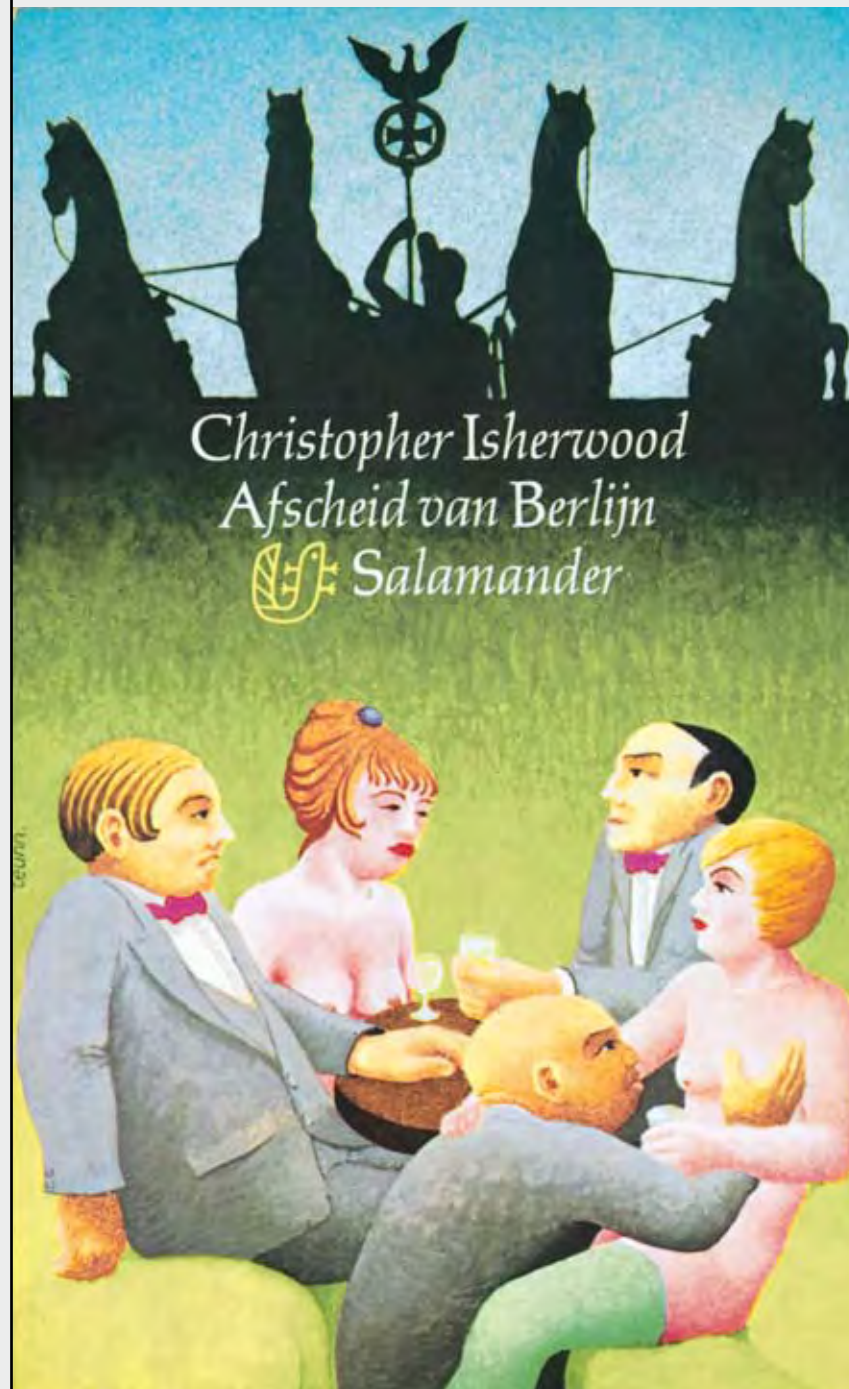
Teun Nijkamp [225, 1971]

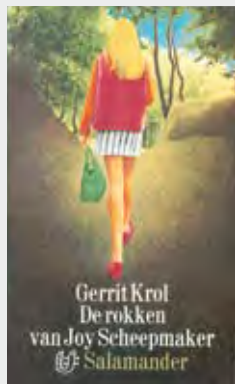
J. Sanders [288, 1971]

Dolf Zwerver [289, 1971]

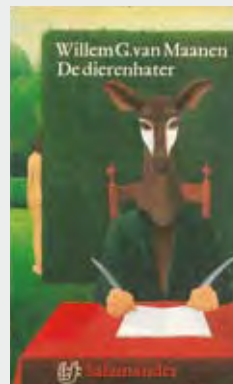
Teun Nijkamp [290, 1971]

Teun Nijkamp [291, 1971]

Dolf Zwerver [292, 1971]

Dolf Zwerver [293, 1971]

Teun Nijkamp [294, 1971]

Teun Nijkamp [295, 1971]

Carl Hollander [296, 1971]

onbekend [305, 1971]

onbekend [306, 1971]

auteur
titel
Salamander

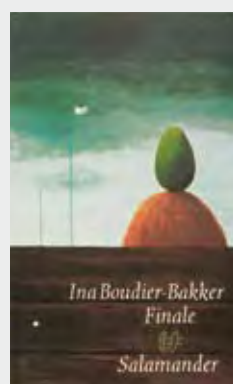
1972

H. Berserik [050, 1972]

H. Berserik [061, 1972]

Dolf Zwerver [064, 1972]

Hans Bishoff [073, 1972]

C. Roodbeen [137, 1972]

C. Roodbeen [138, 1972]

H. Berserik [148, 1972]

Yvonne Schot [163, 1972]

Louis Couperus Intieme impressies Salamander

Peter van Poppel [199, 1972]

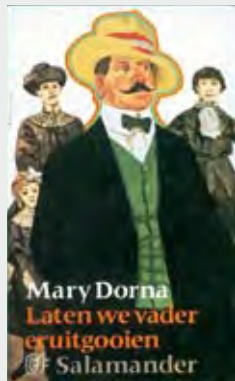
H. Berserik [248, 1972]

Alfons van Heusden [297, 1972]

Carl Hollander [298, 1972]

H. Berserik [299, 1972]

J. Sanders [300, 1972]

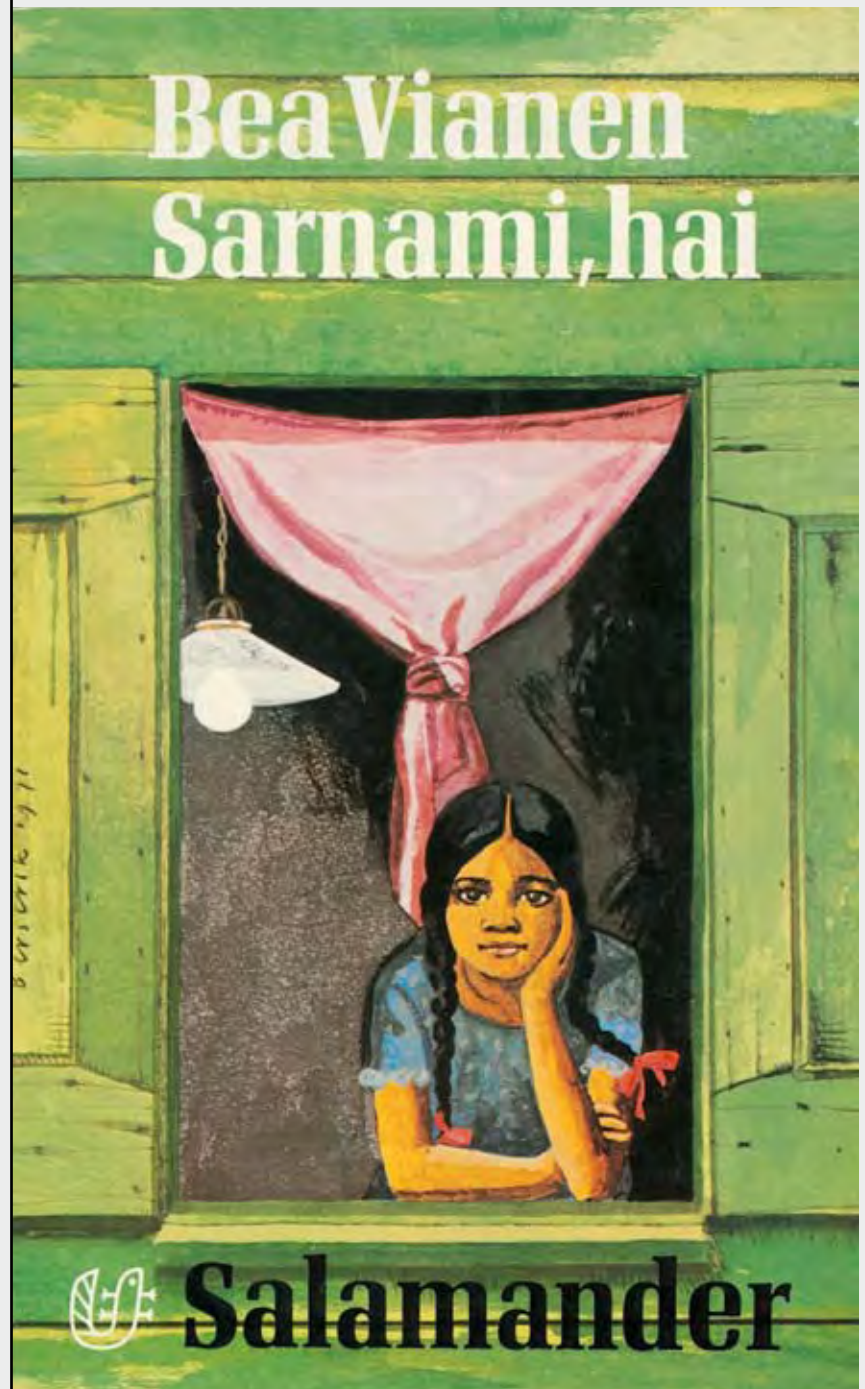
onbekend [301, 1972]

onbekend [303, 1972]

onbekend [304, 1972]

H. Berserik [307, 1972]

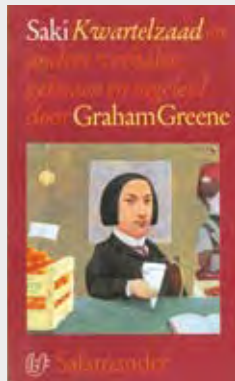
J. Sanders [308, 1972]

H. Berserik [309, 1972]

Dolf Zwerver [310, 1972]

Peter van Poppel [311, 1972]

Friso Henstra [312, 1972]

Yvonne Schot [313, 1972]

H. Berserik [314, 1972]

Friso Henstra [315, 1972]

H. Berserik [316, 1972]

auteur
titel
Salamander

1973

Dolf Zwerver [005, 1973]

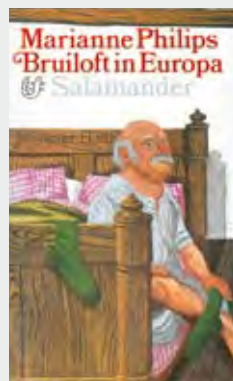
Jan Verburg [020, 1973]

H. Berserik [091, 1973]

Friso Henstra [104, 1973]

H. Berserik [118, 1973]

Bert Bouman [130, 1973]

J. Sanders [159, 1973]

Louis Couperus Schimmen van schoonheid Salamander

Peter van Poppel [171, 1973]

H. Berserik [219, 1973]

Joost Roelofs [224, 1973]

Bert Bouman [236, 1973]

onbekend [302, 1973]

Dolf Zwerver [317, 1973]

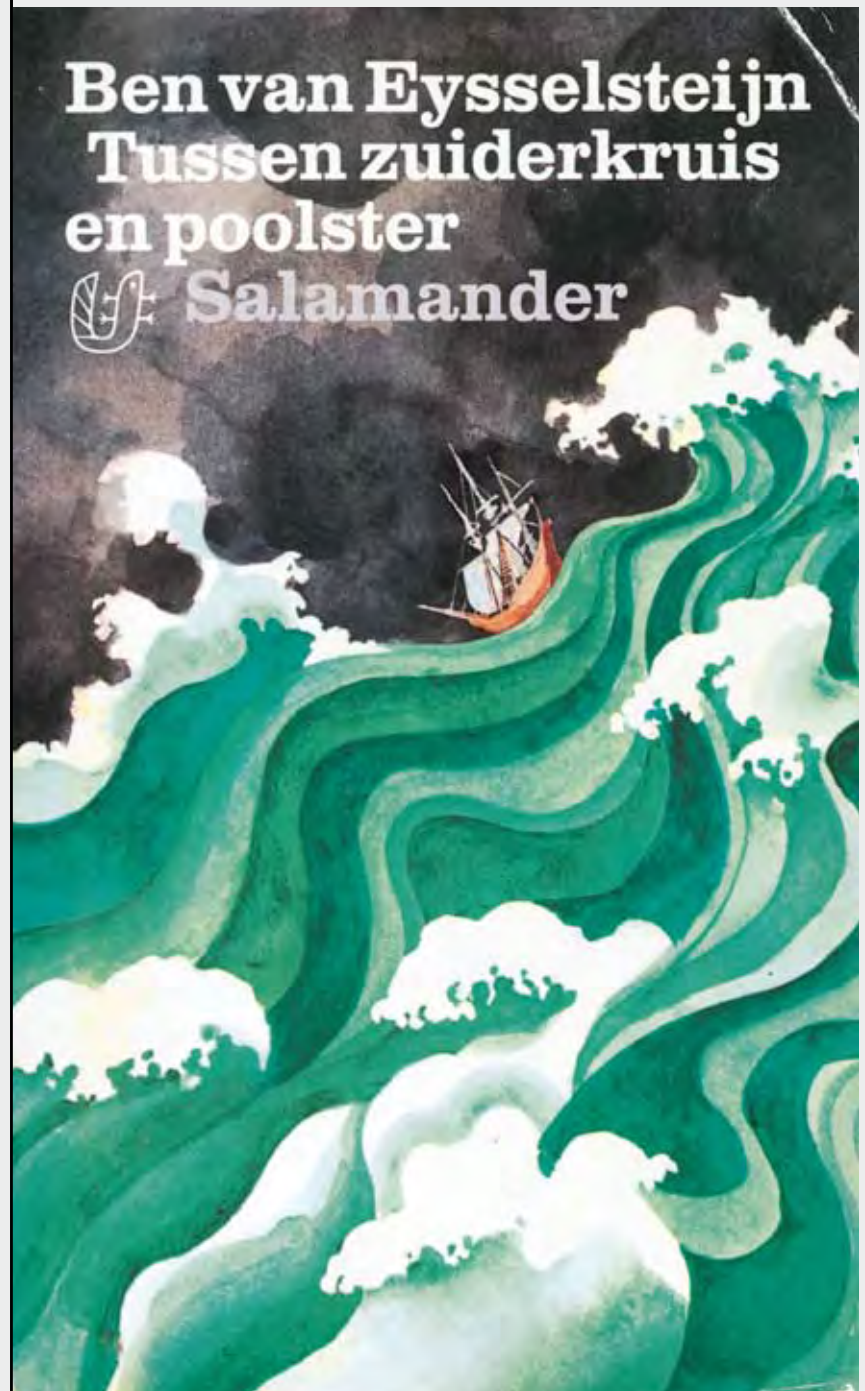
H. Berserik [318, 1973]

Friso Henstra [319, 1973]

H. Berserik [320, 1973]

The Tjong Khing [321, 1973]

Ton Hoogendoorn [322, 1973]

Joost Roelofs [323, 1973]

Ivo de Weerd [324, 1973]

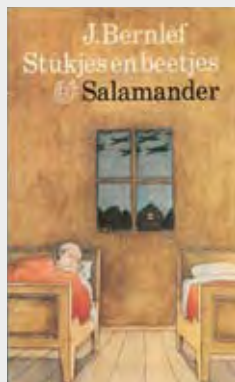
Peter van Poppel [325, 1973]

Mance Post [326, 1973]

H. Berserik [327, 1973]

Joost Roelofs [328, 1973]

Friso Henstra [329, 1973]

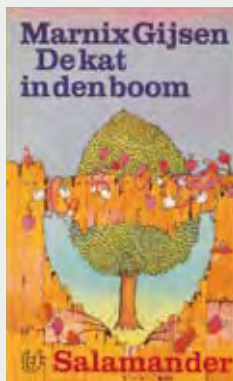
H.J. Friedericy De raadsman Salamander

Peter van Poppel [330, 1973]

The Tjong Khing [331, 1973]

Ivo de Weerd [332, 1973]

auteur
titel
Salamander

1974

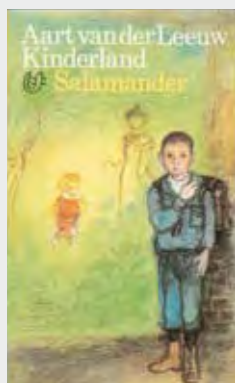
The Tjong Khing [037, 1974]

Ton Hoogendoorn [116, 1974]

Bert Bouman [124, 1974]

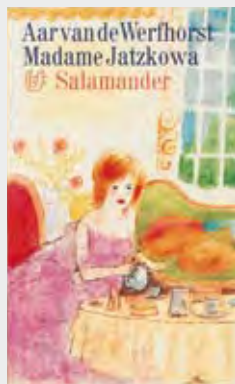
Mance Post [128, 1974]

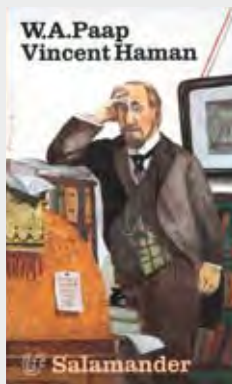
Peter van Poppel [160, 1974]

Friso Henstra [186, 1974]

Bert Bouman [187, 1974]

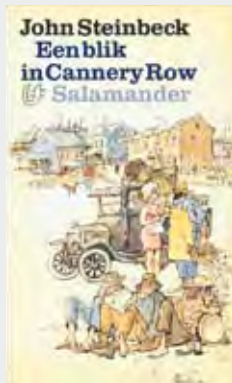
H. Berserik [201, 1974]

J. Sanders [217, 1974]

H. Berserik [333, 1974]

J. Sanders [334, 1974]

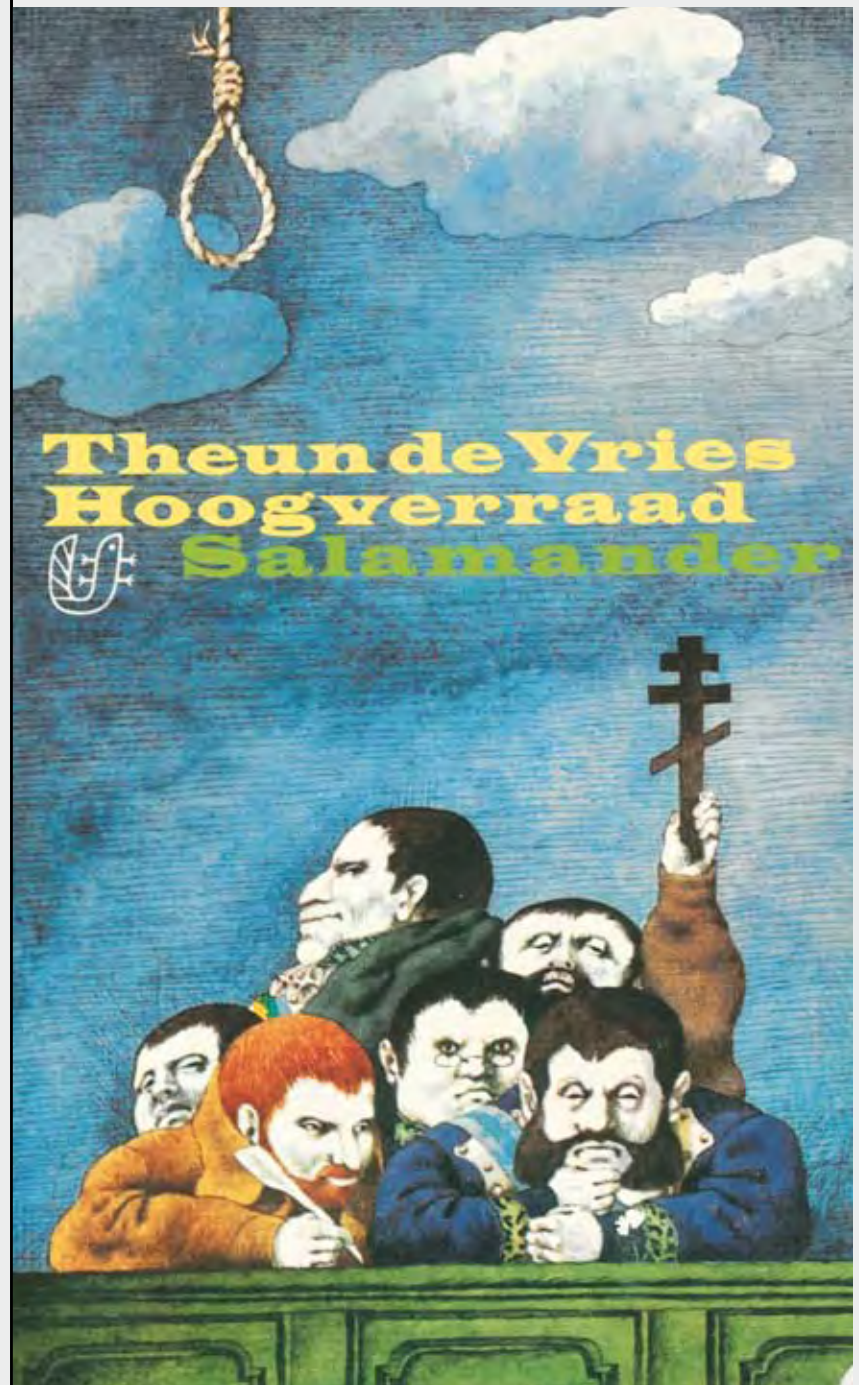
The Tjong Khing [335, 1974]

onbekend [336, 1974]

onbekend [337, 1974]

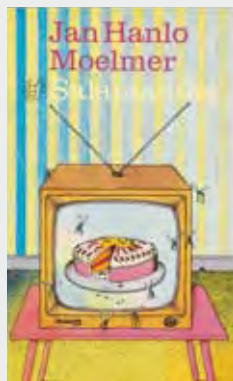
Friso Henstra [338, 1974]

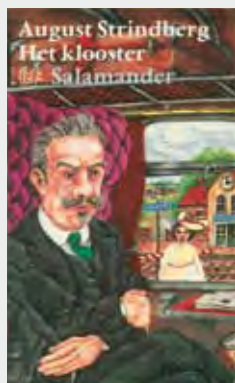
Friso Henstra [339, 1974]

H. Berserik [340, 1974]

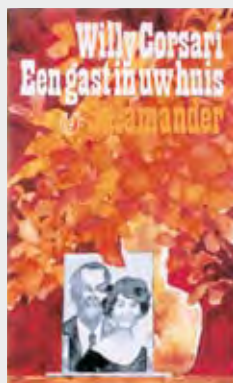
Ivo de Weerd [341, 1974]

Jan Verburg [342, 1974]

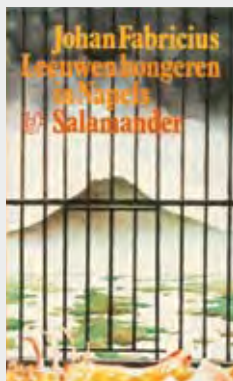
J. Sanders [343, 1974]

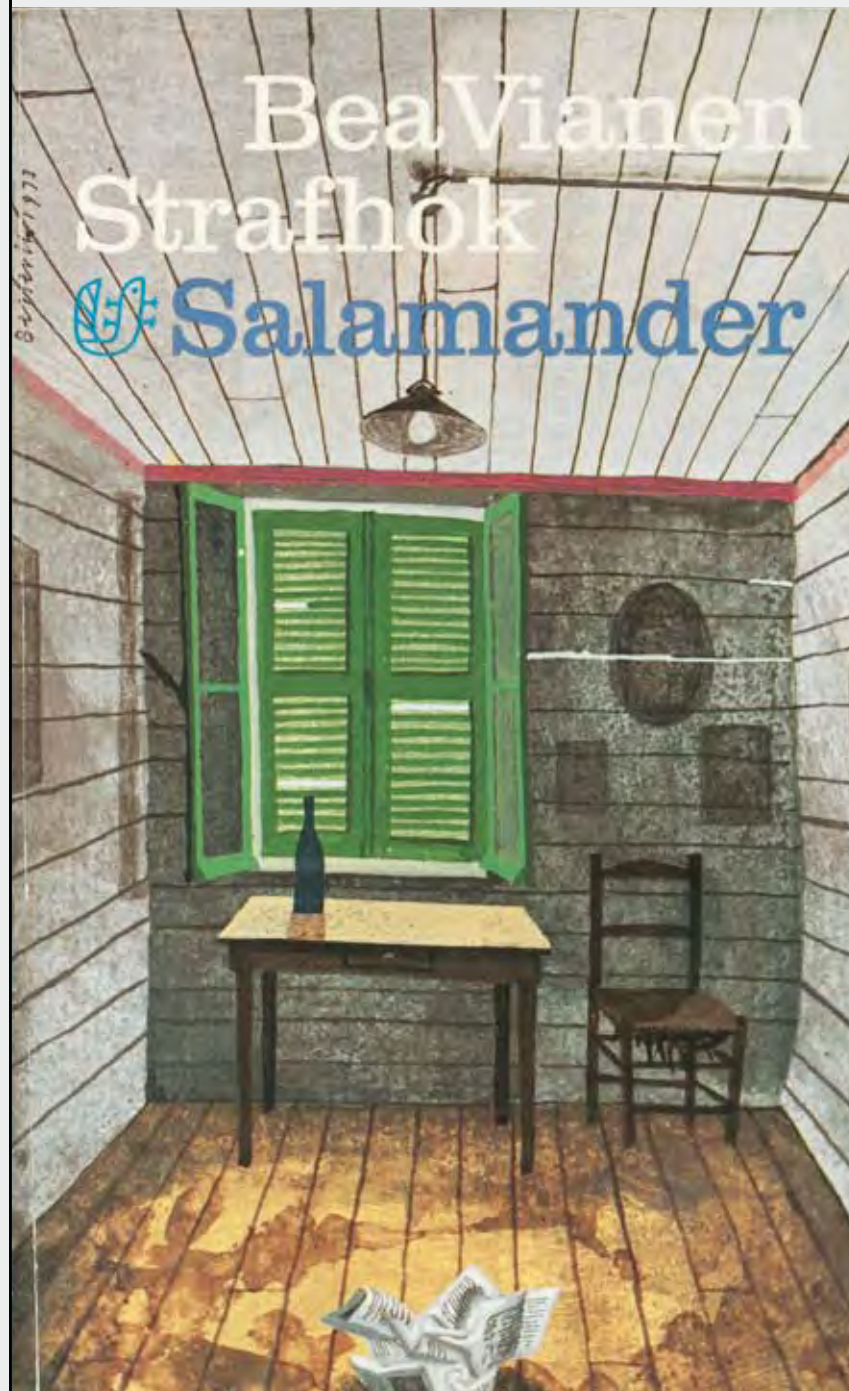
The Tjong Khing [344, 1974]

Jan Verburg [345, 1974]

The Tjong Khing [346, 1974]

H. Berserik [347, 1974]

J. Sanders [348, 1974]

H. Berserik [349, 1974]

Hans Deuss [352, 1974]

H. Berserik [353, 1974]

Matthijs Röling [358, 1974]

auteur
titel
Salamander

1975

Peter van Poppel [350, 1975]

Bert Bouman [351, 1975]

H. Berserik [354, 1975]

H. Berserik [355, 1975]

Bert Bouman [356, 1975]

Matthijs Röling [359, 1975]

J. Sanders [360, 1975]

Jan Marinus Verburg [361, 1975]

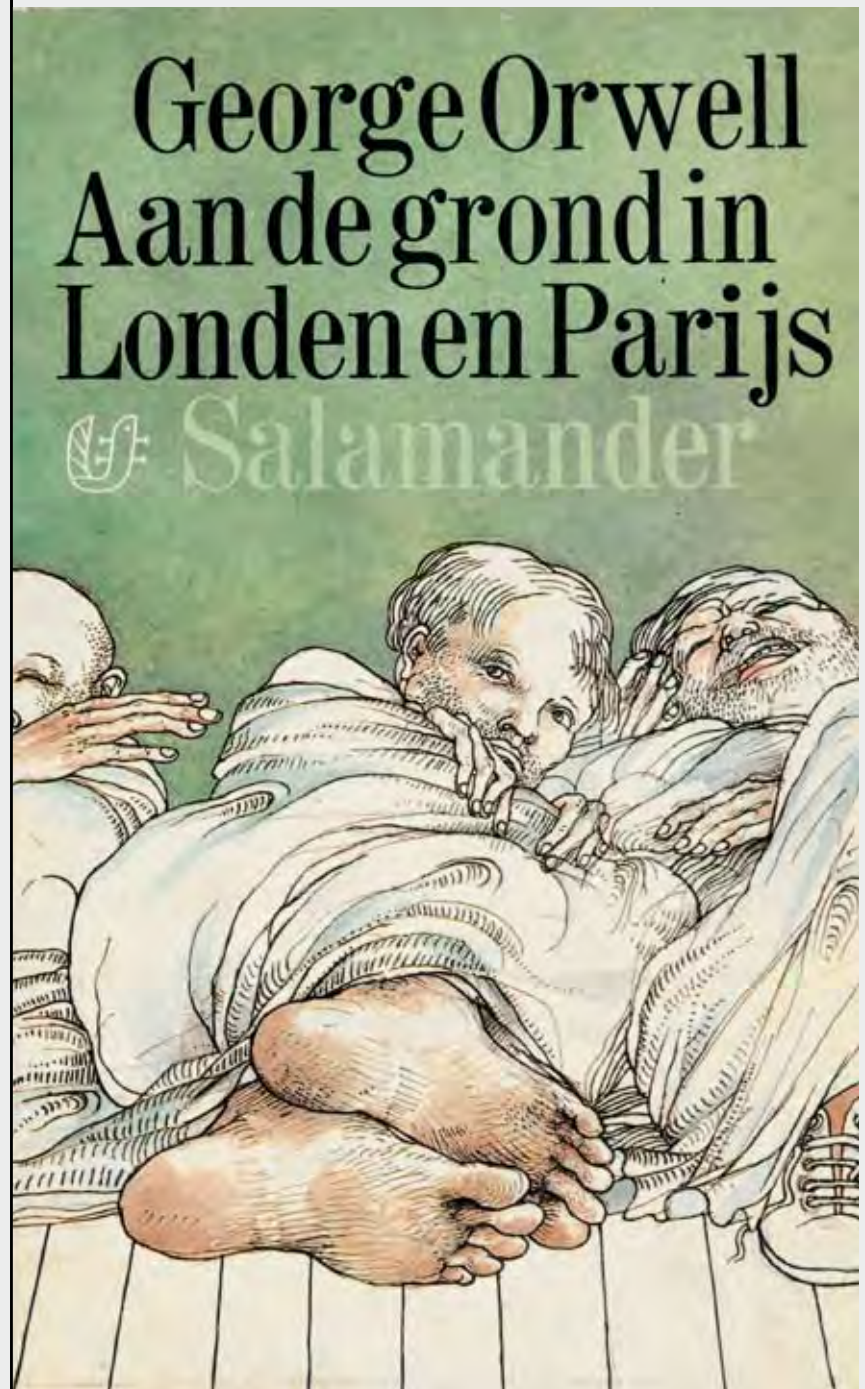
H. Berserik [362, 1975]

Carl Hollander [363, 1975]

The Tjong Khing [364, 1975]

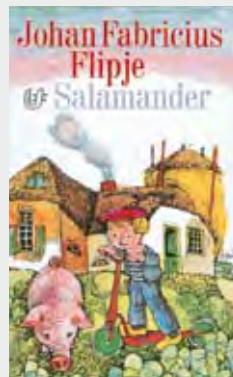
Joost Roelofs [365, 1975]

Friso Henstra [366, 1975]

Carl Hollander [367, 1975]

Ton Hoogendoorn [368, 1975]

Joost Roelofs [369, 1975]

Jaap Nieuwenhuis [370, 1975]

Peter van Poppel [371, 1975]

The Tjong Khing [372, 1975]

The Tjong Khing [373, 1975]

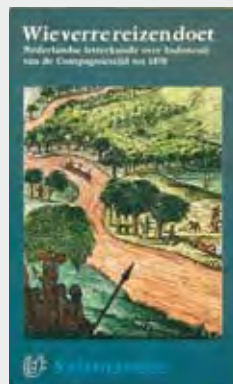
Carl Hollander [374, 1975]

Bert Bouman [375, 1975]

onbekend [376, 1975]

onbekend [377, 1975]

H. Berserik [378, 1975]

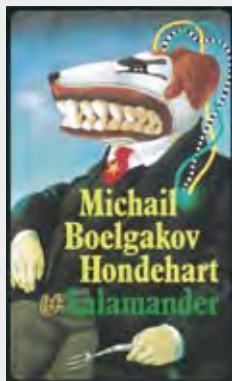
Peter van Poppel [379, 1975]

H. Berserik [380, 1975]

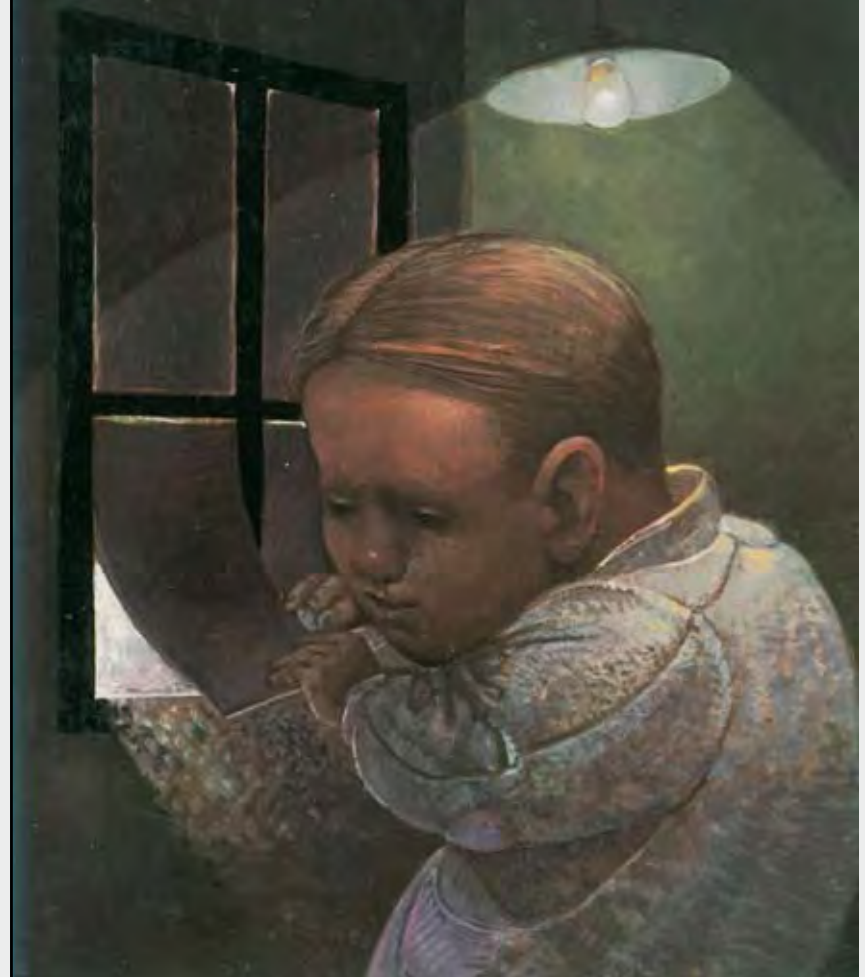

Dolf Zwerver [381, 1975]

Friso Henstra [382, 1975]

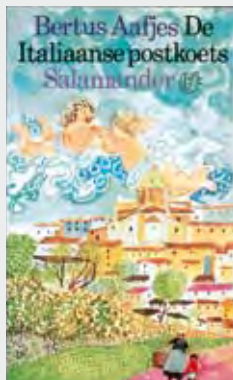
Leo Vroman De adem van Mars Salamander

Peter van Poppel [384, 1975]

H. Berserik [385, 1975]

Bert Bouman [386, 1975]

auteur
titel
Salamander

1976

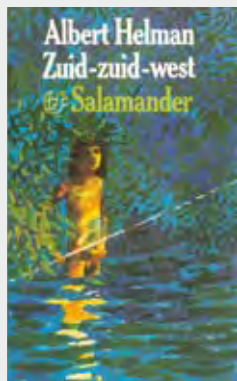
Bert Bouman [006, 1976]

J. Sanders [031, 1976]

Bert Bouman [052, 1976]

Bert Bouman [090, 1976]

Ton Hoogendoorn [161, 1976]

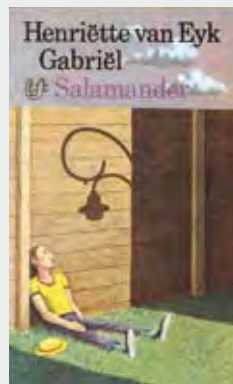
Arja van den Berg [204, 1976]

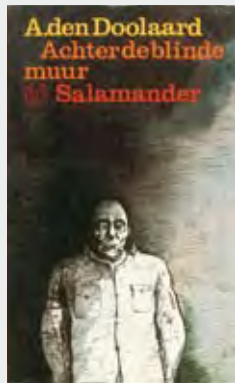
Ton Hoogendoorn [207, 1976]

H. Berserik [383, 1976]

Carl Hollander [388, 1976]

The Tjong Khing [390, 1976]

Peter van Poppel [391, 1976]

Arja van den Berg [392, 1976]

Dolf Zwerver [393, 1976]

Bert Bouman [394, 1976]

H. Berserik [395, 1976]

Peter van Poppel [396, 1976]

Anjo Mutsaers [397, 1976]

J. Sanders [398, 1976]

Jan Marinus Verburg [400, 1976]

The Tjong Khing [401, 1976]

Hans van der Horst [402, 1976]

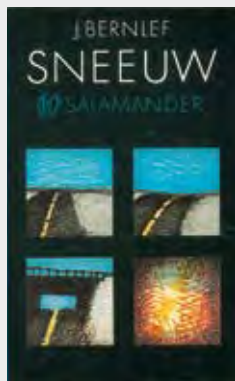
Peter van Poppel [403, 1976]

Jan Marinus Verburg [404, 1976]

Dolf Zwerver [405, 1976]

Ary Langbroek [406, 1976]

Bert Bouman [408, 1976]

Peter van Poppel [409, 1976]

J. Sanders [410, 1976]

Arja van den Berg [411, 1976]

Mart Kempers [412, 1976]

Anjo Mutsaers [413, 1976]

auteur
titel
Salamander

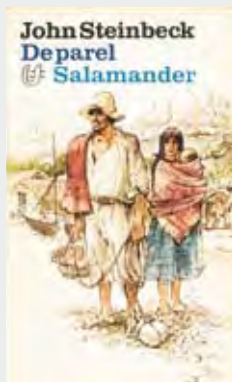
1977

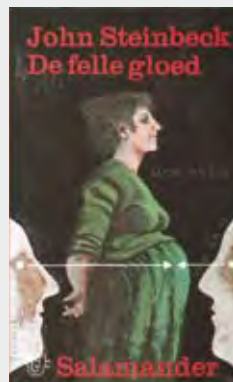
Hermanus Berserik [019, 1977]

Bert Bouman [023, 1977]

J. Sanders [038, 1977]

Hermanus Berserik [185, 1977]

Fiep Westendorp [205, 1977]

H. Berserik [357, 1977]

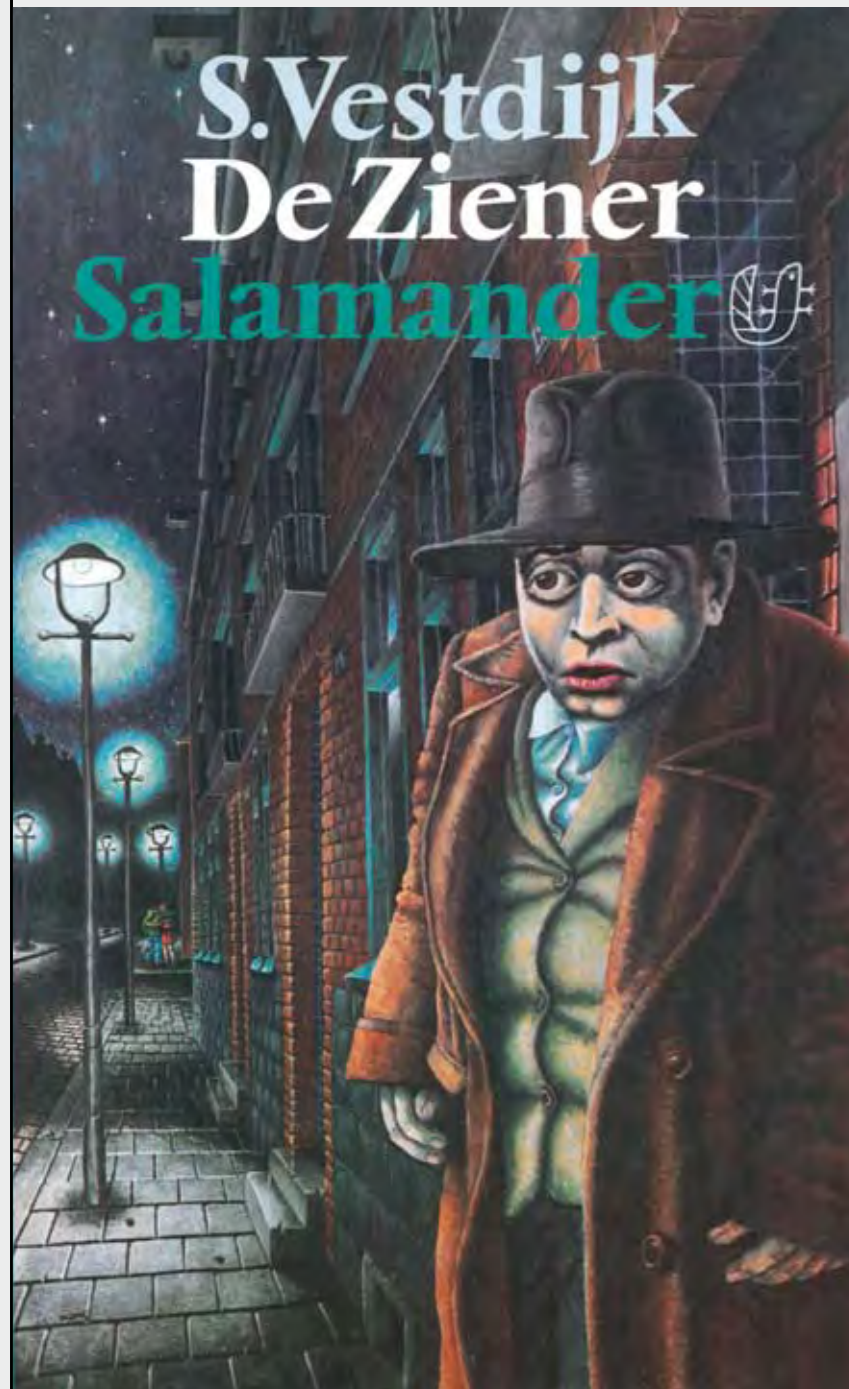
The Tjong Khing [407, 1977]

Bert Bouman [414, 1977]

Bert Bouman [415, 1977]

Jan Marinus Verburg [416, 1977]

Hermanus Berserik [417, 1977]

The Tjong Khing [418, 1977]

Dolf Zwerver [419, 1977]

Bert Bouman [420, 1977]

Maus Slangen [421, 1977]

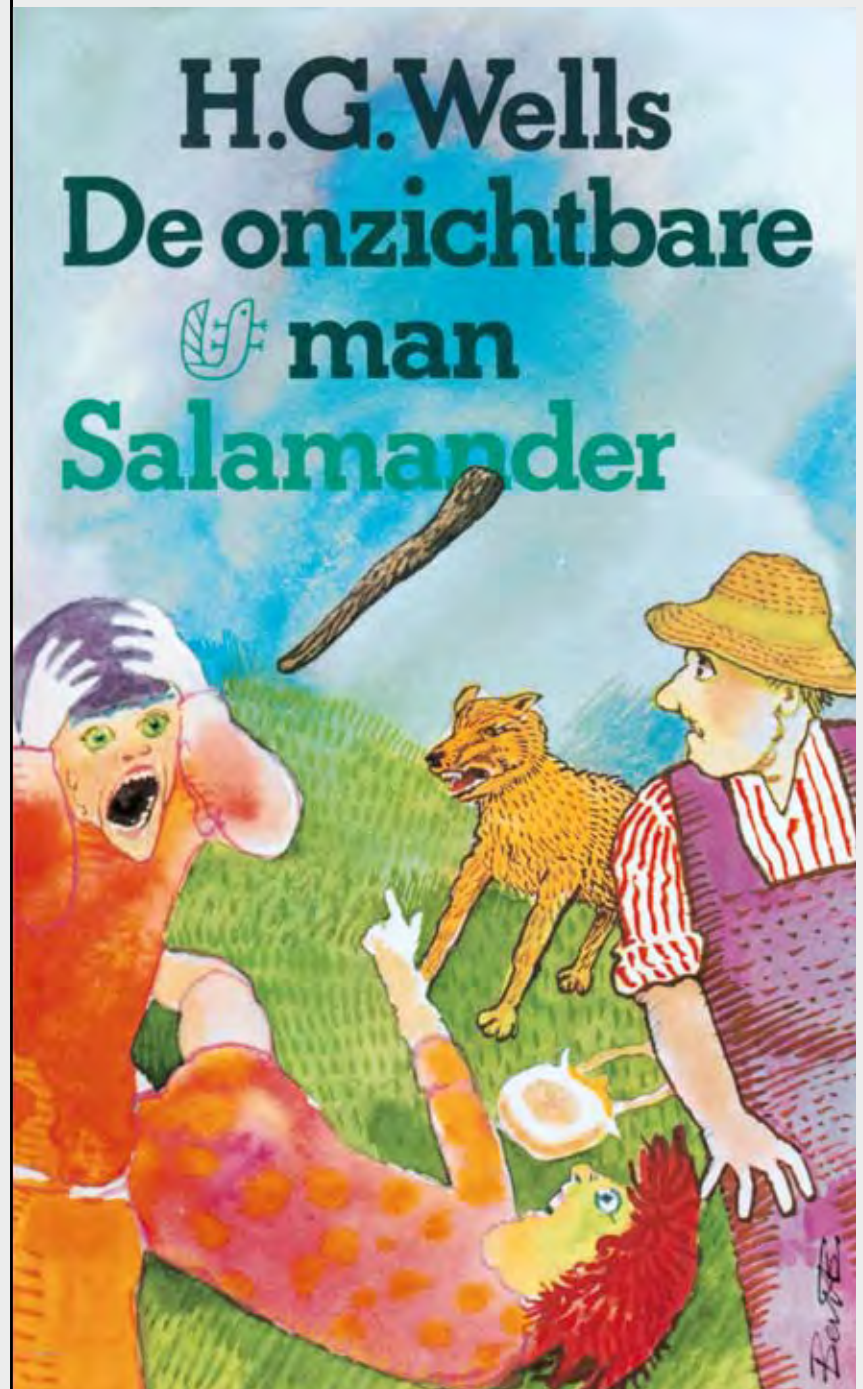
Bert Bouman [422, 1977]

Pat Andrea [423, 1977]

Hans Bishoff [425, 1977]

Bert Bouman [426, 1977]

Bert Bouman [427, 1977]

Dolf Zwerver [428, 1977]

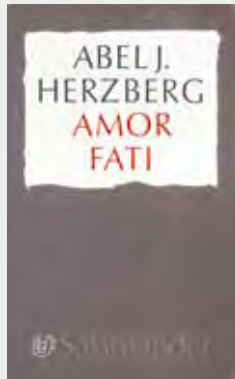
Bert Bouman [429, 1977]

Friso Henstra [430, 1977]

Peter van Poppel [433, 1977]

Ary Langbroek [434, 1977]

Dolf Zwerver [435, 1977]

auteur
titel
Salamander

1978

H. Berserik [092, 1978]

Arja van den Berg [158, 1978]

Mart Kempers [399, 1978]

Marion Crezée [424, 1978]

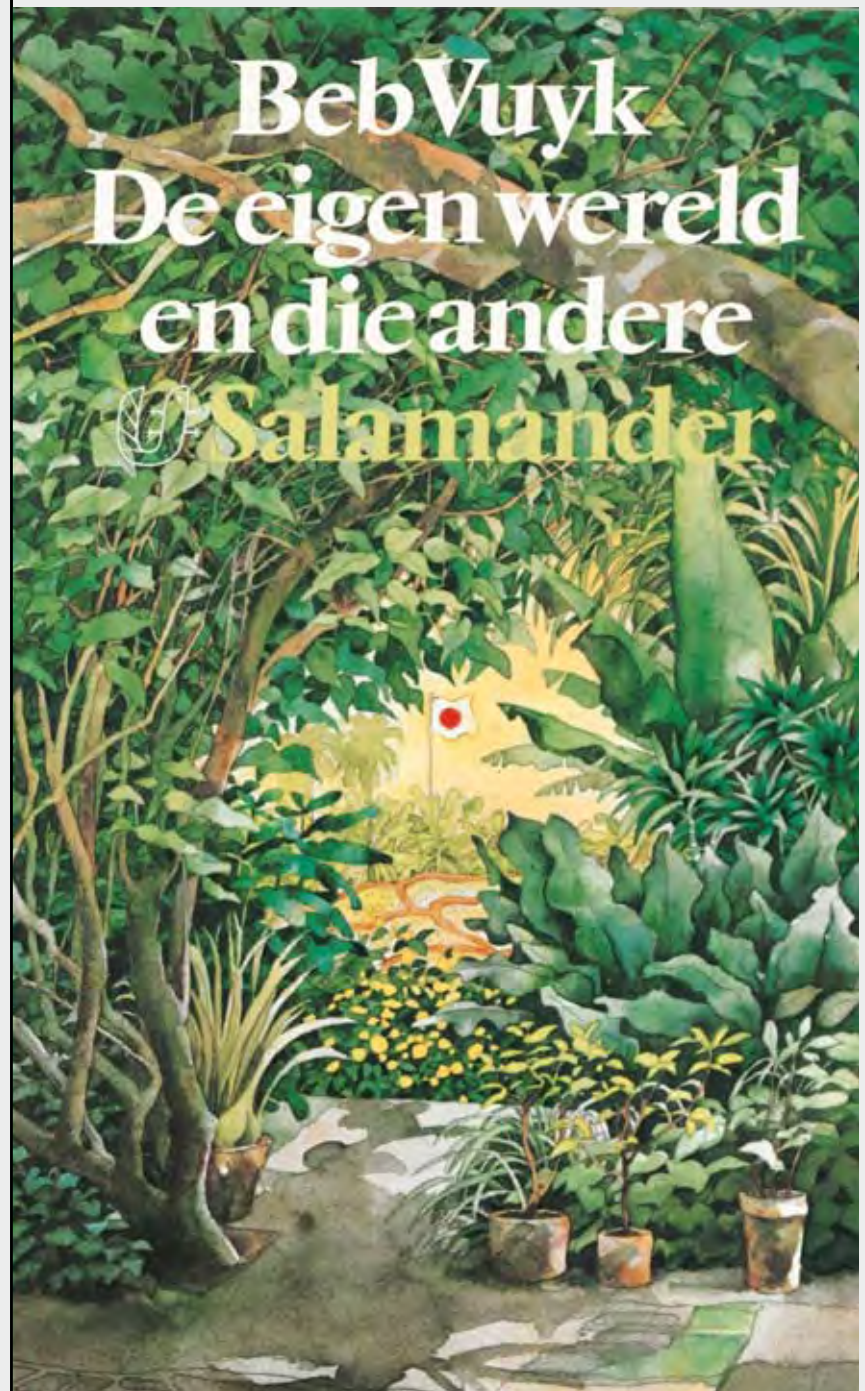
Dolf Zwerver [436, 1978]

Jan Marinus Verburg [437, 1978]

Marion Crezée [438, 1978]

The Tjong Khing [439, 1978]

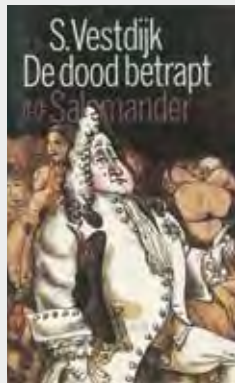
Hermanus Berserik [440, 1978]

Jan Marinus Verburg [442, 1978]

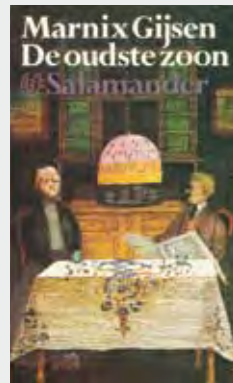
Bert Bouman [443, 1978]

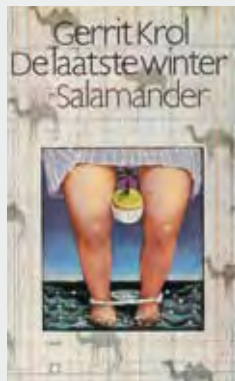
Hermanus Berserik [444, 1978]

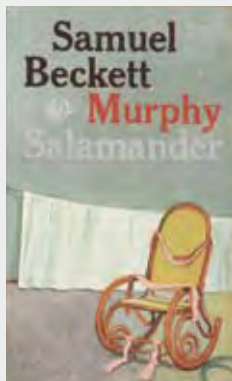
Dolf Zwerver [445, 1978]

Bert Bouman [446, 1978]

Peter van Poppel [447, 1978,]

Nicolaas Dings [450, 1978]

Jaap Harten Garbo en de broeders Grimm Salamander

Anjo Mutsaars [451, 1978]

Ary Langbroek [452, 1978]

Rodolfo Meli [453, 1978]

Peter van Poppel [455, 1978]

Bert Bouman [456, 1978]

Hermanus Berserik [457, 1978]

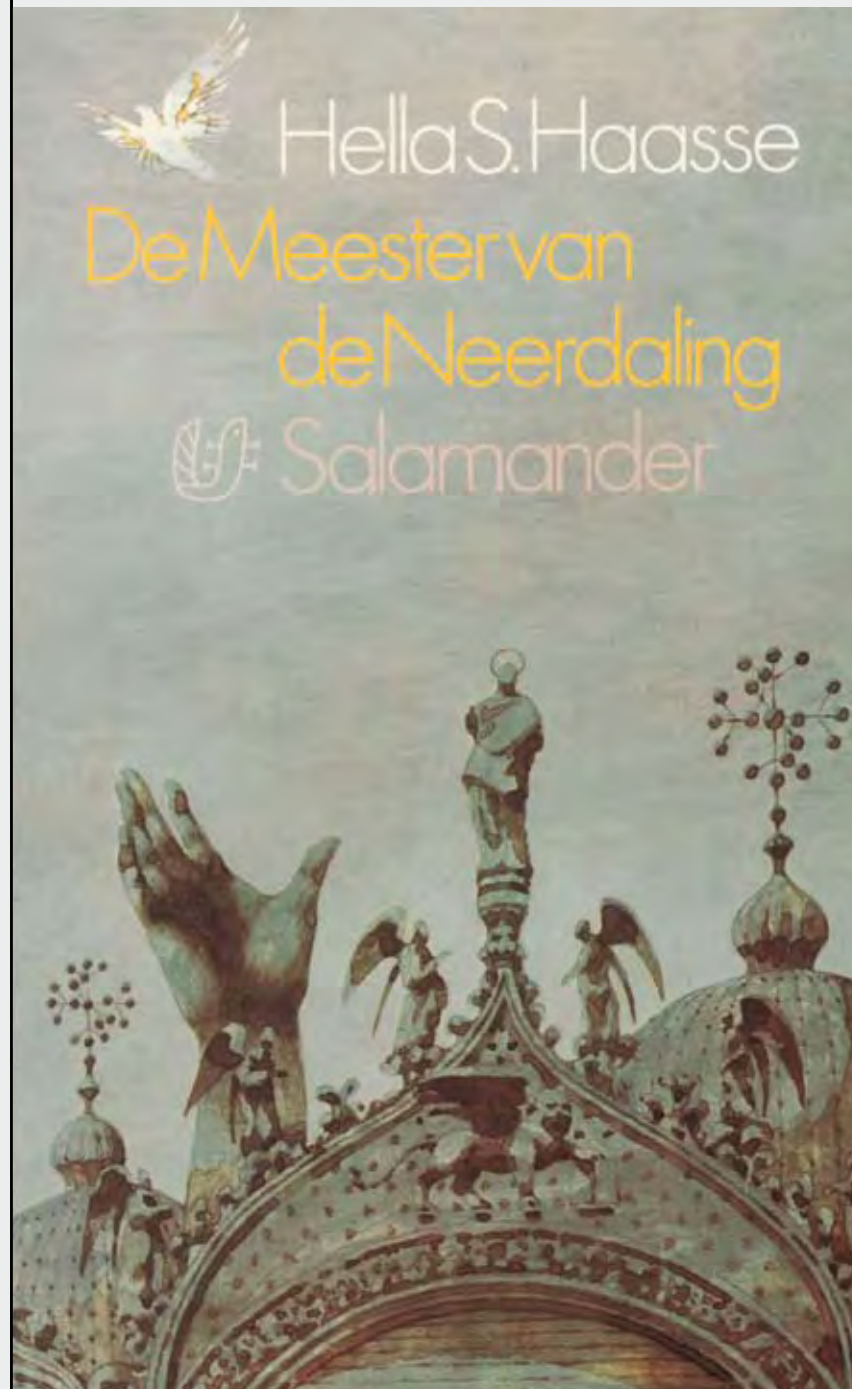
Friso Henstra [458, 1978]

Hermanus Berserik [459, 1978]

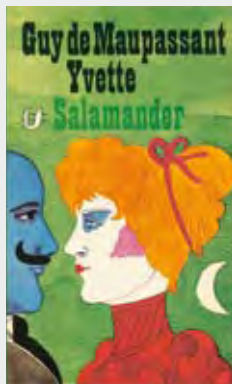
Marina Florijn [460, 1978]

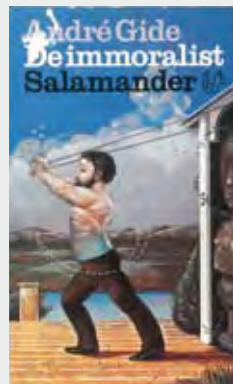
Friso Henstra [461, 1978]

auteur
titel
Salamander

1979

Jos Klaver [009, 1979]

Peter van Poppel [115, 1979]

Bert Bouman [206, 1979]

Jan Marinus Verburg [416, 1979]

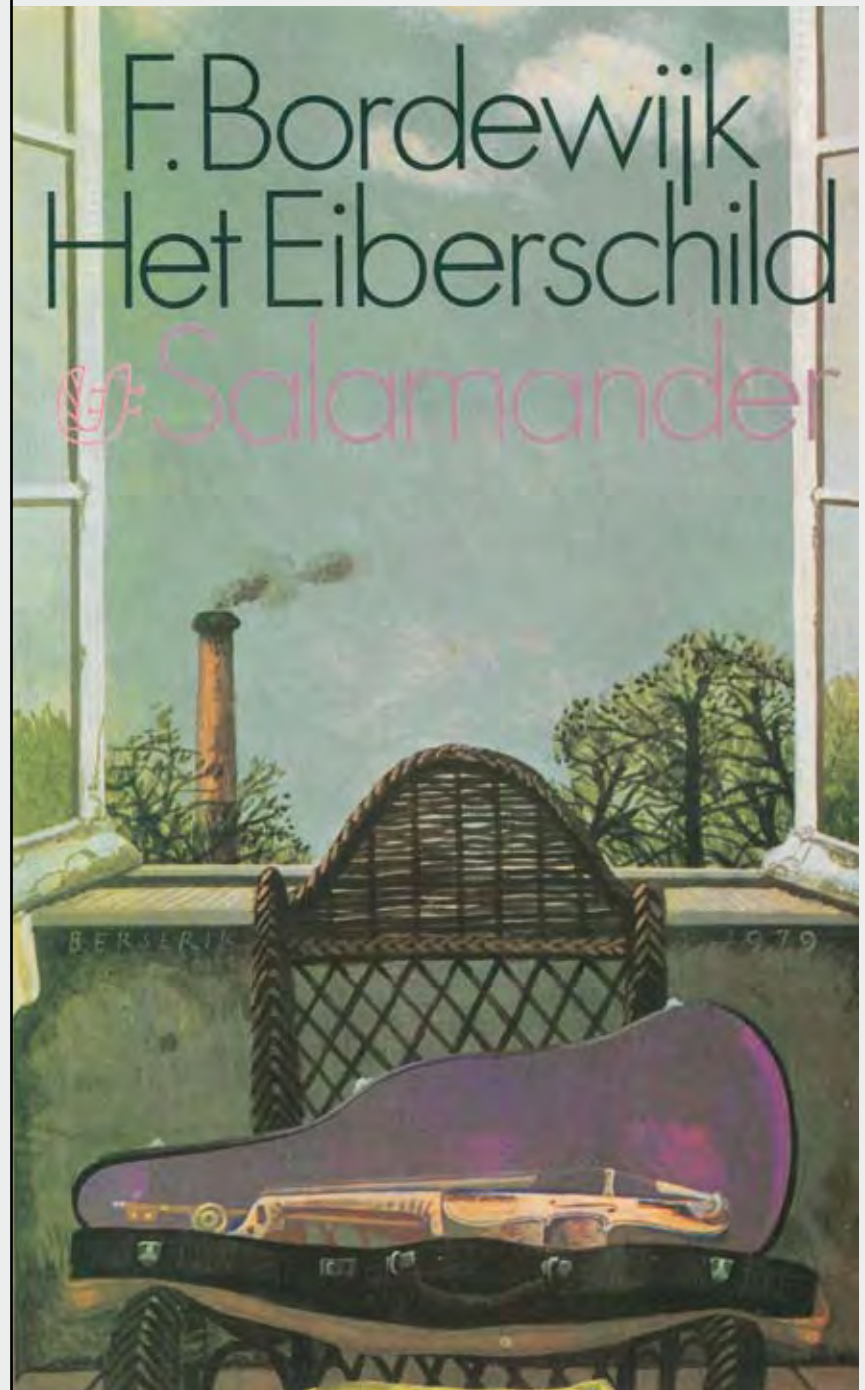
Peter van Poppel [441, 1979]

Dolf Zwerver [448, 1979]

Michaël van Heusden [463, 1979]

Hermanus Berserik [464, 1979]

Bert Bouman [465, 1979]

Friso Henstra [466, 1979]

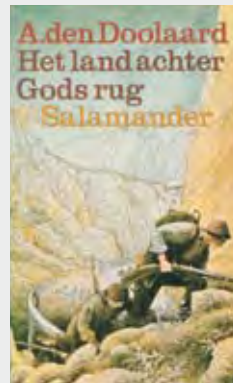
J. Sanders [467, 1979]

Jenny Dalenoord [468, 1979]

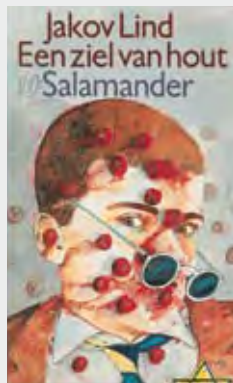
Siet Zuyderland [469, 1979]

The Tjong Khing [470, 1979]

Anjo Mutsaers [471, 1979]

Michaël van Heusden [472, 1979]

Renate Rubinstein Niet de woorden maar de stem Salamander

Peter Vos [473, 1979]

Marijke de Vries [474, 1979]

Hermanus Berserik [475, 1979]

Hermanus Berserik [476, 1979]

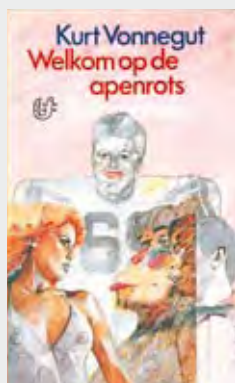
The Tjong Khing [477, 1979]

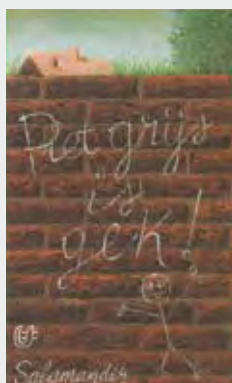
J. Sanders [478, 1979]

J. Sanders [479, 1979]

Michaël van Heusden [480, 1979]

Dolf Zwerver [481, 1979]

Pat Andrea [482, 1979]

Karina Meissnitzer [483, 1979]

Bert Bouman [484, 1979]

Friso Henstra [485, 1979]

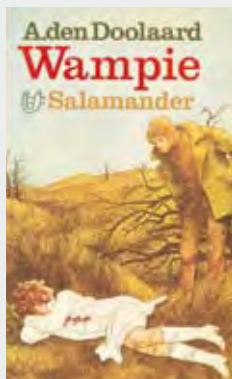
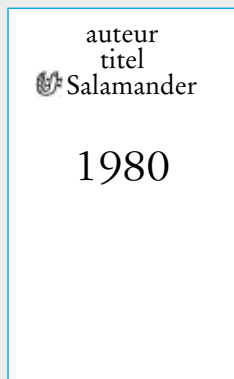
Mart Kempers [486, 1979]

H. Berserik [487, 1979]

Mart Kempers [492, 1979]

The Tjong Khing [001, 1980]

H. Berserik [032, 1980]

Anjo Mutsaers [183, 1980]

Arja van den Berg [212, 1980]

Arja van den Berg [221, 1980]

Anjo Mutsaers [488, 1980]

Peter van Poppel [489, 1980]

Anjo Mutsaers [490, 1980]

Bert Bouman [491, 1980]

Anjo Mutsaers [494, 1980]

Michaël van Heusden [495, 1980]

Hermanus Berserik [496, 1980]

Dolf Zwerver [497, 1980]

Charlotte Mutsaers [498, 1980]

Peter Vos [499, 1980]

H. Berserik [501, 1980]

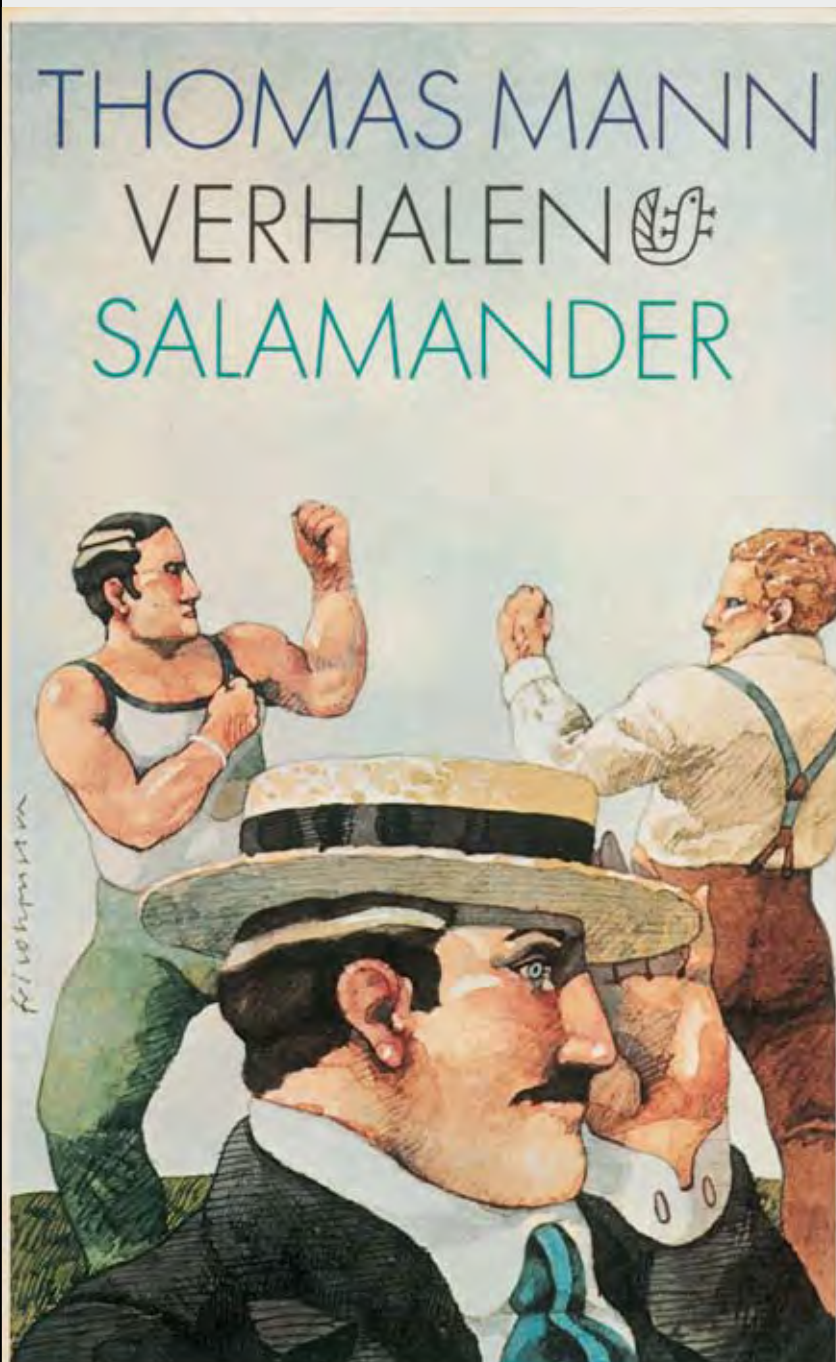
H. Berserik [502, 1980]

Anjo Mutsaers [503, 1980]

H. Berserik [504, 1980]

Friso Henstra [505, 1980]

Mance Post [506, 1980]

J. Sanders [507, 1980]

auteur
titel
Salamander

1981

Teun Nijkamp [076, 1981]

Dolf Zwerver [108, 1981]

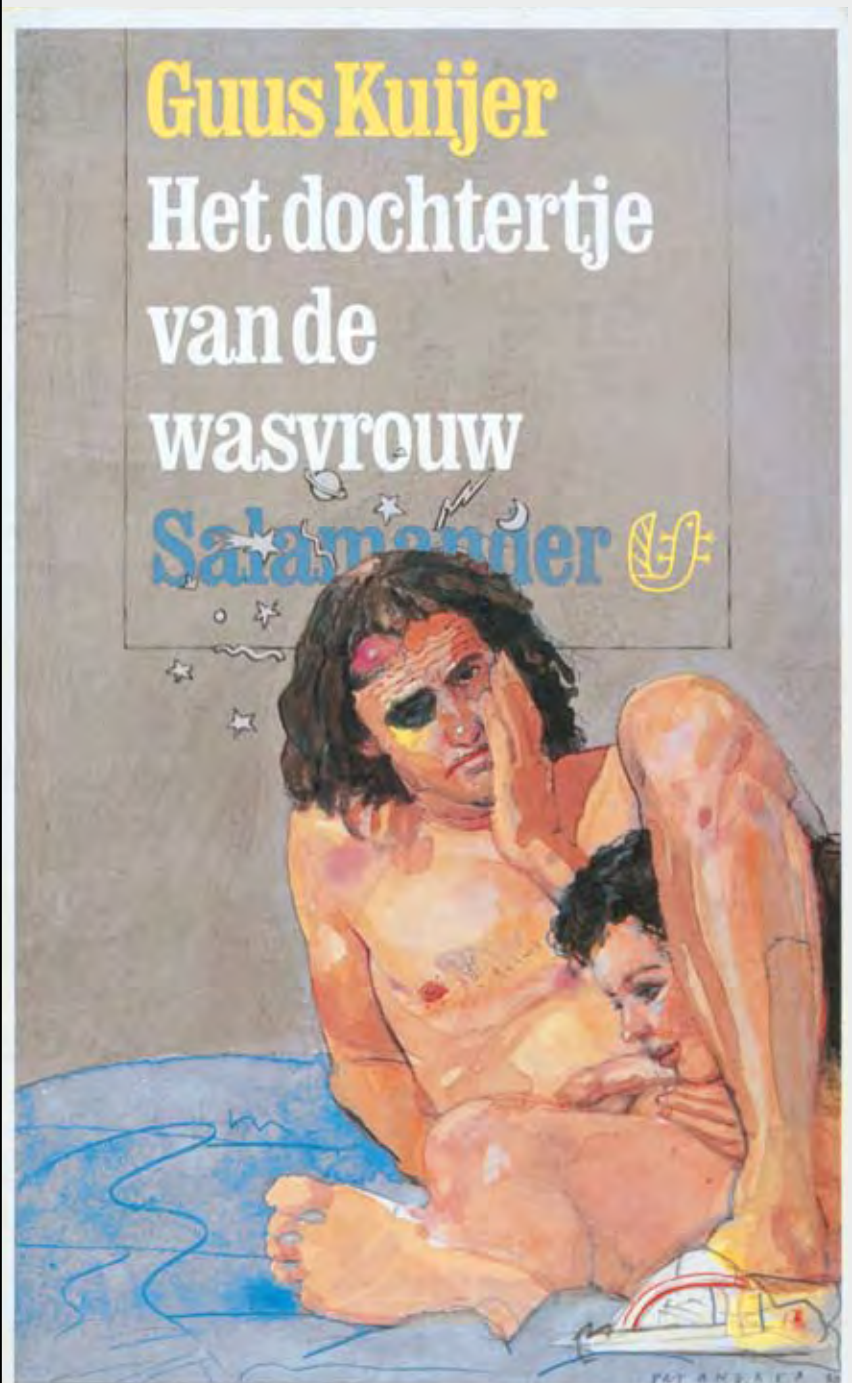
Peter van Poppel [261, 1981]

Ary Langbroek [362, 1981]

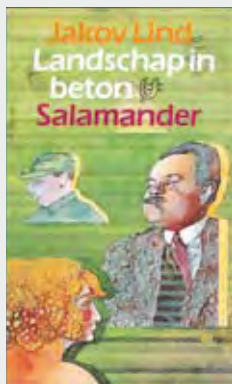
Mart Kempers [493, 1981]

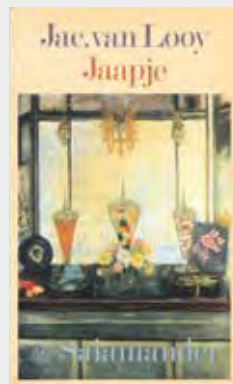
Pat Andrea [500, 1981]

Arja van den Berg [508, 1981]

Michaël van Heusden [510, 1981]

Sorella [511, 1981]

Charlotte Mutsaers [512, 1981]

Mart Kempers [514, 1981]

Friso Henstra [515, 1981]

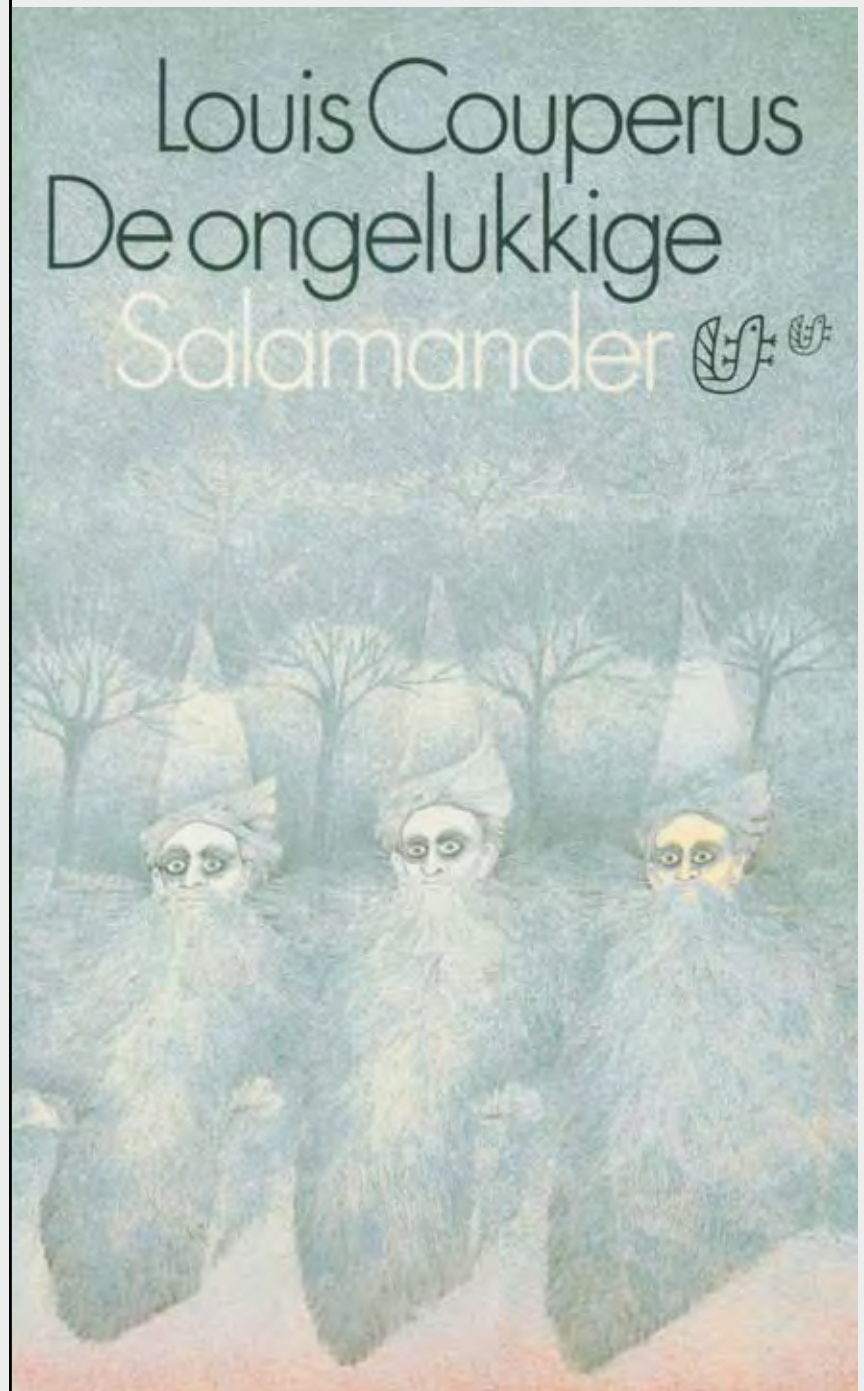
Friso Henstra [516, 1981]

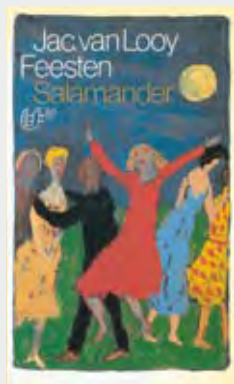
Hermanus Berserik [517, 1981]

Peter van Poppel [518, 1981]

Anjo Mutsaers [519, 1981]

Charlotte Mutsaers [520, 1981]

Michael van Heusden [521, 1981]

H. Berserik [523, 1981]

Peter Vos [524, 1981]

Peter van Poppel [525, 1981]

Friso Henstra [526, 1981]

Friso Henstra [527, 1981]

Pat Andrea [528, 1981]

auteur
titel
Salamander

1982

The Tjong Khing [252, 1982]

Ary Langbroek [389, 1982]

Hermanus Berserik [432, 1982]

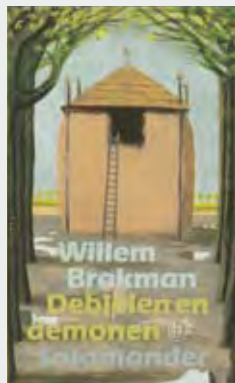
Peter van Poppel [513, 1982]

Hermanus Berserik [522, 1982]

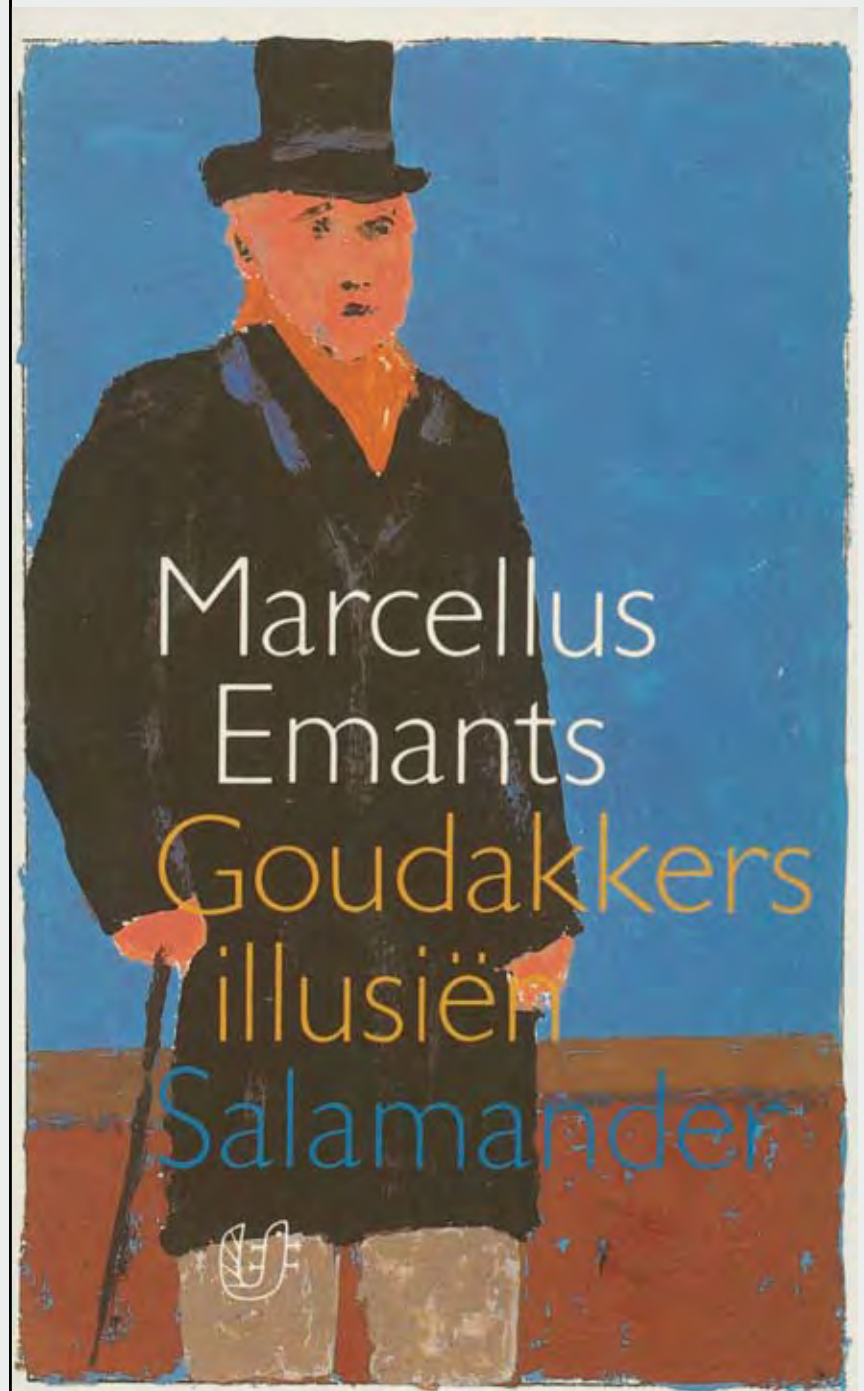
Hermanus Berserik [529, 1982]

Hermanus Berserik [530, 1982]

Anjo Mutsaers [531, 1982]

Charlotte Mutsaers [532, 1982]

Frank Smulders [533, 1982]

Hermanus Berserik [534, 1982]

Friso Henstra [535, 1982]

Dolf Zwerver [536, 1982]

onbekend [537, 1982]

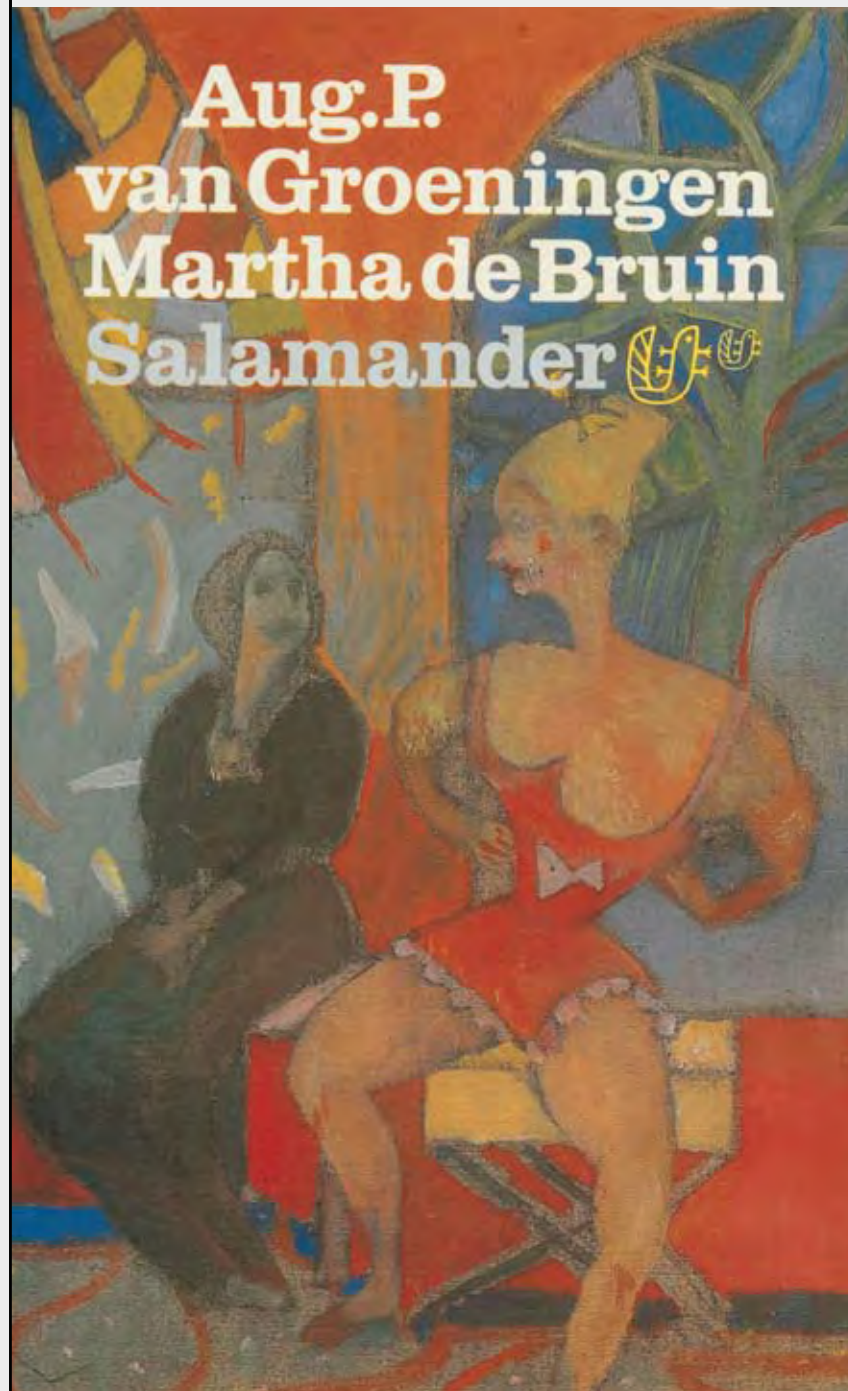
Friso Henstra [538, 1982]

Peter van Poppel [539, 1982]

Anjo Mutsaers [540, 1982]

Karin Lugtigheid [541, 1982]

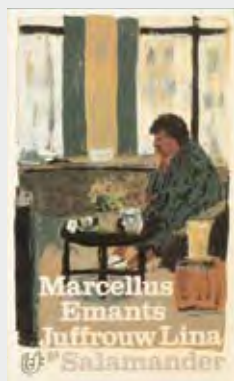
Charlotte Mutsaers [542, 1982]

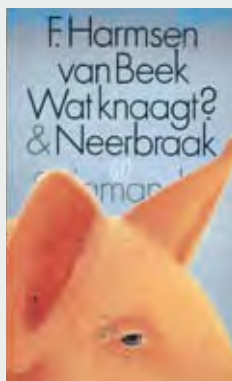
Peter van Poppel [543, 1982]

Hermanus Berserik [544, 1982]

Charlotte Mutsaers [545, 1982]

Arja van den Berg [546, 1982]

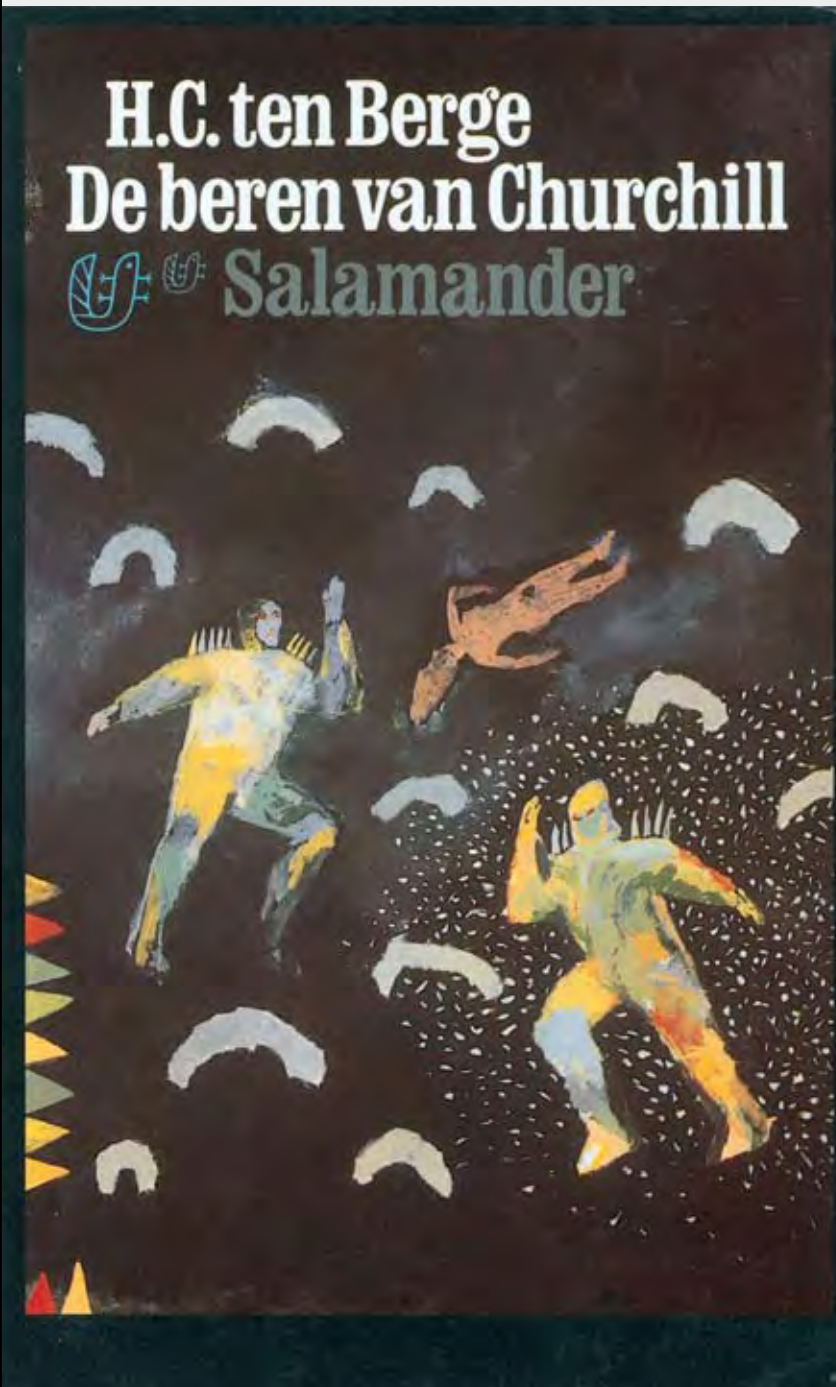
Michaël van Heusden [547, 1982]

Mart Kempers [548, 1982]

Hermanus Berserik [549, 1982]

Branka Perošević [550, 1982]

Mance Post [552, 1982]

Friso Henstra [553, 1982]

auteur
titel
Salamander

1983

Anjo Mutsaers [073, 1983]

Arja van den Berg [551, 1983]

Karin Lugtigheid [554, 1983]

Hermanus Berserik [555, 1983]

Klaus Versteegen [556, 1983]

Peter Vos [557, 1983]

Karin Lugtigheid [558, 1983]

Joost Roelofs [559, 1983]

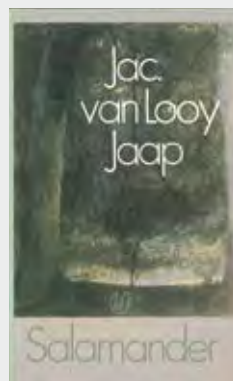
Anjo Mutsaers [560, 1983]

H. Berserik [561, 1983]

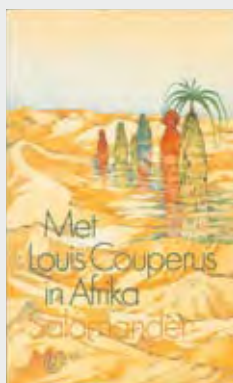
Peter Vos [562, 1983]

Juke Hudig [563, 1983]

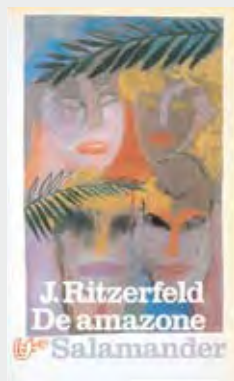
Hermanus Berserik, met dank aan Chr. Jank [564, 1983]

Anjo Mutsaers [565, 1983]

Charlotte Mutsaers [566, 1983]

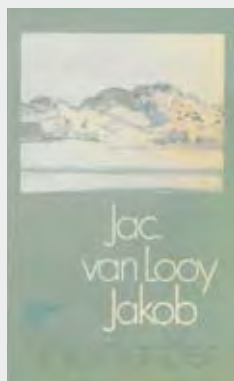
Branka Perosevic [568, 1983]

Siet Zuyderland [572, 1983]

Peter van Poppel [573, 1983]

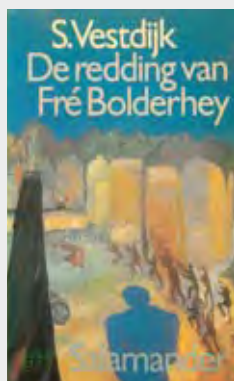
Jacob Kuijper [574, 1983]

Pat Andrea [576, 1983]

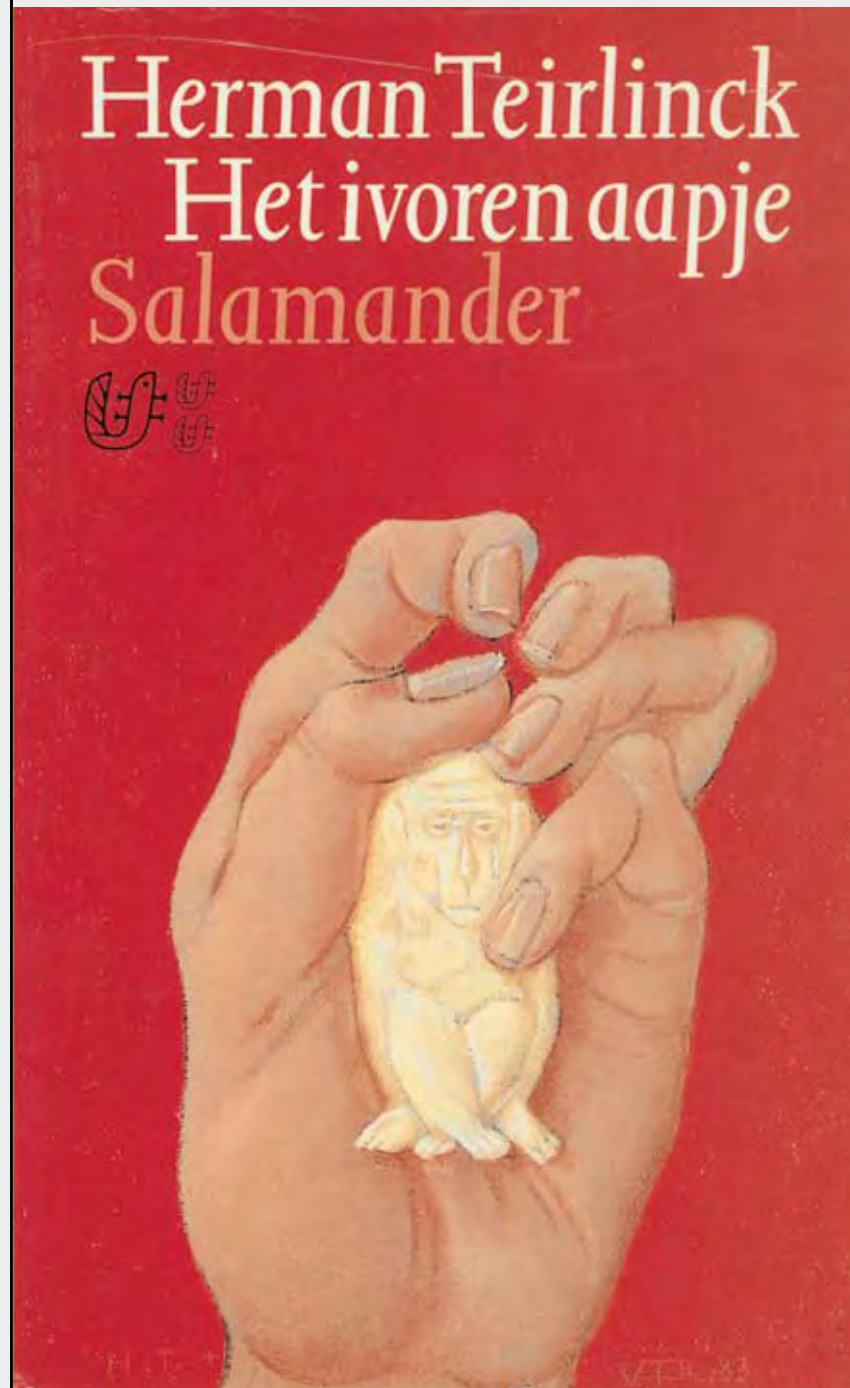
Charlotte Mutsaers [577, 1983]

Karin Lugtigheid [578, 1983]

Joost Roelofs [579, 1983]

Peter van Poppel [580, 1983]

Friso Henstra [581, 1983]

auteur
titel
Salamander

1984

Bert Bouman [129, 1984]

Joke van Haaren [163, 1984]

Hermanus Berserik [192, 1984]

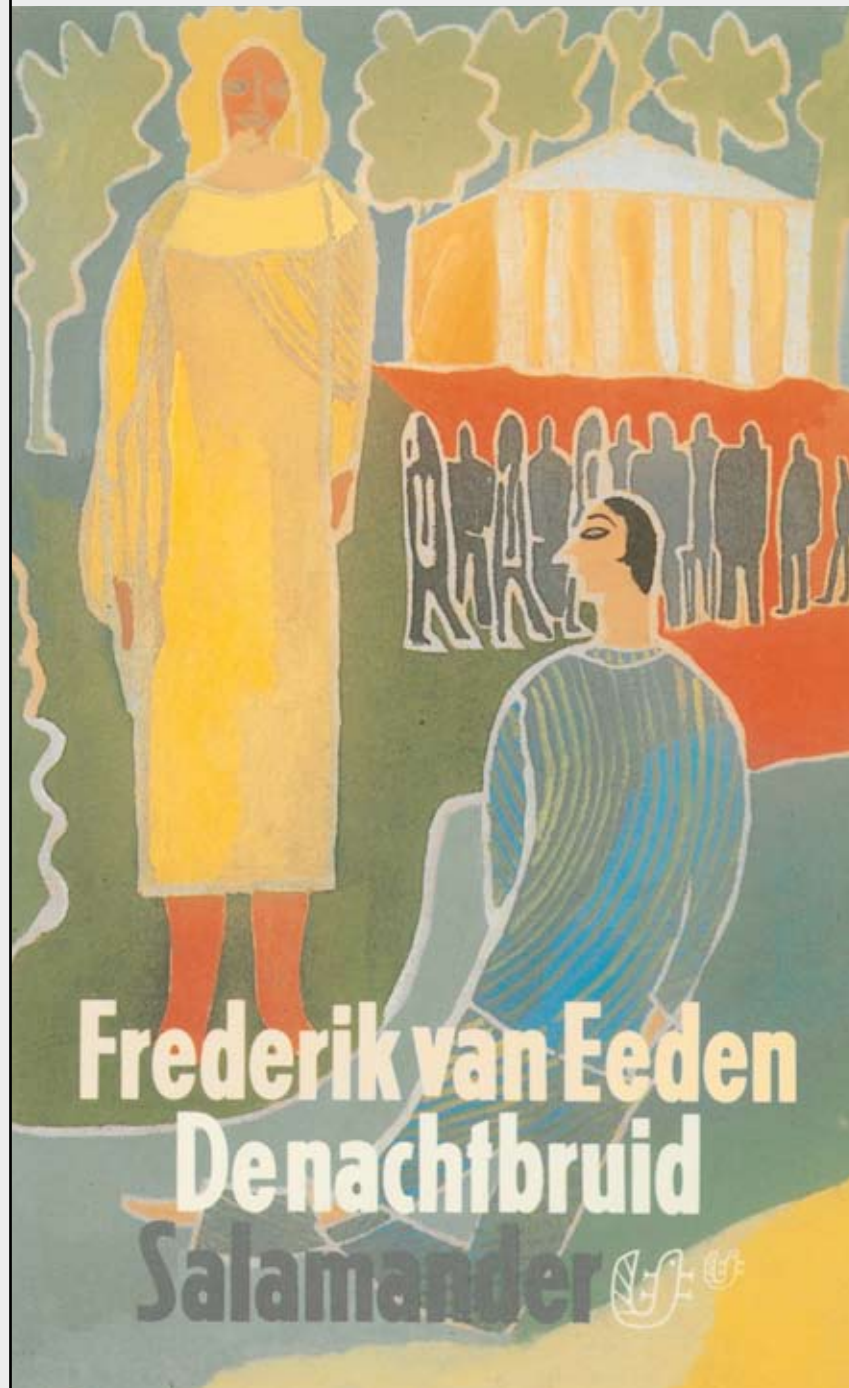
Peter Vos [258, 1984]

Peter van Poppel [441, 1984]

Anjo Mutsaers [570, 1984]

Karin Lugtigheid [571, 1984]

Peter van Poppel [575, 1984]

Friso Henstra [582, 1984]

Hermanus Berserik [583, 1984]

Friso Henstra [585, 1984]

Peter Vos [587, 1984]

Michaël van Heusden [588, 1984]

Anjo Mutsaers [589, 1984]

Charlotte Mutsaers [590, 1984]

Friso Henstra [591, 1984]

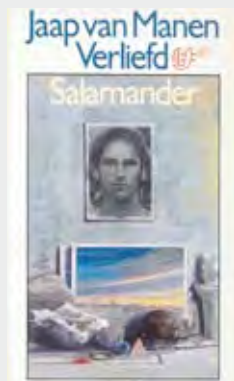
Niek de Vriendt [592, 1984]

Karel Dekker [593, 1984]

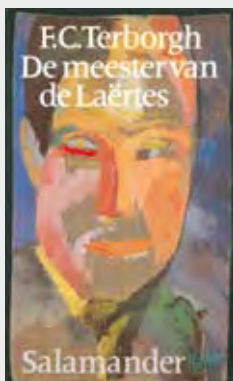
Walter Nobbe [594, 1984]

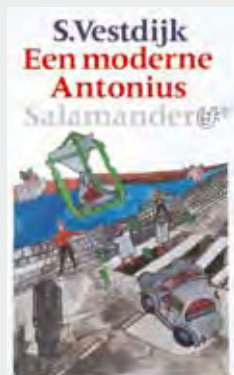
Walter Nobbe [595, 1984]

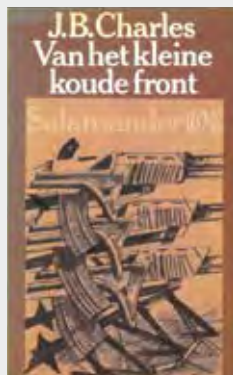
Karin Lugtigheid [596, 1984]

Branka Perošević [597, 1984]

Karin Lugtigheid [598, 1984]

Siet Zuyderland [599, 1984]

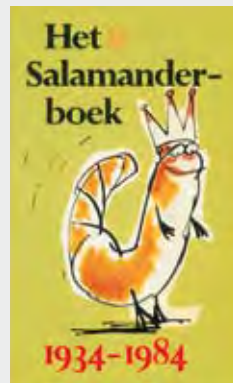
Anjo Mutsaars [600, 1984]

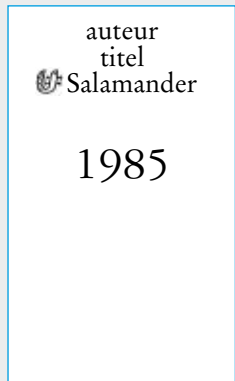
Dolf Zwerver [601, 1984]

Peter van Poppel [602, 1984]

Sylvia Weve [608, 1984]

Peter van Poppel [313, 1985]

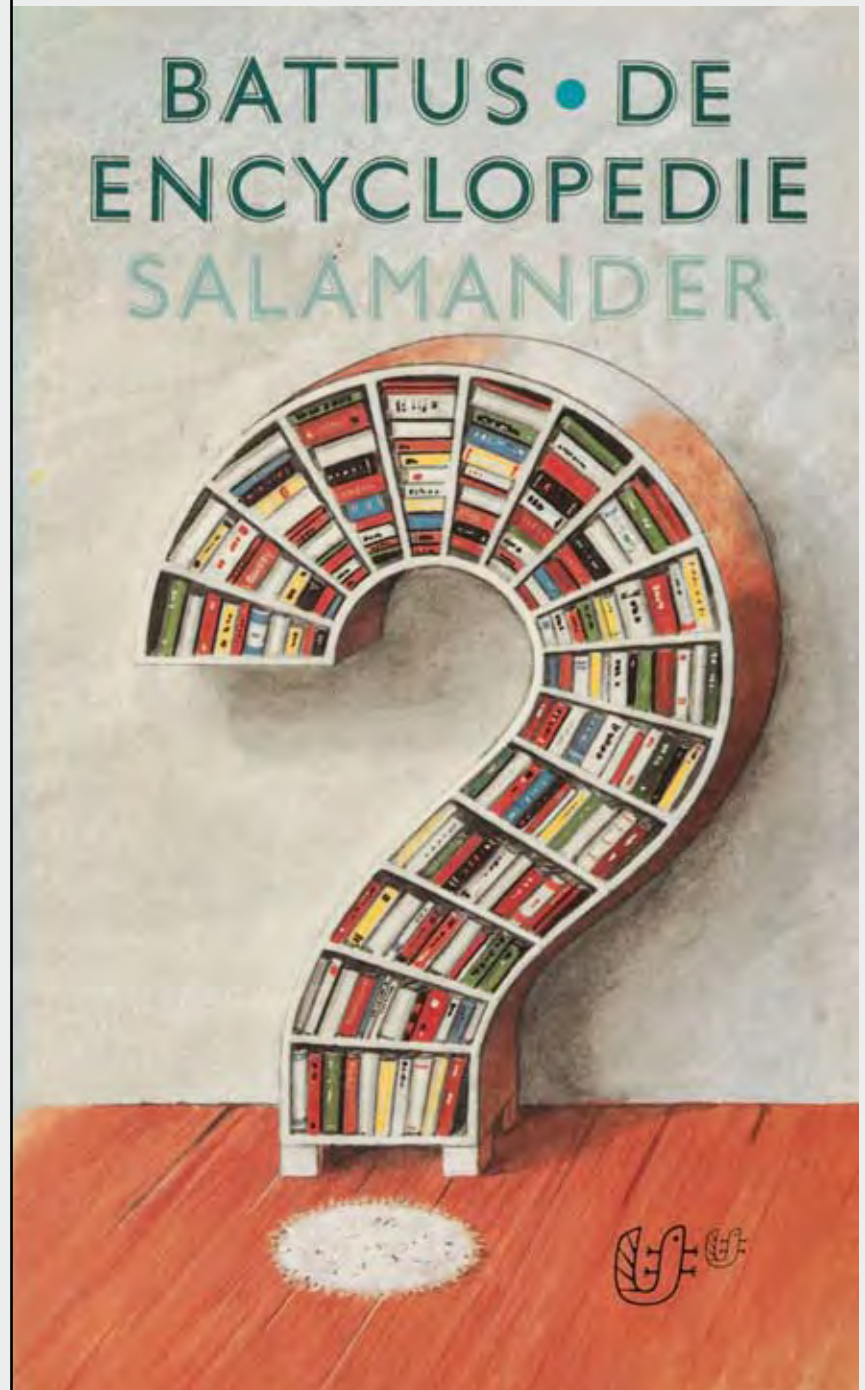
The Tjong Khing [425, 1985]

Dolf Zwerver [481, 1985]

Arja van den Berg [584, 1985]

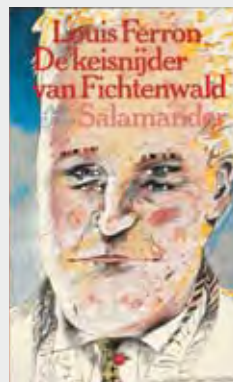
Siet Zuyderland [586, 1985]

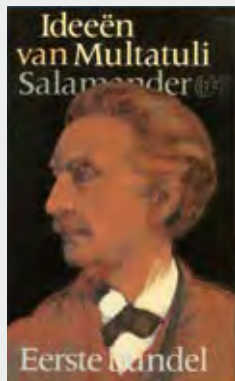
Hermanus Berserik [603, 1985]

Peter Vos [604, 1985]

Michaël van Heusden [605, 1985]
(op omslag abusievelijk 960)

Friso Henstra [606, 1985]

Siet Zuyderland [607, 1985]

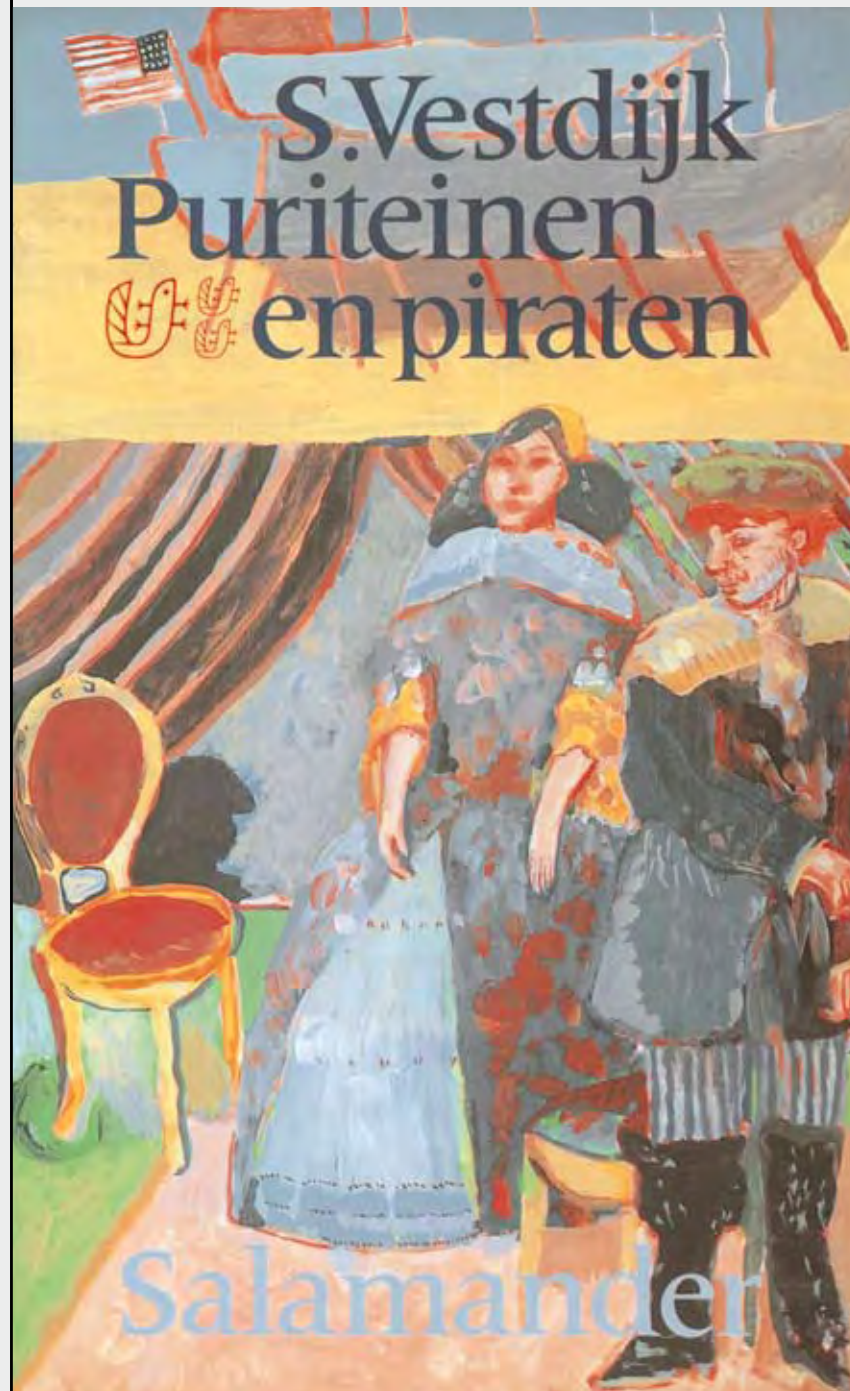
Armando [611, 1985]

Anjo Mutsaers [612, 1985]

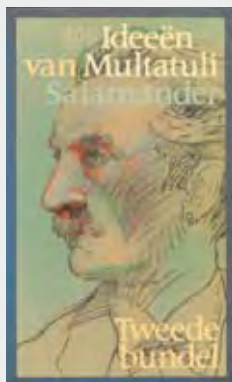
Karel Dekker [613, 1985]

Karin Lugtigheid [614, 1985]

Siet Zuyderland [615, 1985]

Friso Henstra [616, 1985]

Bob Bunck [617, 1985]

Peter van Poppel [618, 1985]

Peter van Poppel [619, 1985]

Karin Lugtigheid [620, 1985]

H. Berserik [621, 1985]

Peter Vos [622, 1985]

L. van Deyssel Uit het leven van Frank Rozelaar

Salamander

Charlotte Mutsaers [623, 1985]

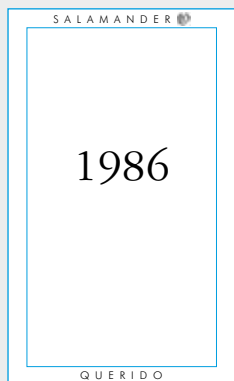
onbekend [624, 1985]

Dolf Zwerver [626, 1985]

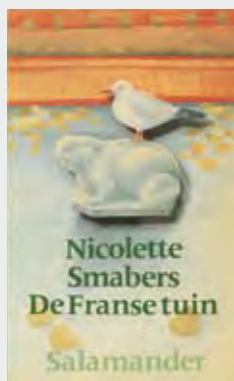
Friso Henstra [628, 1985]

H. Berserik [627, 1986]

onbekend [629, 1986]

Arja van den Berg [630, 1986]

Siet Zuyderland [631, 1986]

Siet Zuyderland [632, 1986]

Berserik [633, 1986]

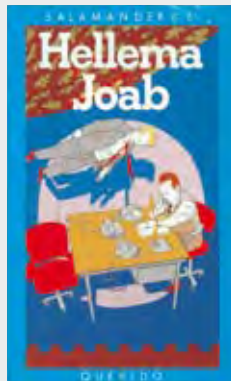
Vladimir Suchánek [634, 1986]

Anjo Mutsaars [635, 1986]

Peter Vos [636, 1986]

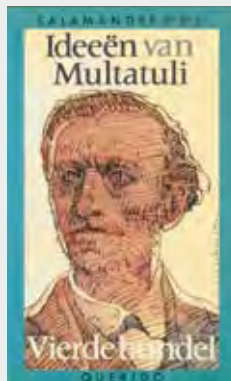
Karel Dekker [638, 1986]

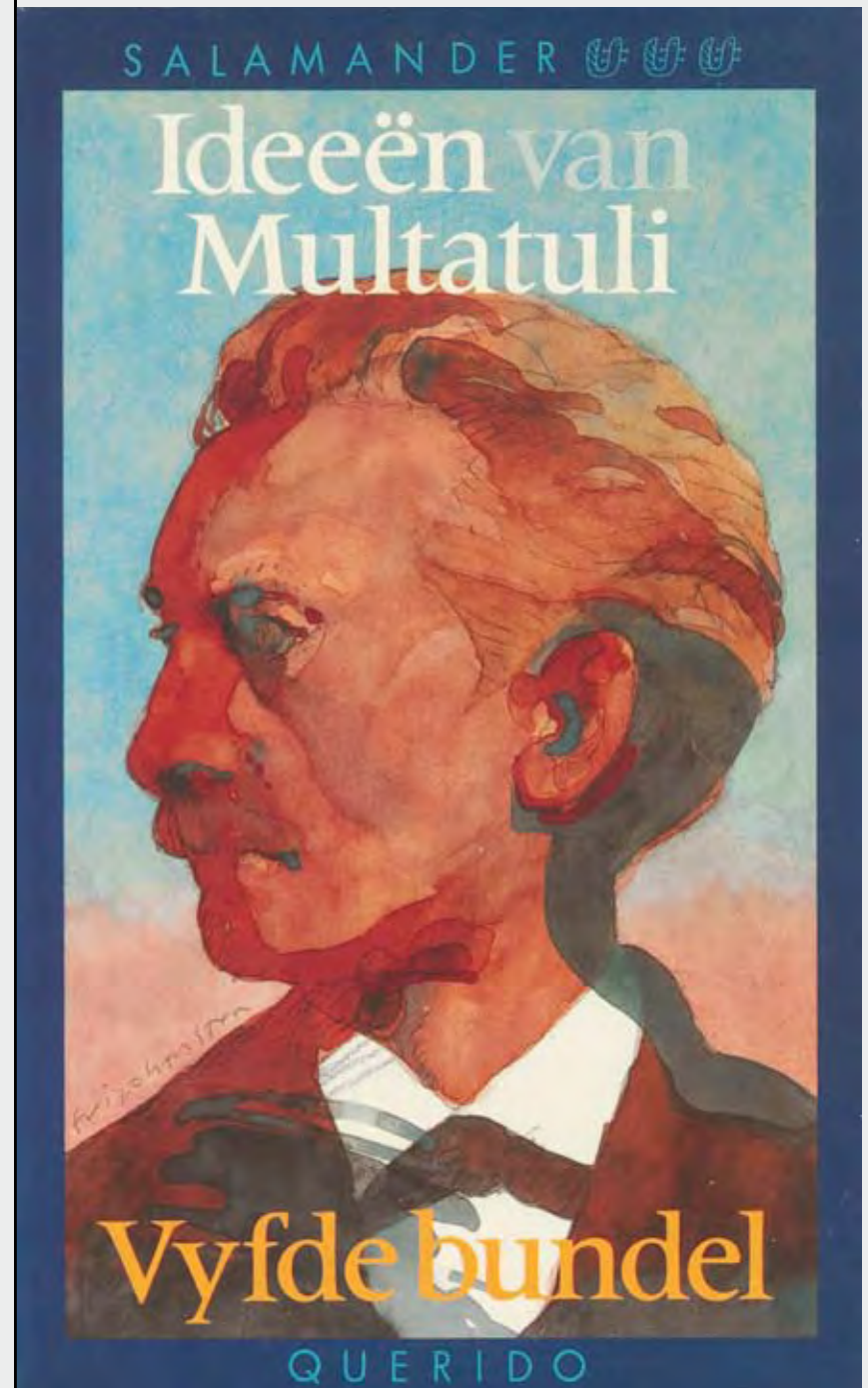
J. Tapperwijn [639, 1986]

Dolf Zwerver [640, 1986]

Friso Henstra [642, 1986]

Friso Henstra [643, 1986]

Peter van Poppel [645, 1986]

Bram Kempers [646, 1986]

Dolf Zwerver [649, 1986]

Peter van Poppel [653, 1986]

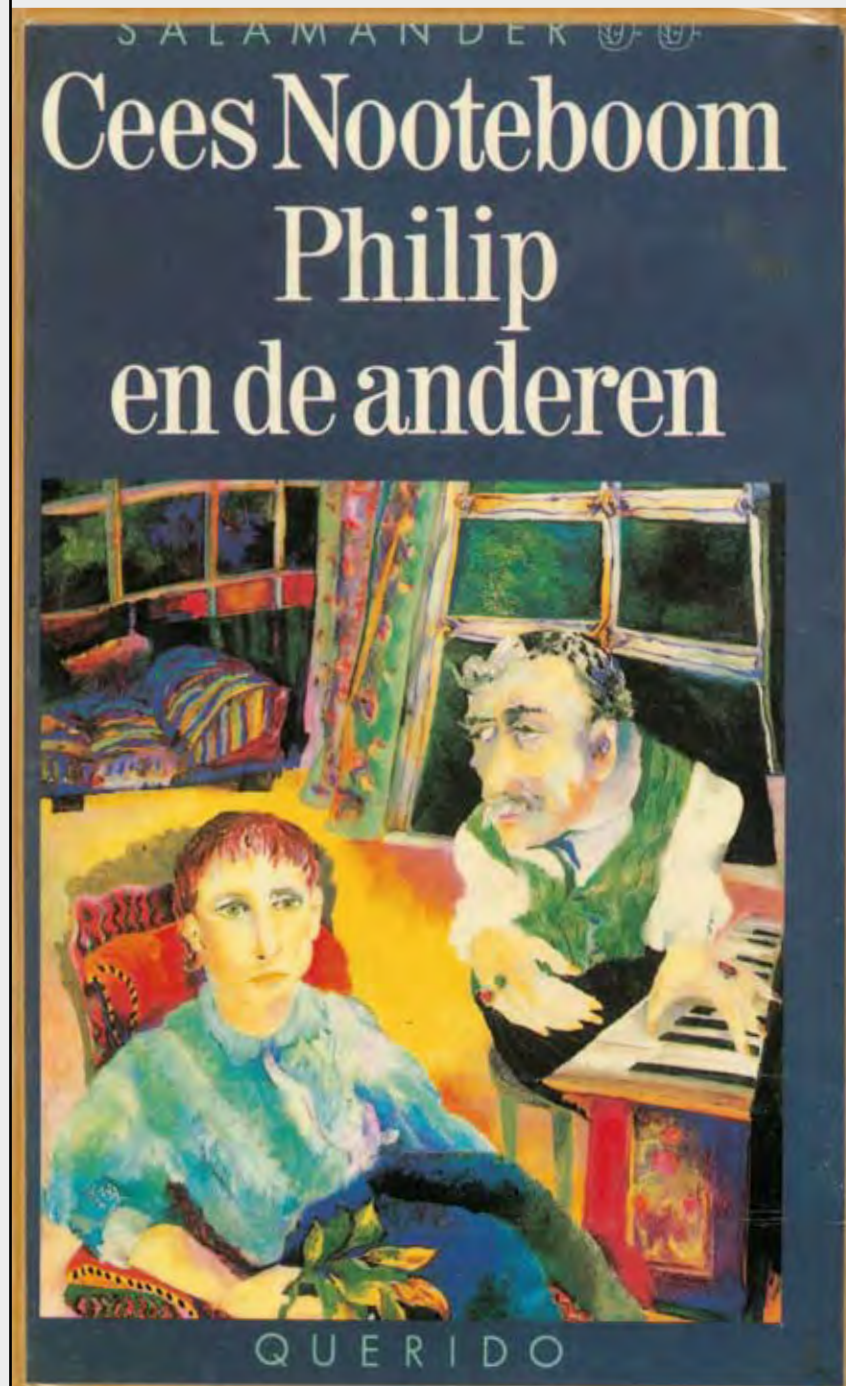
Jenny Dalenoord [654, 1986]

Karin Lugtigheid [655, 1986]

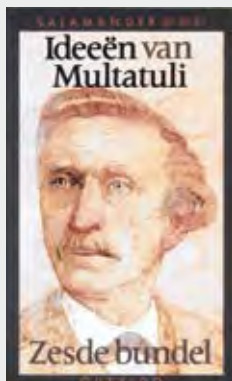
Peter van Poppel [656, 1986]

Ineke van Doorn [050, 1987]

Pieter Holstein [641, 1987]

Friso Henstra [644, 1987]

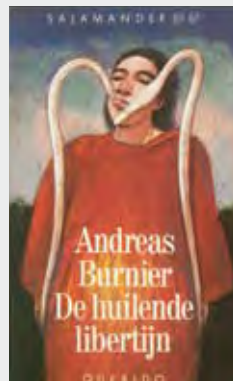
Branka Perošević [647, 1987]

Friso Henstra [650, 1987]

Peter van Poppel [658, 1987]

Peter van Poppel [660, 1987]

Anjo Mutsaers [661, 1987]

Jacob Kuijper [662, 1987]

Gerrit Krol Het gemillimeterde hoofd

QUERIDO

Karel Dekker [663, 1987]

Pieter Holstein [664, 1987]

Friso Heinstra [665, 1987]

Pat Andrea [666, 1987]

Carolein Smit [667, 1987]

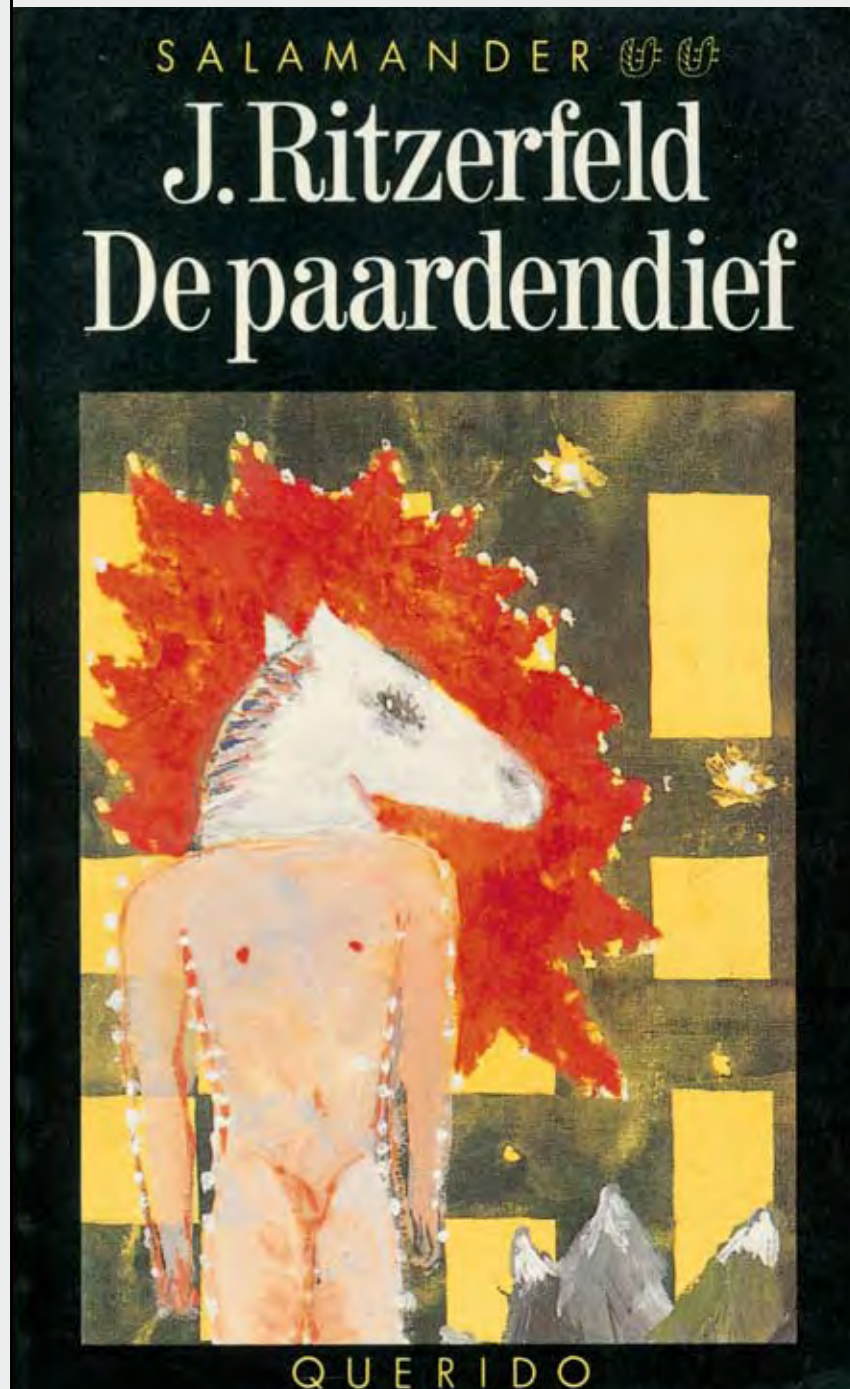
Branka Perošević [669, 1987]

Willem van Malsen [672, 1987]

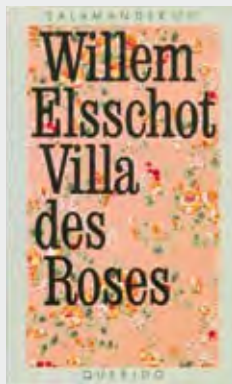
Peter van Poppel [673, 1987]

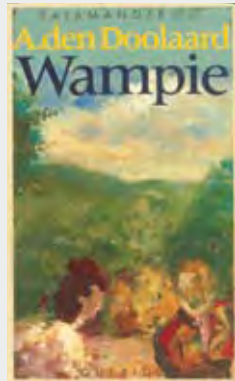
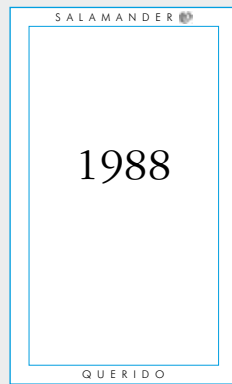
Branka Perošević [675, 1987]

Jenny Dalenoord [676, 1987]

J. Tapperwijn [679, 1987]

Géwout Esselink [001, 1988]

Ineke van Doorn [070, 1988]

Peter Vos [383, 1988]

Peter van Poppel [539, 1988]

Karel Dekker [613, 1988]

Karel Dekker [625, 1988]

Dolf Zwerver [668, 1988]

Karel Dekker [677, 1988]

Peter Vos [682, 1988]

Glen Baxter [686, 1988]

Pieter Holstein [688, 1988]

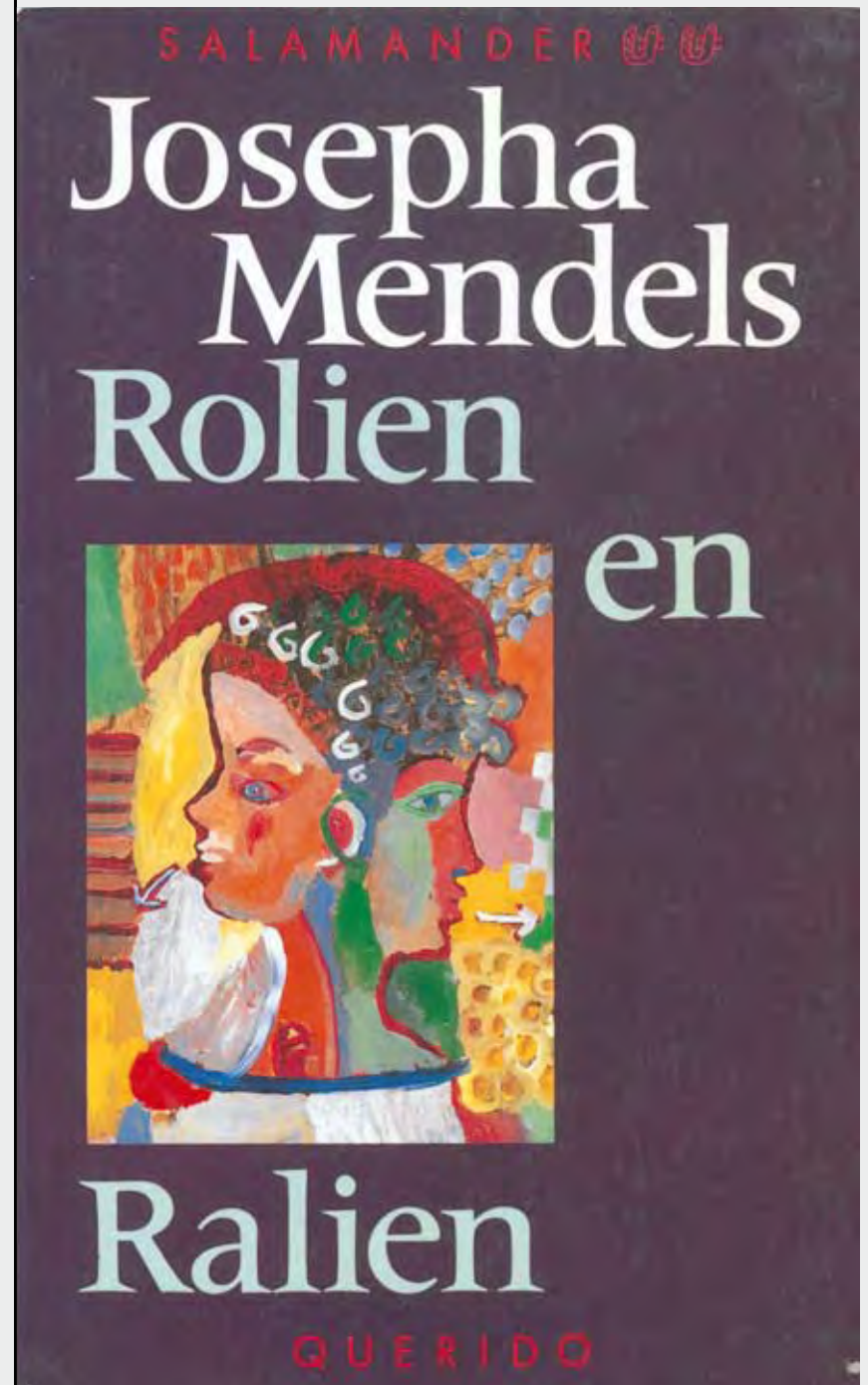
Marcel Leuning [691, 1988]

Dolf Zwerver [692, 1988]

Karin Lugtigheid [693, 1988]

Karin Lugtigheid [694, 1988]

1989

SALAMANDER
Querido

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [032, 1989]

J. Tapperwijn [678, 1989]

Peter van Poppel [683, 1989]

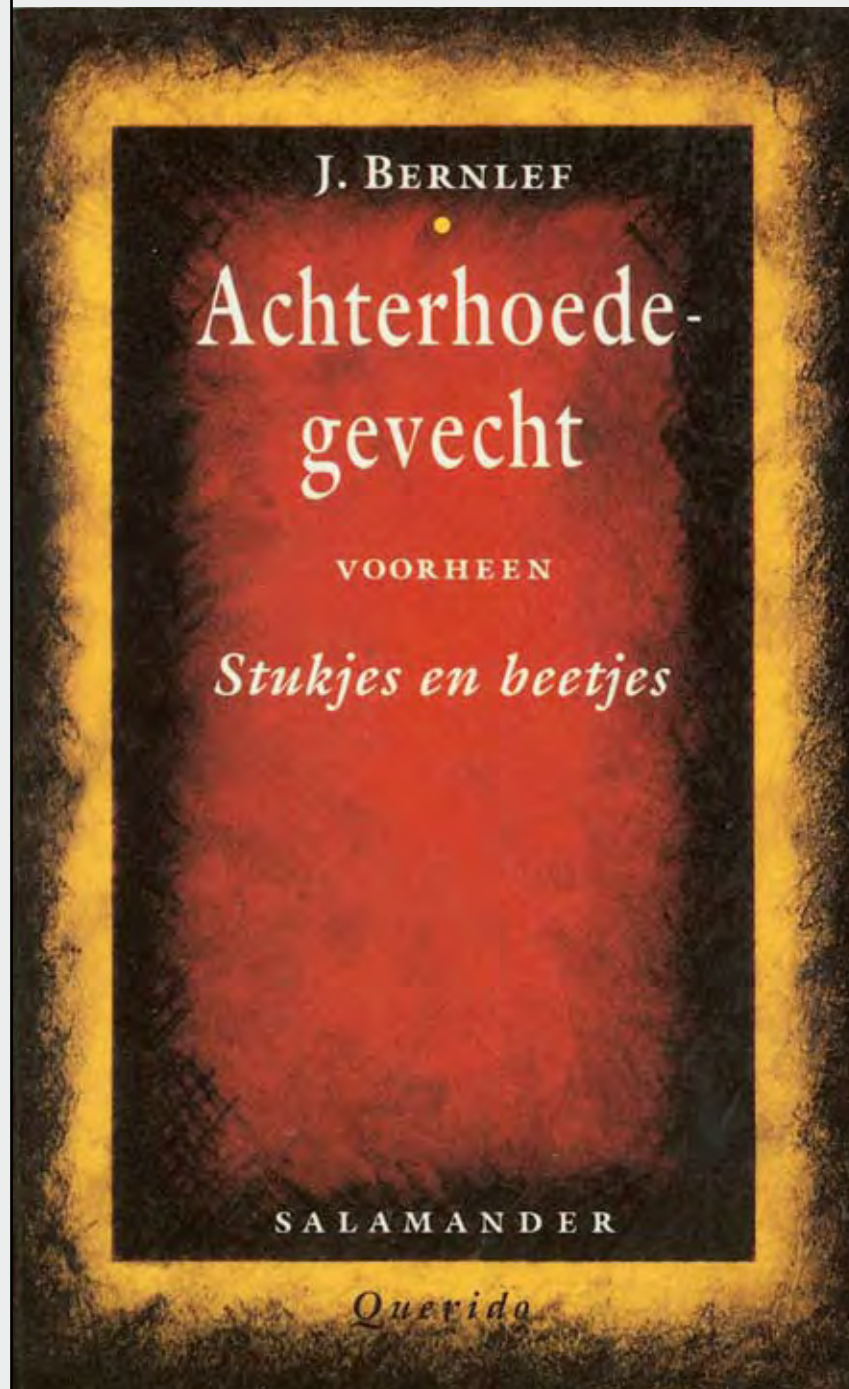
Willem van Malsen [684, 1989]

Karel Dekker [687, 1989]

Mart Kempers [690, 1989]

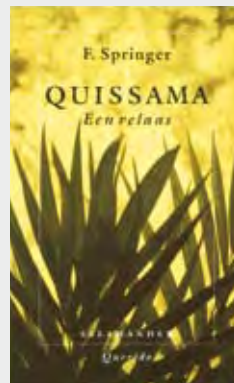
Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [695, 1989]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [700, 1989]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [701, 1989]

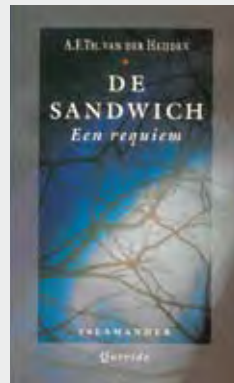
Toni Mulder [702, 1989]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [708, 1989]

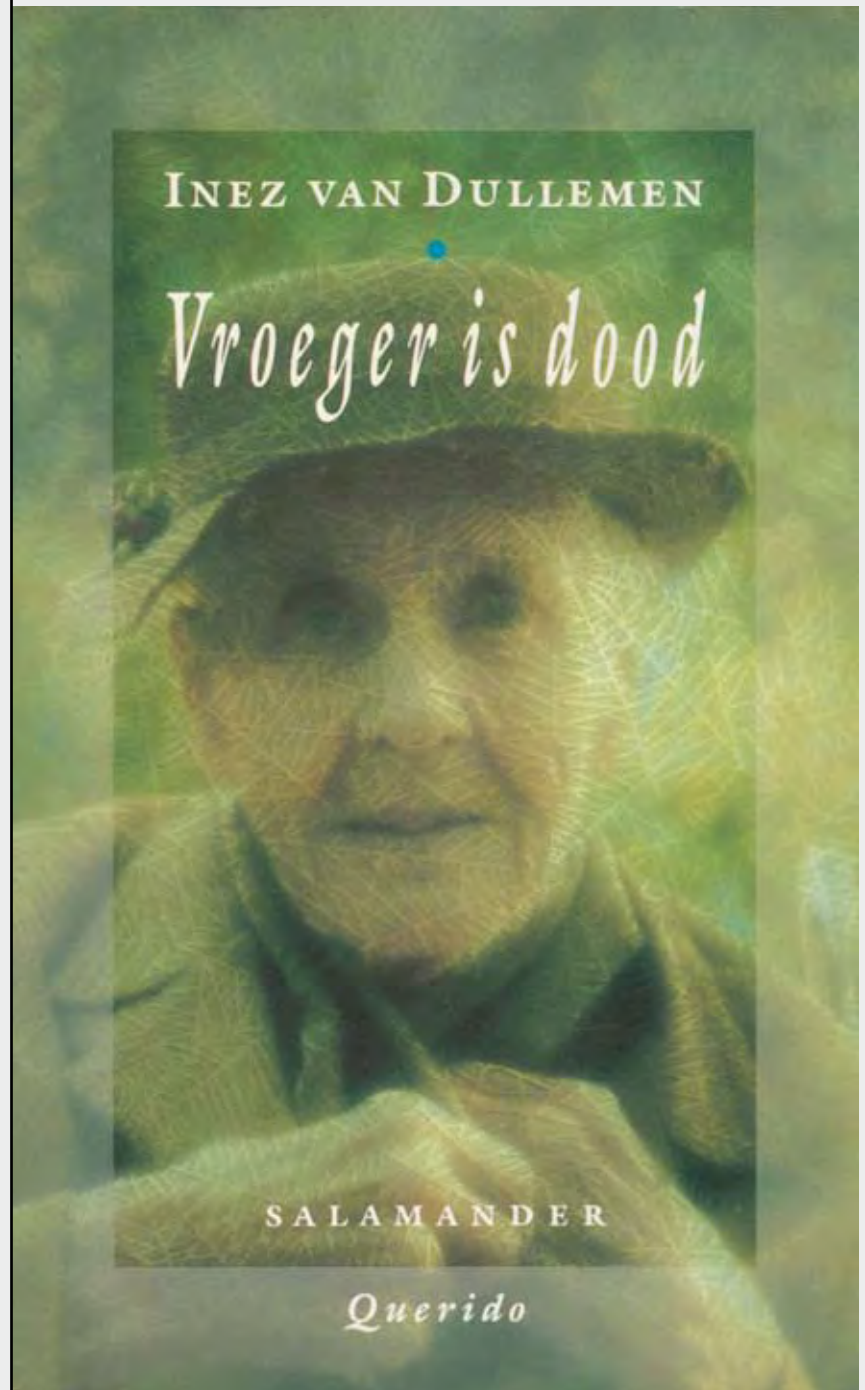
Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [709, 1989]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [710, 1989]

onbekend [108, 1990]

Hans Vermeulen en Toni Mulder [535, 1990]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [711, 1990,]

Toni Mulder [712, 1990]

Toni Mulder (Dynamo Amsterdam) [713, 1990,]

Toni Mulder [714, 1990]

Toni Mulder [715, 1990]

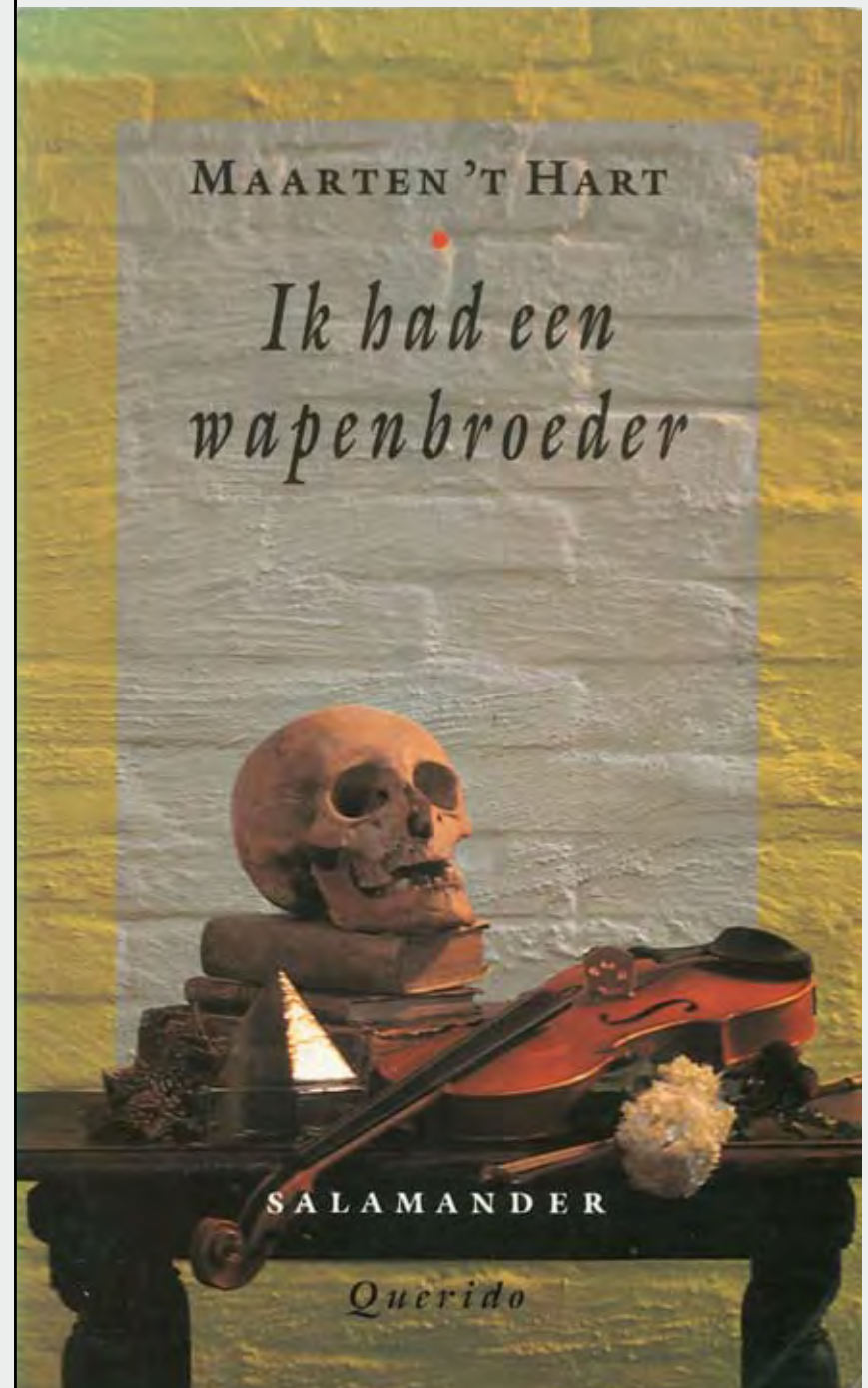
Toni Mulder [716, 1990]

Toni Mulder [717, 1990]

Toni Mulder [718, 1990]

Toni Mulder [721, 1990]

Toni Mulder [722, 1990]

Toni Mulder [050, 1991]

Toni Mulder [076, 1991]

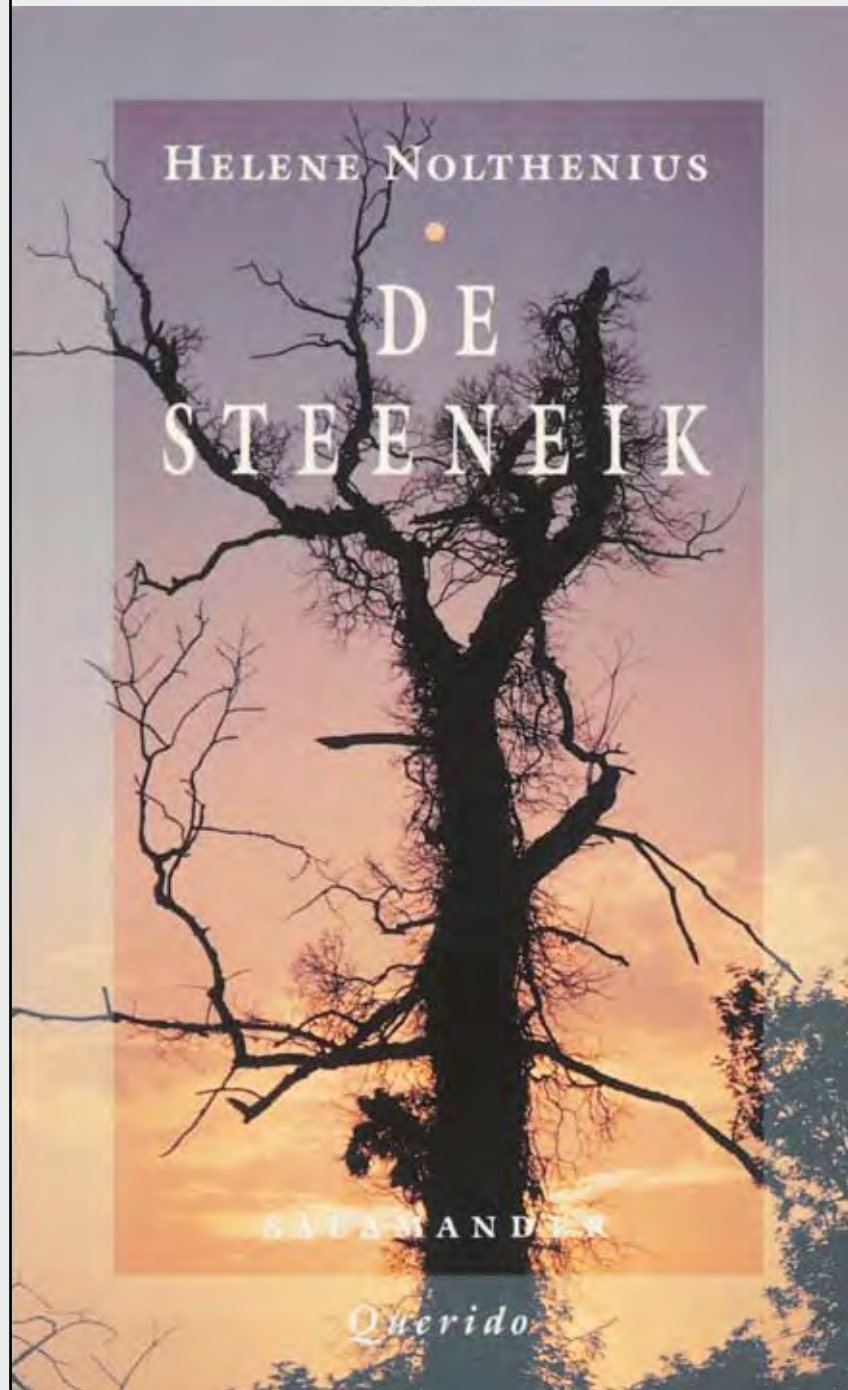
J. Tapperwijn [212, 1991]

J. Tapperwijn [452, 1991]

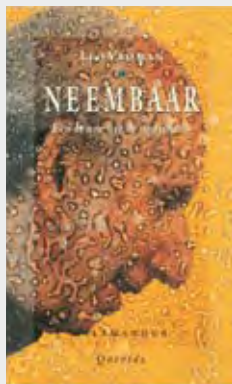
J. Tapperwijn [558, 1991]

Toni Mulder [646, 1991]

Toni Mulder [723, 1991]

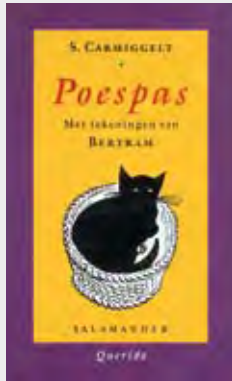
Toni Mulder [724, 1991]

Toni Mulder [726, 1991]

Toni Mulder [728, 1991]

Toni Mulder [729, 1991]

Toni Mulder [730, 1991]

Toni Mulder [731, 1991]

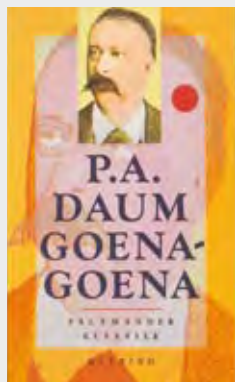

Toni Mulder [732, 1991]

1992

SALAMANDER
KLASSIEK

QUERIDO

J. Tapperwijn [032, 1992]

Toni Mulder [383, 1992]

J. Tapperwijn [399, 1992]

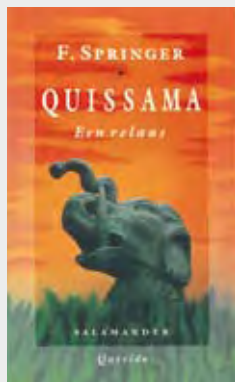
J. Tapperwijn [647, 1992]

Toni Mulder [658, 1992]

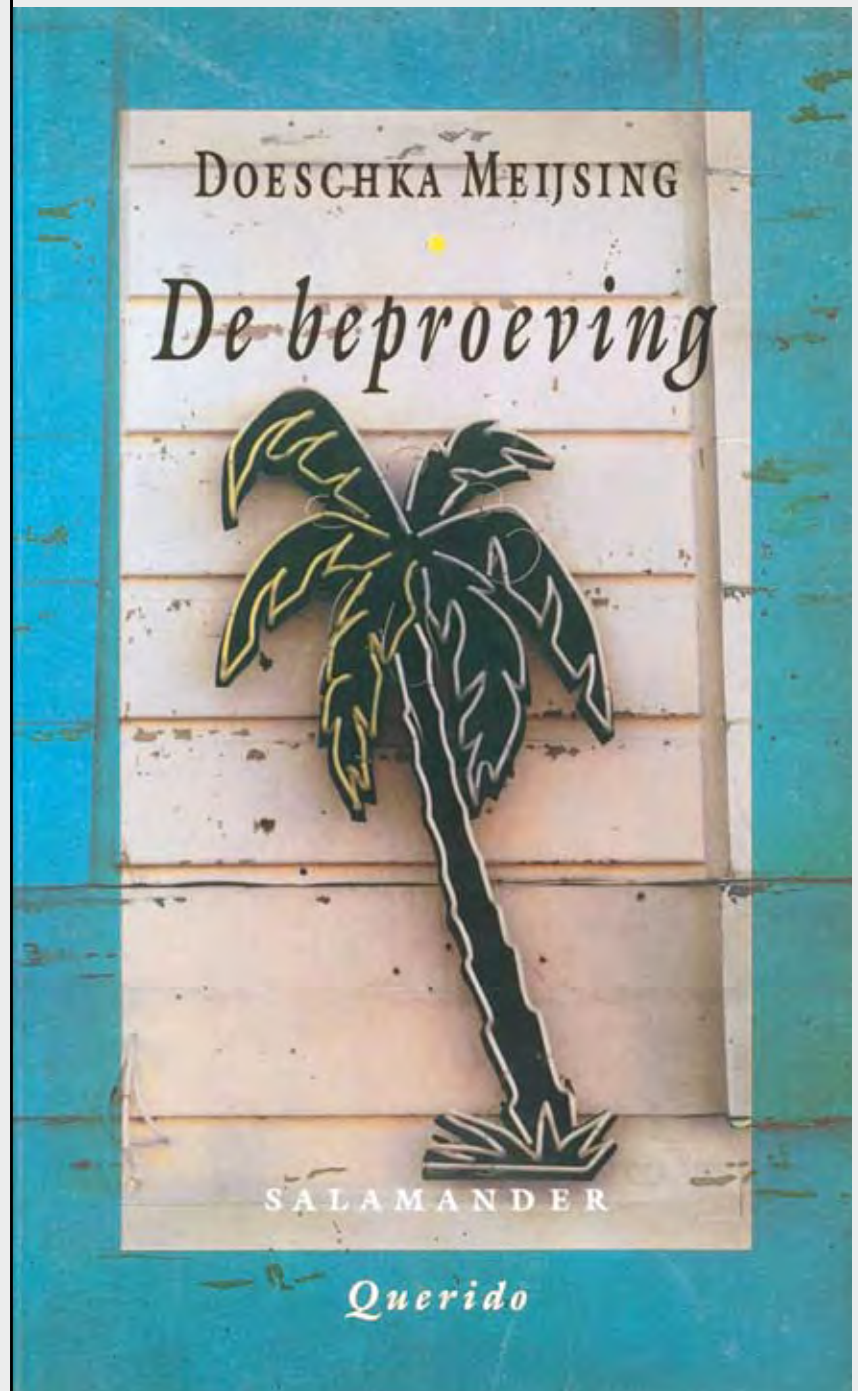
Toni Mulder [681, 1992]

Toni Mulder [702, 1992]

Toni Mulder [719, 1992]

Toni Mulder [720, 1992]

Toni Mulder [727, 1992]

Toni Mulder [729, 1992]

Toni Mulder [733, 1992]

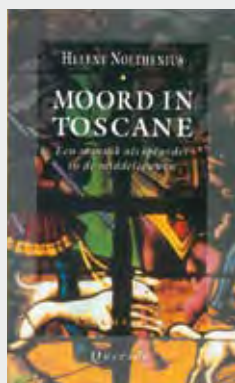
Toni Mulder [734, 1992]

Toni Mulder [735, 1992]

Toni Mulder [736, 1992]

Toni Mulder [737, 1992]

J. Tapperwijn [738, 1992]

1993

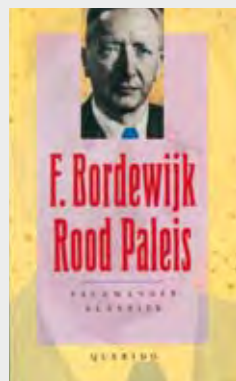
SALAMANDER
KLASSIEK
QUERIDO

J. Tapperwijn [219, 1993]

Toni Mulder [236, 1993]

J. Tapperwijn [396, 1993]

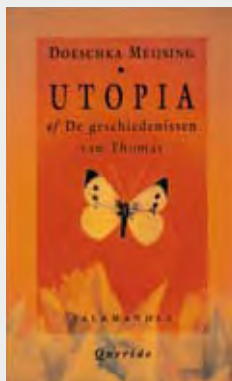
W.H. Mauser en Toni Mulder
[461, 1993]

Toni Mulder [539, 1993]

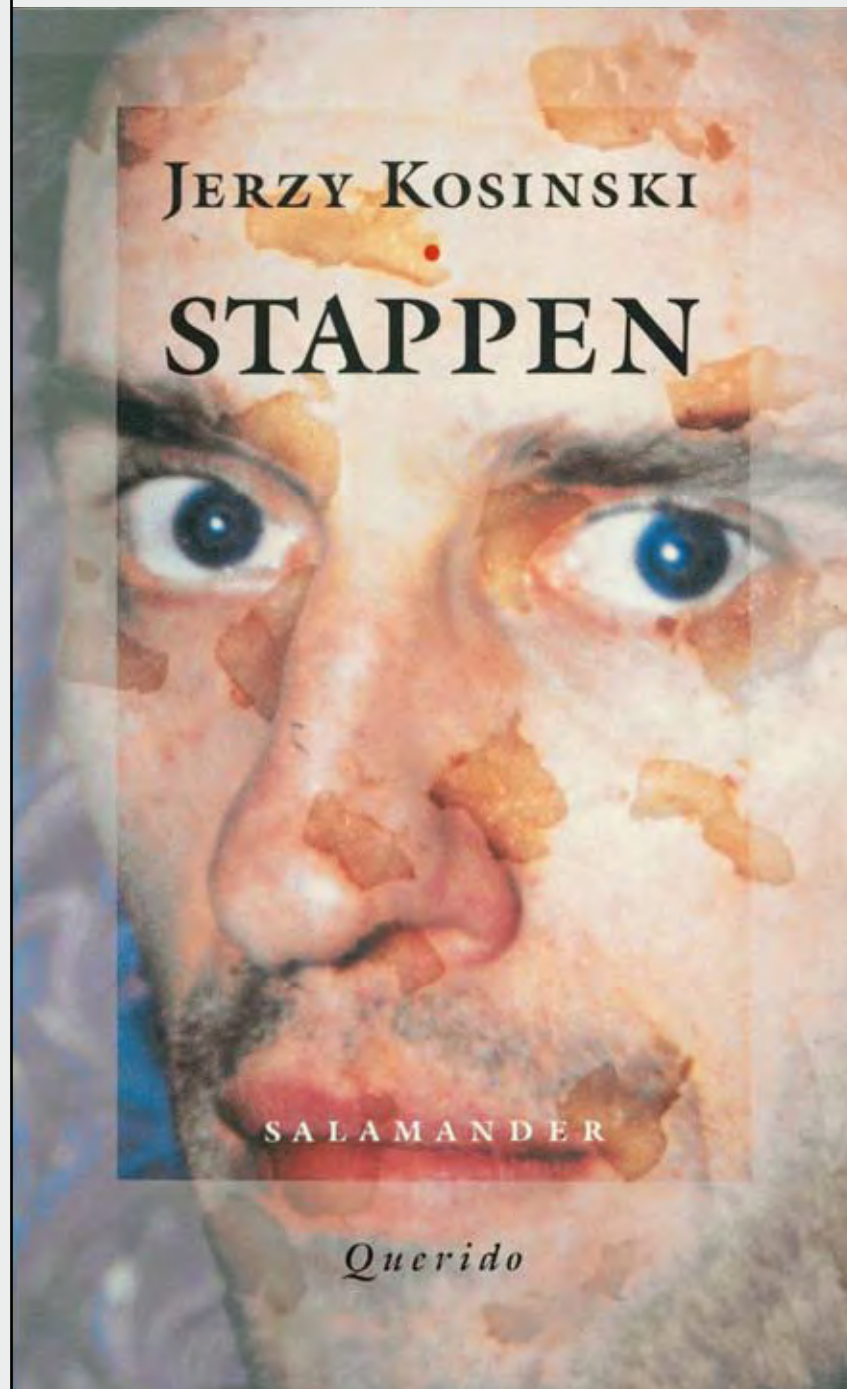
Toni Mulder [613, 1993]

Toni Mulder [641, 1993]

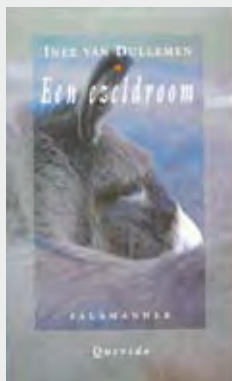
J. Tapperwijn [739, 1993]

Toni Mulder [740, 1993]

Toni Mulder [741, 1993]

Toni Mulder [742, 1993]

1994

SALAMANDER
KLASSIEK
QUERIDO

Toni Mulder [005, 1994]

Toni Mulder [076, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[140, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[329, 1994]

Toni Mulder [441, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder [725, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[743, 1994]

J. Tapperwijn [744, 1994]

J. Tapperwijn [745, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[746, 1994]

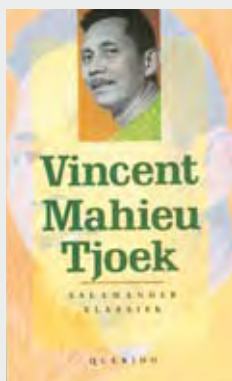
Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[747, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[748, 1994]

J. Tapperwijn [749, 1994]

J. Tapperwijn [750, 1994]

J. Tapperwijn [751, 1994]

Mulder Van Meurs, Toni Mulder
[752, 1994]

1995

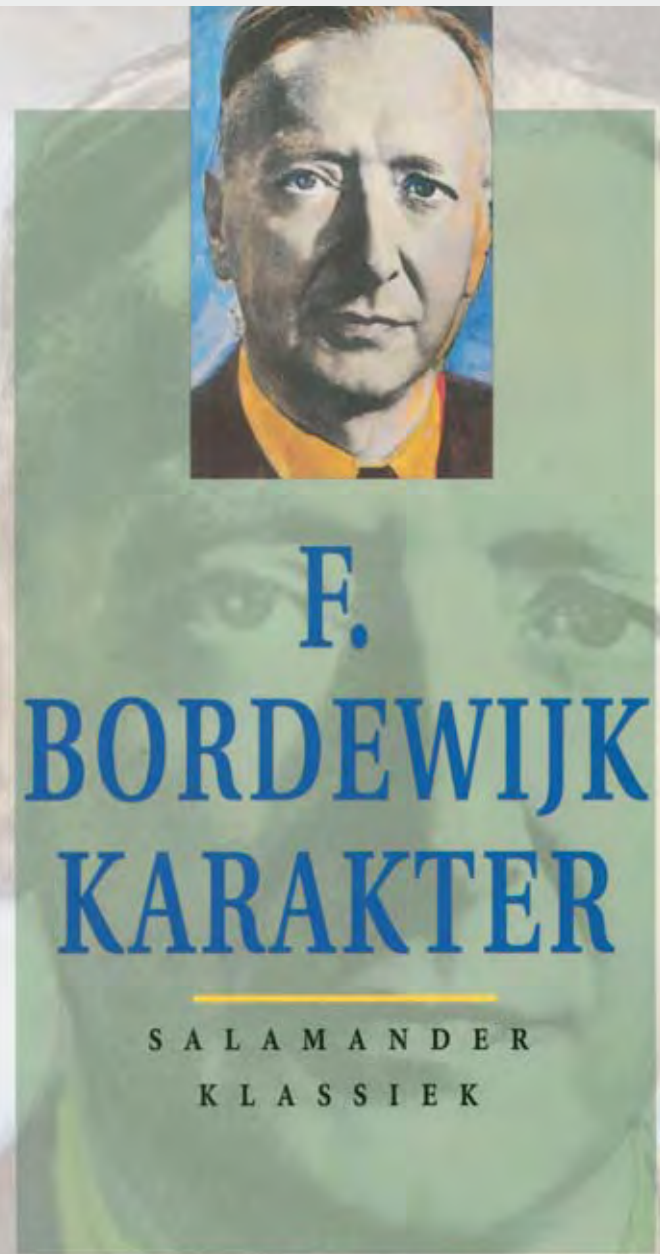
SALAMANDER
KLASSIEK
QUERIDO

J. Tapperwijn [753, 1995]

J. Tapperwijn [754, 1995]

J. Tapperwijn [755, 1995]

1996

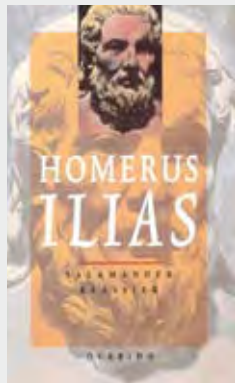
SALAMANDER
KLASSIEK
QUERIDO

Brigitte Slangen [757, 1996]

Brigitte Slangen [758, 1996]

Brigitte Slangen [759, 1996]

J. Tapperwijn [760, 1996]

Index op nummer

001
A. den Doolaard
Wampie
 1958, Ingeborg Lesener en
 Gerrit Noordzij, 74
 1964, Theo Kurpershoek, 112
 1980, The Tjong Khing, 214
 1988, Géwout Esselink, 260

002 (zie ook 407)
A. den Doolaard
De druivenplukkers
 1958, Theo Kurpershoek, 74
 1967, Theo Kurpershoek, 132
 1970, Piet Verberne, 152

003
Max Dendermonde
De weglopers
 1958, Theo Kurpershoek, 74
 1964, Theo Kurpershoek, 112

004 (zie ook 388)
Henriëtte van Eyk
Gabriël
 1958, Ingeborg Lesener en
 Theo Kurpershoek, 74

005
Hella S. Haasse
De verborgen bron
 1958, Suzanne Heynemann, 74
 1962, Addie Horn, 98
 1970, Peter van Hugten, 152
 1973, Dolf Zwerver, 168
 1994, Toni Mulder, 280

006
Albert Helman
Orkaan bij nacht
 1958, Theo Kurpershoek, 74
 1963, Theo Kurpershoek, 104
 1976, Bert Bouman, 188

007
Henry James
In de greep
 1958, Lucie en
 Theo Kurpershoek, 74

008
Franz Kafka
Het proces
 1958, Theo Kurpershoek, 75
 1963, Franz Kafka en
 Theo Kurpershoek, 104

009
Guy de Maupassant
Yvette
 1958, Lucie en
 Theo Kurpershoek, 76
 1967, Addie Horn, 132
 1979, Jos Klaver, 208

010
Jan Mens
Goud onder golven
 1958, A. van Heusden, 76
 1967, Pim van Boxsel, 132

011
Cees Nooteboom
De verliefde gevangene
 1958, Theo Kurpershoek, 76
 1964, Hans Bishoff, 112

012
Franz Werfel
De verduisterde hemel
 1958, H. Fiedler en
 Gerrit Noordzij, 76

013
Emile Brumsteede
Film
 1958, Emile Brumsteede, 76

014
L. Deen en J.G.H. Bokslag
Mensen testen
 1958, Theo Kurpershoek, 76

015
Bob Spaak
Sport voor sport
 1958, Gerrit Noordzij, 76

016
Dr. H(erman) Wouters
Volken en volkenkunde
 1959, Theo Kurpershoek, 77
 1963, onbekend, 104

017
H. Schaafsma
Televisie
 1959, Theo Kurpershoek, 78

018
Paul Frische
In en om de mijn
 1959, Theo Kurpershoek, 78

019
Maria Dermoût
Nog pas gisteren
 1959, W.G. Hofker en
 Theo Kurpershoek, 78
 1964, Theo Kurpershoek, 112
 1977, Hermanus Berserik, 195

020
H. Marsman
De dood van Angèle Degroux
 1959, Theo Kurpershoek, 78
 1966, Theo Kurpershoek, 126
 1973, Jan Verburg, 168

021
Jan Mens
Mensen zonder geld
 1959, Hans Bayens en
 Theo Kurpershoek, 78
 1964, J. Sanders, 112

022
A.H. Nijhoff
Het veilige hotel
 1959, Theo Kurpershoek, 78
 1967, Theo Kurpershoek, 132

023
Adriaan van der Veen
Het wilde feest
 1959, Theo Kurpershoek, 78
 1966, Theo Kurpershoek, 126
 1969, Mart Kempers, 144
 1977, Bert Bouman, 196

024
Beb Vuyk
Duizend eilanden
 1959, Lex Metz en
 Theo Kurpershoek, 78

025 (zie ook 301)
J. van den Bosch
Dat was gezelschap
 1959, Theo Kurpershoek, 79
 1963, Theo Kurpershoek, 104

026 (zie ook 302)
R. Nieuwenhuys
Ziet, de dag komt aan
 1959, Theo Kurpershoek, 80
 1964, Theo Kurpershoek, 112

027 (zie ook 303)
R. Nieuwenhuys
De wereld heeft 2 aangezichten
 1959, Theo Kurpershoek, 80
 1964, Theo Kurpershoek, 112

028 (zie ook 304)
Hans van Straten
Toen bliezen de poortwachters
 1959, Theo Kurpershoek, 80

029 (zie ook 306, Kees Fens)
Adriaan Morriën
Voor wie dit leest
 1962, Theo Kurpershoek, 98

030
Vicky Baum
De vreemde nacht
 1959, Theo Kurpershoek, 80
 1962, N. Hiemstra h.b.m., 98
 1968, Hans Bishoff, 138

031
Ina Boudier-Bakker
Aan de grote weg
 1959, Peter van Straaten en
 Theo Kurpershoek, 80
 1965, J. Sanders, 120
 1976, J. Sanders, 188

032
P.A. Daum
Goena-goena
 1959, Theo Kurpershoek, 80
 1964, Hans Bishoff, 113
 1980, H. Berserik, 215
 1989, Toni Mulder
 (Dynamo Amsterdam), 264
 1992, J. Tapperwijn, 274

033
Reinier van Genderen Stort
Kleine Inez
 1959, Lucie en
 Theo Kurpershoek, 80
 1963, Addie Horn, 104
 1969, Addie Horn, 144

034
Dola de Jong
En de akker is de wereld
 1959, Theo Kurpershoek, 80

035
Franz Kafka
Het slot
 1959, Theo Kurpershoek, 81

036
Thomas Mann
De dood in Venetië
 1959, Theo Kurpershoek, 82

037
W. Somerset Maugham
Julia
 1959, Ingeborg en
 Theo Kurpershoek, 82
 1965, Clementine
 van Lamsweerde, 120
 1969, J. Sanders, 144
 1974, The Tjong Khing, 174

038
John Steinbeck
De parel
 1959, Theo Kurpershoek, 82
 1964, Theo Kurpershoek, 114
 1977, J. Sanders, 196

039
M.H. Székely-Lulofs
Rubber
 1959, Lex Metz en
 Theo Kurpershoek, 82

040
Prof. dr. ir. R.J. Forbes
Mensenwerk (deel 1)
 1959, Theo Kurpershoek, 82

041
Prof. dr. ir. R.J. Forbes
Mensenwerk (deel 2)
 1959, Theo Kurpershoek, 82

042
B. van der Klaauw
Sneller dan het geluid
 1959, Theo Kurpershoek, 82

043
Hans Snoek
Dans en ballet
 1959, Theo Kurpershoek, 82

044
Edna Ferber
De Show-Boat
 1959, Theo Kurpershoek, 83

045
J. Goudsblom
De nieuwe volwassenen
 1959, Theo Kurpershoek, 84

046
Rico Bulthuis
De vergeten medeminnaar
 1959, Theo Kurpershoek, 84

047
Willem Elsschot
Lijmen, Het been
 1959, Theo Kurpershoek, 84

048
B. Jessurun Lobo
Nachtelijke Cavalcade
 1959, Hans Bishoff en
 Theo Kurpershoek, 84
 1963, Hans Bishoff, 104

049
Alfred Kossmann
De rijmende dood
 1959, Jeanette Kossmann-
 Markus, 84

050
Cees Nooteboom
Philip en de anderen
 1959, Theo Kurpershoek, 84
 1965, Theo Kurpershoek, 120
 1972, H. Berserik, 162
 1987, Ineke van Doorn, 255
 1991, Toni Mulder, 270

051
C. & M. Scharthen-Antink
't Geluk hangt als een druiventros
 1959, Theo Kurpershoek, 84

052
Jacoba van Velde
De grote zaal
 1959, Theo Kurpershoek, 84
 1965, Addie Horn, 120
 1970, Theo Daamen, 152
 1976, Bert Bouman, 188

053
Dick Voerman en W.A. Braassem
De muze kent geen Babel
 1959, Theo Kurpershoek, 85

054
B. Majorick
Ontwerpen en verwerpen
 1959, Har Oudejans en
 Theo Kurpershoek, 86

055
Dr. Herman Wouters
Zwart Afrika
 1959, Theo Kurpershoek, 86

056
Leonhard Huizinga
12 maanden Joost
 1960, Lucie en Theo
 Kurpershoek, 86
 1964, Babs van Wely, 114

057
Clément Richer
De tocht van de Priscilla
 1960, Theo Kurpershoek, 86

058
Humphrey D. Cobb
Op het veld van eer
 1960, Theo Kurpershoek, 86

059
E. Breton de Nijs
Vergeelde portretten
 1960, Theo Kurpershoek, 86
 1963, Theo Kurpershoek, 104

060
Eric Knight
Joe en Lessie
 1960, Corina en Theo
 Kurpershoek, 86
 1963, Lucie Kurpershoek, 104

061
Gerrit Kouwenaar
Ik was geen soldaat
 1960, Theo Kurpershoek, 87
 1964, Theo Kurpershoek, 114
 1972, H. Berserik, 162

062
Arthur Lehning
*H. Marsman. De vriend van mijn
 jeugd*
 1960, Theo Kurpershoek, 88

063
Herman Teirlinck
Zelfportret of het galgemaal
 1960, Theo Kurpershoek, 88

064
Ina Boudier-Bakker
Finale
 1960, Theo Kurpershoek, 88
 1963, Addie Horn, 105
 1972, Dolf Zwerver, 162

065
Henriëtte van Eyk
Truus de nachtmerrie
 1960, Hans Bishoff, 88

066
C.J. Kelk
Jan Steen
 1960, Theo Kurpershoek, 88

067
Jan Mens
Er wacht een haven
 1960, Hans Bayens en Theo Kurpershoek, 88
 1966, Piet Klaase, 126
 1969, J. Sanders, 144

068
Aar van de Werfhorst
Volmar de Ommelandvaarder
 1960, Hans Bayens en Theo Kurpershoek, 88

069
M.H. Székely-Lulofs
De hongertocht van 1911
 1960, Lex Metz en Theo Kurpershoek, 88

070
Louis Paul Boon
Mijn kleine oorlog
 1960, Theo Kurpershoek, 89
 1965, H. Berserik, 121
 1968, H. Berserik, 138
 1988, Ineke van Doorn, 260

071 (zie ook 235)
Marianne Philips
Tussen hemel en aarde
 1960, Ingeborg Lesener en Theo Kurpershoek, 90

072
John Steinbeck
De verdoolde bus
 1960, Peter van Straaten en Theo Kurpershoek, 90
 1962, Herman Berserik, 98
 1969, J. Sanders, 145

073
Herman Heijermans
Droomkoninkje
 1960, Otto Dicke en Theo Kurpershoek, 90
 1967, Otto Dicke, 132
 1972, Hans Bishoff, 162
 1983, Anjo Mutsaars, 232

074
R. Nieuwenhuys
Bij het scheiden van de markt
 1960, Theo Kurpershoek, 90

075
Thomas Raucat
Het eerbiedwaardige uitstapje
 1960, Otto Dicke en Theo Kurpershoek, 90
 1965, Otto Dicke, 122

076
Hella S. Haasse
Oeroeg
 1961, Jenny Dalenoord en Theo Kurpershoek, 92
 1965, Pim van Boxsel, 122
 1981, Teun Nijkamp, 220
 1991, Toni Mulder, 270
 1994, Toni Mulder, 280

077
Prof. dr. Th.P. van Baaren
Doolhof der goden
 1960, Theo Kurpershoek, 90

078
Prof. dr. A. Querido
Godshuizen en gasthuizen
 1960, Theo Kurpershoek, 90

079
Jack Schubert en Ralph E. Lapp
Straling en stralingsgevaar
 1960, Theo Kurpershoek, 90

080
Elisabeth J.W. Wolters
Wat doet de grafoloog?
 1960, Theo kurpershoek, 91

081
Fons Hermans
Nederland onder dak?
 1961, onbekend, 92

082
Fons Hermans
Algerije
 1960, onbekend, 92

083
Margrit de Sablonière
Apartheid
 1960, onbekend, 92

084
Paul van 't Veer
Nieuw-Guinea tegen wil en dank
 1960, onbekend, 92

085
Prof. dr. W. Brand
Bevolkingsexplosie
 1961, onbekend, 92

086
Leonhard Huizinga
12 maal Hieronymus
 1961, Lucie en Theo Kurpershoek, 92
 1964, Babs van Wely, 114

087
Ro van Oven
Hendrickje Stoffels
 1961, Theo Kurpershoek, 93

088
Henriëtte Roosenburg
En de muren vielen om
 1961, Theo Kurpershoek, 94
 1963, J. Sanders, 106

089
Elisabeth Zernike
Het harde paradijs
 1961, Theo Kurpershoek, 94

090
Albert Helman
Zuid-Zuid-West
 1961, Theo Kurpershoek, 94
 1964, Theo Kurpershoek, 114
 1976, Bert Bouman, 188

091
Louis Paul Boon
Vergeten straat
 1961, Theo Kurpershoek, 94
 1965, H. Berserik, 122
 1973, H. Berserik, 168

092
Max Dendermonde
De wereld gaat aan vlijt ten onder
 1961, Theo Kurpershoek, 94
 1964, Theo Kurpershoek, 114
 1978, H. Berserik, 202

093
Alfred Kossmann
De moord op Arend Zwigt
 1961, Theo Kurpershoek, 94

094
H.J.A. Schintz
Canadees avontuur
 1961, Piet Klaase en Theo Kurpershoek, 94

095 (zie ook 240)
Anthonie Donker
Schaduw der bergen
 1961, Theo Kurpershoek, 94

096
John Steinbeck
Goede donderdag
 1961, H. Berserik en Theo Kurpershoek, 95
 1962, Herman Berserik, 98
 1971, J. Sanders, 158

097
Anne H. Mulder
Een ruiker camelia's
 1961, Theo Kurpershoek, 96

- 098
Aar van de Werfhorst
De grote stille knecht
1961, Herman Dijkstra en
Theo Kurpershoek, 96
1965, J. Sanders, 122
- 099
Dr. A.J. Visser
Kerkvorsten en kerkvervolgers
1961, Theo Kurpershoek, 96
- 100
Dr. Herman Wouters
Mensen van Europa
1961, Cas Oorthuys en
Theo Kurpershoek, 96
- 101
Prof. dr. Th. P. van Baaren
Bezielend beelden
1962, R.L. Mellema en
Theo Kurpershoek, 98
- 102
Adriaan van der Veen
Zuster ter zee
1961, Theo Kurpershoek, 96
1968, Theo Kurpershoek, 138
- 103
Ward Ruyselink
De ontaarde slapers
1961, Theo Kurpershoek, 96
- 104
Albert Helman
De laaiende stilte
1963, Theo Kurpershoek, 106
1973, Friso Henstra, 168
- 105
Elie Wiesel
De nacht
1961, Theo Kurpershoek, 96
- 106
Dr. H. Knorringa
Mythologische liefdesverhalen
1961, Jenny Dalenoord en
Theo Kurpershoek, 96
- 107
P.A. Daum
Uit de suiker in de tabak
1962, Theo Kurpershoek, 98
- 108
Belcampo
Bevroren vuurwerk
1962, Bob van den Born, 99
1981, Dolf Zwerver, 220
1990, onbekend, 266
- 109
Top Naeff
Letje
1961, Theo Kurpershoek, 97
1968, Babs van Wely, 138
- 110
A. den Doolaard
De herberg met het hoefijzer
1962, Theo Kurpershoek, 100
1969, Piet Verberne, 146
- 111
Jan Mens
De Gouden Reael
1962, Will.H. Tweehuysen, 100
1967, J. Sanders, 132
- 112
Top Naeff
Juffrouw Stolk en andere verhalen
1962, Wijnand Wansink, 100
- 113
Longos
Dafnis en Chloë
1962, Jenny Dalenoord, 100
- 114
Raymond Radiguet
Van de liefde bezeten
1962, Addie Horn, 100
1970, Herman Berserik, 152
- 115
André Gide
De immoralist
1962, Theo Kurpershoek, 100
1979, Peter van Poppel, 208

- 116
Annie M.G. Schmidt
Troost voor dames
1962, R.D.E. Oxenaar, 100
1970, Alfons van Heusden, 152
1974, Ton Hoogendoorn, 174
- 117
Ina Boudier-Bakker
De eeuwige andere
1963, Addie Horn, 106
1971, Alfons van Heusden, 158
- 118
Marianne Philips
Bruiloft in Europa
1962, Addie Horn, 100
1973, H. Berserik, 168
- 119
Adriaan van der Veen
De man met de zilveren hoed
1962, Theo Kurpershoek, 101
- 120
Will Durant
Van Socrates tot Bergson (deel 1)
1962, Max Velthuijs, 102
- 121
Will Durant
Van Socrates tot Bergson (deel 2)
1962, Max Velthuijs, 102
- 122
Will Durant
Van Socrates tot Bergson (deel 3)
1962, Max Velthuijs, 102
- 123
Max Dendermonde
De deur op een kier
1962, Hans Bishoff, 102
1971, J. Sanders, 158
- 124
Rainer Maria Rilke
Het dagboek van Malte Laurids
1962, Theo Kurpershoek, 102
1974, Bert Bouman, 174
- 125
Franz Kafka
Amerika
1962, Theo Kurpershoek, 102
1970, Franz Kafka en
Theo Kurpershoek, 152
- 126
Cor Bruijn
Koentje van Kattenburg
1962, Pim van Boxsel, 102
1969, Pim van Boxsel, 146
- 127
Leonhard Huizinga
'O...' zei ik
1962, Theo Kurpershoek, 102
- 128
Aart van der Leeuw
Kinderland
1963, Addie Horn, 106
1974, Mance Post, 174
- 129
Carry van Bruggen
Eva
1963, Addie Horn, 106
1969, Addie Horn, 146
1984, Bert Bouman, 238
- 130
Willem G. van Maanen
De onrustzaaier
1963, Theo Kurpershoek, 106
1967, H. Berserik, 130
1973, Bert Bouman, 168
- 131
Ina Boudier-Bakker
Aan de overkant
1963, P.A. Donkersloot, 106
1968, J. Sanders, 138
- 132 (zie ook 285)
André Gide
De enge poort
1963, P.A. Donkersloot, 106

133
Top Naeff
Vriendin
 1963, Addie Horn, 107

134
A. den Doolaard
Oriënt-Express
 1963, Theo Kurpershoek, 108
 1969, Piet Verberne, 146

135
Peter Bamm
De eerste sporen van het Christendom
 1963, Theo Kurpershoek, 108

136
Rachel L. Carson
De wereldzee
 1963, Theo Kurpershoek, 108

137
Leonhard Huizinga
Adriaan en Olivier
 1972, C. Roodbeen, 162

138
Leonhard Huizinga
Olivier en Adriaan
 1972, C. Roodbeen, 162

139
Leonhard Huizinga
Adriaan contra Olivier
 1963, C. Roodbeen, 108

140
Franz Kafka
Een hongerkunstenaar en andere verhalen
 1963, Franz Kafka en
 Theo Kurpershoek, 108
 1994, Mulder Van Meurs,
 Toni Mulder, 280

141
Arthur Schnitzler
Spelen in de morgenschemer
 1963, Theo Kurpershoek, 108

142
Jeanne van Schaik-Willing
Uitstel van executie
 1963, P.A. Donkersloot, 108

143
Fré Dommissie
Krankzinnigen
 1963, Theo Kurpershoek, 108

144
Willa Cather
Alexanders brug
 1963, P.A. Donkersloot, 109

145
John Steinbeck
Wees maar eens koning
 1963, Opland, 110

146
P.A. Daum (zie ook 504)
Indische mensen in Holland
 1963, Theo Kurpershoek, 110

147
Truus Wijsmuller-Meijer
Geen tijd voor tranen
 1963, Theo Kurpershoek, 110

148
John Steinbeck
Aan een onbekende God
 1963, H. Berserik, 110
 1972, H. Berserik, 162

149
Hans Andreus
Valentijn
 1963, Nicolaas Wijnberg, 110
 1967, Nicolaas Wijnberg, 133

150
M.R. James
Spookverhalen
 1963, M.T. Koornstra, 110

151
M.R. James
Meer spookverhalen
 1963, M.T. Koornstra, 110

152
Marianne Philips
Henri van de overkant
 1963, Addie Horn, 110

153
A.M. de Jong
De rijkard. De dood van de patriarch
 1963, P.A. Donkersloot, 111
 1968, P.A. Donkersloot, 138

154
Alain Fournier
Het grote avontuur
 1964, Addie Horn, 114
 1970, Dolf Zwerver, 153

155
H.J. Friedericy
De laatste generaal
 1964, Lex Metz, 114

156
A.M. de Jong
Flierefluiters tussenkomst
 1964, P.A. Donkersloot, 115

157
Marie Smitsz
Zonder pardon
 1964, P.A. Donkersloot, 116

158
A.H. Nijhoff
Twee meisjes en ik
 1964, Addie Horn, 116
 1978, Arja van den Berg, 202

159
Max Dendermonde
De dagen zijn geteld
 1964, Hans Bishoff, 116
 1973, J. Sanders, 168

160
Louis Couperus
De zwaluwen neergestreken...
 1964, Theo Kurpershoek, 116
 1974, Peter van Poppel, 174

161
Herman Heijermans
Droompaard en andere Falklandjes
 1964, Theo Kurpershoek, 116
 1976, Ton Hoogendoorn, 188

162
Ina Boudier-Bakker
Honger
 1964, Addie Horn, 116
 1969, Addie Horn, 146

163
A. Rutgers van der Loeff-Basenau
Mens of wolf?
 1964, Addie Horn, 116
 1967, Addie Horn, 134
 1972, Yvonne Schot, 162
 1984, Joke van Haaren, 238

164
A.T.W. Simeons
Wie het leeuwenmasker dragen
 1964, Hans Bishoff, 116

165
Leonhard Huizinga
Tien glazen wijn
 1964, Theo Kurpershoek, 117

166
A.M. de Jong
De schotel
 1964, C.M. Roodbeen, 118
 1968, Hans Bishoff, 138

167
Arthur Schnitzler
Demasqué
 1964, Theo Kurpershoek, 118

168
John Steinbeck
Het beloofde land
 1964, H. Berserik, 118
 1971, J. Sanders, 158

G 169
Bob Spaak
Goden in het stadion
 1964, Cas Oorthuys en
 Theo Kurpershoek, 118

G 170
Dr. Herman Wouters
Mensen van Azië
 1964, Theo Kurpershoek, 118

171
Louis Couperus
Schimmen van schoonheid
 1965, Theo Kurpershoek, 122
 1973, Peter van Poppel, 169

172
is nooit verschenen

173
Augusta de Wit
Gods goochelaartjes
 1965, Addie Horn, 122

174
Marianne Philips
De doolhof
 1964, Max Velthuijs, 118

175
Felix Timmermans
Het kindeken Jezus in Vlaanderen
 1964, Felix Timmermans, 118

176
C. Bauer
De groene boogschutter
 1964, Hans Bishoff, 118

177
Elisabeth de Jong-Keesing
Wennen aan de wereld
 1964, Theo Kurpershoek, 119

178
Clément Richer
Ti-Coyo en zijn baai
 1965, Hans Bishoff, 122

179
Adriaan van der Veen
Wij hebben vleugels
 1964, Theo Kurpershoek, 120

180
Willem G. van Maanen
Droom is 't leven
 1964, Nicolaas Wijnberg, 120

181
Eva Raedt-de Canter
Intermaat
 1965, P.A. Donkersloot, 122

G 182
Prof. dr. Th. P. van Baaren
Scheppingsverhalen
 1964, Theo Kurpershoek, 120

183
Herman Heijermans
Vuurvlindertje
 1965, Hans Bishoff, 123
 1968, Hans Bishoff, 139
 1980, Anjo Mutsaars, 216

184
Top Naeff
Klein avontuur
 1965, Addie Horn, 124

185
John Steinbeck
De felle gloed
 1965, H. Berserik, 124
 1977, Hermanus Berserik, 196

186
Albert Helman
Hart zonder land
 1965, Theo Kurpershoek, 124
 1974, Friso Henstra, 175

187
Aar van de Werfhorst
Madame Jatzkowa
 1965, P.A. Donkersloot, 124
 1974, Bert Bouman, 176

188
Maria Mathi
Als de sperwer maar niet komt
 1965, Addie Horn, 124

189
Alfred Kossmann
Reislust
 1965, Max Velthuijs, 124

190
Boeli van Leeuwen
De rots der struikeling
 1965, Jenny Dalenoord, 124

191
Franz Kafka
De Chinese muur en andere verhalen
 1965, Theo Kurpershoek, 124

192
Willem Brakman
Die ene mens
 1965, H. Berserik, 125
 1984, Hermanus Berserik, 238

193
J. Bernlef
Onder de bomen
 1965, Co Westerik, 126
 1970, Peter van Hugten, 154

194
Herman Heijermans
Versterkende kip en andere Falklandjes
 1965, Theo Kurpershoek, 126

195
Dr. L. de Jong
De overval
 1965, Theo Kurpershoek, 126

196
H. Marsman
Zelfportret van J.F. en andere verhalen
 1965, Theo Kurpershoek, 126

197
Arthur Schnitzler
Casanova's terugkeer
 1966, Theo Kurpershoek, 127

198
Muriel Spark
De vrijgezellen
 1966, Theo Kurpershoek, 128
 1969, Teun Nijkamp, 146

199
Louis Couperus
Intieme impressies
 1966, Theo Kurpershoek, 128
 1972, Peter van Poppel, 163

200
Albert Helman
Mijn aap schreit en Het ewel Gods
 1966, Theo Kurpershoek, 128

201
W.A. Paap
Vincent Haman
 1966, H. Berserik, 128
 1974, H. Berserik, 176

202
John Steinbeck
Het onrecht van de sterkste
 1966, H. Berserik, 128
 1968, H. Berserik, 140

203
Top Naeff
Mijn grootvader en ik
 1966, Carl Hollander, 128

204
Willem Brakman
Een winterreis
 1966, H. Berserik, 128
 1976, Arja van den Berg, 189

205
Frances Gray Patton
Goedemorgen, juffrouw Duif
 1966, Addie Horn, 128
 1969, Addie Horn, 146
 1977, Fiep Westendorp, 196

206
Jacoba van Velde
Een blad in de wind
 1966, Gerrit van der Ven, 129
 1979, Bert Bouman, 208

207
Rumer Godden
Een stukje van de hemel
 1966, J. Sanders, 130
 1969, J. Sanders, 146
 1976, Ton Hoogendoorn, 178

208
J. van de Walle
Een vlek op de rug
 1966, Jenny Dalenoord, 130

209
Max Dendermonde
Snipperdagen
 1967, Theo Kurpershoek, 134
 1968, H. Berserik, 140

210
Kurt Tucholsky
Kasteel Gripsholm
 1966, Carl Hollander, 130

211
E.S. Willards
Mijn moeder werd opgehangen
 1966, Co Westerik, 130

212
Maria Dermoût
De tienduizend dingen
 1966, Theo Kurpershoek, 130
 1980, Arja van den Berg, 216
 1991, J. Tapperwijn, 270

213
Aar van de Werfhorst
De winterkraaien
 1966, J. Sanders, 130

214
Carry van Bruggen
De verlatene
 1966, Addie Horn, 130

215
John Steinbeck
Wintertij van tegenzin
 1966, H. Berserik, 130
 1968, H. Berserik, 140

216
Top Naeff
Tredmolen en andere verhalen
 1966, Carl Hollander, 131

217
Ina Boudier-Bakker
De straat
 1967, Carl Hollander, 134
 1974, J. Sanders, 176

218
Nelia Gardner White
Het geheim van zuster Ann
 1967, J. Sanders, 134

219
Louis Paul Boon
De voorstad groeit
 1967, H. Berserik, 134
 1973, H. Berserik, 170
 1993, J. Tapperwijn, 278

220
Helene Nolthenius
Addio, Grimaldi!
 1967, H. Berserik, 134

221
Carry van Bruggen
Vier jaargetijden
 1967, Addie Horn, 134
 1980, Arja van den Berg, 216

222
Rumer Godden
De zomer van de reine-claude
 1967, J. Sanders, 134

223
Olivia
Olivia
 1967, Addie Horn, 135

224
Erich Kästner
Fabian
 1967, Ary Langbroek, 136
 1973, Joost Roelofs, 170

225
Adriaan van der Veen
Spelen in het donker
 1967, H. Berserik, 136
 1971, Teun Nijkamp, 158

226
Raymond Radiguet
Het bal van graaf d'Orgel
 1967, Waldemar Post, 136

227
Leonhard Huizinga
Vlees en bloed
 1967, H. Berserik, 136

228
Jolàn Földes
De straat van de Vissende Kat
 1967, Otto Dicke, 136

229
Aldous Huxley
Gasten op Crome
 1967, Ary Langbroek, 136

230
Top Naeff
De dochter
 1967, H. Berserik, 136

231
Nelia Gardner White
De vrouw van de dokter
 1967, J. Sanders, 136

232
Erich Kästner
Hier woont het geluk
 1967, Hans Bishoff, 137

233
Rose Macaulay
De wereld mijn wildernis
 1968, Hans Bishoff, 140

234
John Steinbeck
Op reis met Charley
 1969, H. Berserik, 147

235 (zie ook 071)
Marianne Philips
Tussen hemel en aarde
 1968, Addie Horn, 140

236
Hella S. Haasse
Cider voor arme mensen
 1968, Addie Horn, 140
 1973, Bert Bouman, 170
 1993, Toni Mulder, 278

237
Adriaan van der Veen
Doen alsof
 1968, H. Berserik, 140

238
Ina Boudier-Bakker
Kleine kruisvaart
 1968, Babs van Wely, 140

239
Antoon Coolen
De vrouw met de 6 slapers
 1968, Hans Bishoff, 141

240 (zie ook 095)
Anthonie Donker
Schaduw der bergen
 1968, Hans Bishoff, 142

241
Rumer Godden
Zwarte Narcis
 1968, J. Sanders, 142

242
John Fowles
De verzamelaar
 1968, Hans Bishoff, 142

243
Alfred Kossmann
De misdaad
 1968, H. Berserik, 142

244
An Rutgers van der Loeff
Een kans op geluk
 1968, Hans Bishoff, 142

245
Hella S. Haasse
De meermin
 1968, Addie Horn, 142
 1970, H. Berserik, 154

246
Theo Thijssen
Barend Wels
 1968, H. Berserik, 142

247
Ina Boudier-Bakker
Momenten
 1968, Addie Horn, 142

248
John Steinbeck
Er was eens een oorlog
 1968, Max Velthuijs, 143
 1972, H. Berserik, 164

249
Rumer Godden
Het huis van de familie Quin
 1968, Hans Bishoff, 144

250
Nelia Gardner White
De vrouw van november
 1968, Hans Bishoff, 144

251
Ellen Warmond
Van kwaad tot erger
 1968, J. Kuiper, 144

252
An Rutgers van der Loeff
Donald
 1969, Addie Horn, 148
 1982, The Tjong Khing, 226

253
David Garnett
Zeemans thuisvaart
 1969, J. Sanders, 148

254
Adriaan van der Veen
De boze vrienden
 1969, H. Berserik, 148

255
J. Bernlef
Paspoort in duplo
 1969, Teun Nijkamp, 148

256
S. Greup-Roldanus
Levensgevaarlijke mannen
 1969, J. Sanders, 148

257
Christopher Isherwood
Meneer Norris neemt de trein
 1969, Teun Nijkamp, 148

258
Inez van Dullemen
Een hand vol vonken
 1969, Addie Horn, 148
 1984, Peter Vos, 238

259
Cees Nooteboom
De ridder is gestorven
 1969, Mart Kempers, 148

260
Dorothy Parker
Je was geweldig
 1969, Teun Nijkamp, 149

261
Alfred Kossmann
De nederlaag
 1969, H. Berserik, 150
 1981, Peter van Poppel, 220

262
Nancy Mitford
Linda of de achtervolging der liefde
 1969, Mart Kempers, 150

263
Nancy Mitford
Liefde in een koud klimaat
 1969, Mart Kempers, 150

264
Antoon Coolen
Herberg In 't Misverstand
 1969, J. Sanders, 150

265
Helga Ruebsamen
De kameleon en andere verhalen
 1969, Mart Kempers, 150

266
Theo Thijssen
Schoolland
 1969, H. Berserik, 150

267
Max Dendermonde
Trap op, trap af
 1969, Mart Kempers, 150

268
Helene Nolthenius
Buiten blijven
 1969, H. Berserik, 150

269
Wolf Mankowitz
Het geitje
 1969, Mance Post, 150

270
Marie-Sophie Nathusius
De partner en andere verhalen
 1970, H. Berserik, 154

271
Katherine Mansfield
Verrukking
 1970, Dolf Zwerver, 154

272
An Rutgers van der Loeff
Je bent te goed, Giacomo
 1969, Gerrit van der Ven, 152

273
Hans Andreus
Denise
 1970, Hans Bishoff, 154

274
Ina Boudier-Bakker
Altijd elders
 1970, J. Sanders, 154

275
Raoul Chapkis
Ik sta op mijn hoofd
 1970, Dolf Zwerver, 154

276
Max Dendermonde
Inzake de liefde
 1970, Teun Nijkamp, 154

277
Erich Maria Remarque
Hebt uw naasten lief
 1970, J. Sanders, 155

278
**is nooit verschenen, is
 287 geworden**

279
Isaac Faro
Damesverhalen
 1970, H. Berserik, 156

280
Nancy Mitford
Mondje dicht tegen Alfred
 1970, Hans Bishoff, 156

281
F. Bordewijk
Noorderlicht
 1970, Haije Gemser, 156

282
An Rutgers van der Loeff
Alleen tegen alles
 1970, Hans Bishoff, 156

283
Jolán Földes
De gouden oorringen
 1970, Gerrit van der Ven, 156

- 284
S. Greup-Roldanus
Het gestoelte der spotters
1970, J. Sanders, 156
- 285 (zie ook 132)
André Gide
De enge poort
1970, Peter van Hugten, 156
- 286
Dorothy Parker
Spreekt u maar
1970, Teun Nijkamp, 156
- 287
Rumer Godden
De zigeuners
1970, J. Sanders, 157
- 288
Rumer Godden
De kinderen
1971, J. Sanders, 158
- 289
Katherine Mansfield
Het tuinfeest en andere verhalen
1971, Dolf Zwerver, 158
- 290
Christopher Isherwood
Afscheid van Berlijn
1971, Teun Nijkamp, 159
- 291
Gerrit Krol
De rokken van Joy Scheepmaker
1971, Teun Nijkamp, 160
- 292
Hella S. Haasse
Een nieuwer testament
1971, Dolf Zwerver, 160
- 293
Willem G. van Maanen
De dierenhater
1971, Dolf Zwerver, 160
- 294
Adriaan van der Veen
Een idealist
1971, Teun Nijkamp, 160
- 295
Geert van Beek
De steek van een schorpioen
1971, Teun Nijkamp, 160
- 296
Karen Blixen
Twee grillige verhalen
1971, Carl Hollander, 160
- 297
Brian Moore
De eenzame liefde
1972, Alfons van Heusden, 164
- 298
Carson McCullers
Die wonderlijke zomer
1972, Carl Hollander, 164
- 299
Mary Dorna
Laten we vader eruitgooien
1972, H. Berserik, 164
- 300
S. Greup-Roldanus
De humeuren in de straat der weduwen
1972, J. Sanders, 164
- 301 (zie ook 025)
J. van den Bosch
Dat was gezelschap
1972, onbekend, 164
- 302 (zie ook 026)
R. Nieuwenhuys
Ziet, de dag komt aan
1973, onbekend, 170
- 303 (zie ook 027)
R. Nieuwenhuys
De wereld heeft 2 aangezichten
1972, onbekend, 164

- 304 (zie ook 028)
Hans van Straten
Toen bliezen de poortwachters
1972, onbekend, 164
- 305
Adriaan Morriën
Al schrijvend
1971, onbekend, 160
- 306 (zie ook 029)
Kees Fens
Voor wie dit leest
1971, onbekend, 160
- 307
Bea Vianen
Sarnami, bai
1972, H. Berserik, 165
- 308
Theun de Vries
Kenau
1972, J. Sanders, 166
- 309
Piet van Aken
De nikkers
1972, H. Berserik, 166
- 310
Hella S. Haasse
De tuinen van Bomarzo
1972, Dolf Zwerver, 166
- 311
Saki
Kwartelzaad en zevenendertig andere verhalen
1972, Peter van Poppel, 166
- 312
Sjolem Aleichem
Tewje in boter en kaas
1972, Friso Henstra, 166
- 313
Andreas Burnier
Het jongensuur
1972, Yvonne Schot, 166
1985, Peter van Poppel, 244
- 314
Mary Dorna
Een heer om port mee te drinken...
1972, H. Berserik, 166
- 315
Anthony van Kampen
Zee zonder genade
1972, Friso Henstra, 166
- 316
Isaac Bashevis Singer
De Spinoza van Warschau
1972, H. Berserik, 167
- 317
Louis Paul Boon
Dorp in Vlaanderen
1973, Dolf Zwerver, 170
- 318
Johan Fabricius
Luie stoel
1973, H. Berserik, 170
- 319
Theun de Vries
De vrijheid gaat in het rood gekleed
1973, Friso Henstra, 170
- 320
Mary Dorna
Trammelant met de familie
1973, H. Berserik, 170
- 321
Ben van Eysselstein
Tussen zuiderkruis en poolster
1973, The Tjong Khing, 171
- 322
Ephraim Kishon
De zeezieke walvis
1973, Ton Hoogendoorn, 172
- 323
Alfred Kossmann
De vrouwenhaters
1973, Joost Roelofs, 172

- 324
Aya Zikken
De atlasvlinder
1973, Ivo de Weerd, 172
- 325
F. Bordewijk
Tijding van ver
1973, Peter van Poppel, 172
- 326
Antoon Coolen
Uit het kleine rijk
1973, Mance Post, 172
- 327
Gerrit Kouwenaar
Val, bom
1973, H. Berserik, 172
- 328
J. Bernlef
Stukjes en beetjes
1973, Joost Roelofs, 172
- 329
Helene Nolténhus
Een ladder op de aarde
1973, Friso Henstra, 172
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 280
- 330
H. J. Friedericy
De raadsman
1973, Peter van Poppel, 173
- 331
Stanley Ellin
Kalme gruwel
1973, The Tjong Khing, 174
- 332
Marnix Gijsen
De kat in den boom
1973, Ivo de Weerd, 174
- 333
S. Carmiggelt
Kroeglopen
1974, H. Berserik, 176
- 334
John Steinbeck
Een blik in Cannery Row
1974, J. Sanders, 176
- 335
Willy Corsari
Illusies
1974, The Tjong Khing, 176
- 336
Rob Nieuwenhuys
Het laat je niet los
1974, onbekend, 176
- 337
Rob Nieuwenhuys
Om nooit te vergeten
1974, onbekend, 176
- 338
Theun de Vries
Hoogverraad
1974, Friso Henstra, 177
- 339
Bertus Aafjes
Dag van gramschap in Pompeji
1974, Friso Henstra, 178
- 340
Marnix Gijsen
De lange nacht
1974, H. Berserik, 178
- 341
Jan Hanlo
Moelmer
1974, Ivo de Weerd, 178
- 342
August Strindberg
Het klooster
1974, Jan Verburg, 178
- 343
Erskine Caldwell
Het vege lijf
1974, J. Sanders, 178
- 344
Willy Corsari
Een gast in uw huis
1974, The Tjong Khing, 178
- 345
Julie Cortázar
Het kwijlen van de duivel
1974, Jan Verburg, 178
- 346
Johan Fabricius
Leeuwen hongeren in Napels
1974, The Tjong Khing, 178
- 347
Bea Vianen
Strafbok
1974, H. Berserik, 179
- 348
Erskine Caldwell
De ondergang
1974, J. Sanders, 180
- 349
Marnix Gijsen
Goed en kwaad
1974, H. Berserik, 180
- 350
Hella S. Haasse
Zelfportret als legkaart
1975, Peter van Poppel, 180
- 351
Helene Nolténhus
De afgewende stad
1975, Bert Bouman, 180
- 352
Edna O'Brien
Het liefdesobject
1974, Hans Deuss, 180
- 353
Theun de Vries
Rembrandt
1974, H. Berserik, 180
- 354
Raymond Brulez
Het huis te Borgen
1975, H. Berserik, 181
- 355
Marnix Gijsen
Lucinda en de lotoseter
1975, H. Berserik, 182
- 356
Theun de Vries
W.A.-Man
1975, Bert Bouman, 182
- 357
S. Carmiggelt
Kroeglopen 2
1977, H. Berserik, 196
- 358
Arthur van Schendel
De mensenhater
1974, Matthijs Röling, 180
- 359
Arthur van Schendel
Voorbijgaande schaduw
1975, Matthijs Röling, 182
- 360
Henri Knap
Appels in het gras
1975, J. Sanders, 182
- 361
C. Buddingh'
De avonturen van Bazip Zeehok
1975, Jan Marinus Verburg, 182
- 362 (zie ook 718)
Abel J. Herzberg
Brieven aan mijn kleinzoon
1975, H. Berserik, 182
1981, Ary Langbroek, 220
- 363
Antoon Coolen
De ontmoeting
1975, Carl Hollander, 182

364
Willy Corsari
Door een noodlottig ongeval...
 1975, The Tjong Khing, 182

365
George Orwell
Aan de grond in Londen en Parijs
 1975, Joost Roelofs, 183

366
Bertus Aafjes
Arenlezer achter de maaiers
 1975, Friso Henstra, 184

367
Henriëtte van Eyk & S. Vestdijk
Avontuur met Titia
 1975, Carl Hollander, 184

368
Johan Fabricius
Flipje
 1975, Ton Hoogendoorn, 184

369
Maurice Gilliams
Elias of Het gevecht met de nachtegale
 1975, Joost Roelofs, 184

370
Alexander Poesjkin
De kapiteinsdochter
 1975, Jaap Nieuwenhuis, 184

371
F. Bordewijk
Bij gaslicht
 1975, Peter van Poppel, 184

372
Pearl S. Buck
De moeder
 1975, The Tjong Khing, 184

373
Pearl S. Buck
Oostenwind-westenwind
 1975, The Tjong Khing, 184

374
Antoon Coolen
Jantje de schoenenlapper en zijn Weens kiendje & De man met het Jan Klaassenspel
 1975, Carl Hollander, 185

375
S. Vestdijk
Juffrouw Lot
 1975, Bert Bouman, 186

376
Rob Nieuwenhuys
In de schommelstoel
 1975, onbekend, 186

377
Rob Nieuwenhuys
Wie verre reizen doet
 1975, onbekend, 186

378
Marnix Gijsen
De man van overmorgen
 1975, H. Berserik, 186

379
Paul Léautaud
Jeugdliefde
 1975, Peter van Poppel, 186

380
Henry Miller
Rustige dagen in Clichy
 1975, H. Berserik, 186

381
Bob den Uyl
Vogels kijken
 1975, Dolf Zwerver, 186

382
Michail Boelgakov
Hondehart
 1975, Friso Henstra, 186

383
S. Carmiggelt
Een stoet van dwergen
 1976, H. Berserik, 190
 1988, Peter Vos, 260
 1992, Toni Mulder, 274

384
Leo Vroman
De adem van Mars
 1975, Peter van Poppel, 187

385
Willem G. van Maanen
Helse steen
 1975, H. Berserik, 188

386
Bertus Aafjes
De Italiaanse postkoets
 1975, Bert Bouman, 188

387
is nooit uitgegeven

388 (zie ook 004)
Henriëtte van Eyk
Gabriël
 1976, Carl Hollander, 190

389
Abel J. Herzberg
Om een lepel soep
 1982, Ary Langbroek, 226

390
A. den Doollaard
Achter de blinde muur
 1976, The Tjong Khing, 190

391
Guillaume Apollinaire
Ketterpaus & Cie
 1976, Peter van Poppel, 190

392
Clare Lennart
Rouska
 1976, Arja van den Berg, 190

393
Bob den Uyl
Een zachte fluittoon
 1976, Dolf Zwerver, 190

394
S. Vestdijk
De onmogelijke moord
 1976, Bert Bouman, 190

395
Anna Blaman
Ram Horna en andere verhalen
 1976, H. Berserik, 191

396
F. Bordewijk
Rood paleis
 1976, Peter van Poppel, 192
 1993, J. Tapperwijn, 278

397
F. Scott Fitzgerald
Verhalen uit de tijd van de jazz
 1976, Anjo Mutsaers, 192

398
Jan Mens
Koen
 1976, J. Sanders, 192

399
Arthur van Schendel
De wereld een dansfeest
 1976, Mart Kempers, 202
 1992, J. Tapperwijn, 274

400
C. Buddingh'
Misbruik wordt gestraft
 1976, Jan Marinus Verburg, 192

401
Johan Fabricius
Venetiaans avontuur
 1976, The Tjong Khing, 192

402
Iris Murdoch
Het Italiaanse meisje
 1976, Hans van der Horst, 192

- 403
Leo Vroman
Snippers van Leo Vroman
1976, Peter van Poppel, 192
- 404
Gerard Walschap
Genezing door aspirine en andere verhalen
1976, Jan Marinus Verburg, 192
- 405
Belcampo
Verborgenheden
1976, Dolf Zwerver, 193
- 406
J. Bernlef
Sneeuw
1976, Ary Langbroek, 194
- 407 (zie ook 002)
A. den Doolaard
De druivenplukkers
1977, The Tjong Khing, 196
- 408
Graham Greene
Heerschappij van de angst
1976, Bert Bouman, 194
- 409
F. Bordewijk
De laatste eer
1976, Peter van Poppel, 194
- 410
Max Dendermonde
Vaarwel, plumpudding, cognac en sigaren!
1976, J. Sanders, 194
- 411
Clare Lennart
Scheepjes van papier
1976, Arja van den Berg, 194
- 412
Arthur van Schendel
De rijke man
1976, Mart Kempers, 194
- 413
Muriel Spark
Memento mori
1976, Anjo Mutsaars, 194
- 414
Ernest Hemingway
Wie wint krijgt niets
1977, Bert Bouman, 196
- 415
John Steinbeck
De vliegenvanger
1977, Bert Bouman, 196
- 416
S. Vestdijk
De ziener
1977, Jan Marinus Verburg, 197
1979, Jan Marinus Verburg, 208
- 417
Louis Paul Boon
90 mensen
1977, Hermanus Berserik, 198
- 418
Johan Fabricius
Eiland der demonen
1977, The Tjong Khing, 198
- 419
Bob den Uyl
Met een voet in het graf
1977, Dolf Zwerver, 198
- 420
Graham Greene
Het einde van het spel
1977, Bert Bouman, 198
- 421
Jaap Harten
Operatie Montycoat
1977, Maus Slangen, 198
- 422
Ernest Hemingway
De sneeuw van de Kilimanzjaro
1977, Bert Bouman, 198

- 423
J. Bernlef
De maker
1977, Pat Andrea, 198
- 424
Philip Roth
Vaarwel, Columbus en vijf korte verhalen
1978, Marion Crezée, 202
- 425
An Rutgers van der Loeff
Vaart naar de vrijheid
1977, Hans Bishoff, 198
1985, The Tjong Khing, 244
- 426
H.G. Wells
De onzichtbare man
1977, Bert Bouman, 199
- 427
Graham Greene
Mogen we je man even lenen?
1977, Bert Bouman, 200
- 428
Willem G. van Maanen
Hebt u mijn pop ook gezien?
1977, Dolf Zwerver, 200
- 429
Alan Sillitoe
Zaterdagavond en zondagmorgen
1977, Bert Bouman, 200
- 430
Theun de Vries
De man met de twee levens
1977, Friso Henstra, 200
- 431
geen titel
- 432
Louis Paul Boon
Niets gaat ten onder
1982, Hermanus Berserik, 226
- 433
C.C.S. Crone
De schuiftrompet
1977, Peter van Poppel, 188
- 434
Abel J. Herzberg
Amor fati
1977, Ary Langbroek, 188
- 435
Iris Murdoch
Een afgehouwen hoofd
1977, Dolf Zwerver, 188
- 436
D.H. Lawrence
De oude Adam en zijn nieuwe Eva
1978, Dolf Zwerver, 202
- 437
Muriel Spark
De Zwarte Madonna
1978, Jan Marinus Verburg, 202
- 438
Alan Sillitoe
De eenzaamheid van de lange-afstand-loper
1978, Marion Crezée, 202
- 439
Beb Vuyk
De eigen wereld en die andere
1978, The Tjong Khing, 203
- 440
F. Bordewijk
De wingerdrank
1978, Hermanus Berserik, 204
- 441
Hella S. Haasse
Huurders en onderhuurders
1979, Peter van Poppel, 208
1984, Peter van Poppel, 238
1994, Toni Mulder, 280
- 442
Doeschka Meijsing
De banen en andere verhalen
1978, Jan Marinus Verburg, 204

- 443
F. Springer
Tabee, New York
1978, Bert Bouman, 204
- 444 (zie ook 583)
S. Vestdijk
De dood betrapt
1978, Hermanus Berserik, 204
- 445
Antoon Coolen
De goede moordenaar
1978, Dolf Zwerver, 204
- 446
Marnix Gijsen
De oudste zoon
1978, Bert Bouman, 204
- 447
Gerrit Krol
De laatste winter
1978, Peter van Poppel, 204
- 448
Bob den Uyl
De ontwikkeling van een woede
1979, Dolf Zwerver, 208
- 449
is nooit verschenen
- 450
Samuel Beckett
Murphy
1978, Nicolaas Dings, 204
- 451
Jaap Harten
Garbo en de broeders Grimm
1978, Anjo Mutsaars, 205
- 452
Abel J. Herzberg
Drie rode rozen
1978, Ary Langbroek, 206
1991, J. Tapperwijn, 270
- 453
G. Tomasi di Lampedusa
De tijgerkat
1978, Rodolfo Meli, 206
- 454
is nooit verschenen
- 455
Jorge Luis Borges
Wereldschandkroniek
1978, Peter van Poppel, 206
- 456
Johan Fabricius
Het meisje met de blauwe hoed
1978, Bert Bouman, 206
- 457
J.W. Holsbergen
De handschoenen van het verraad
1978, Hermanus Berserik, 206
- 458
S. Vestdijk
De zwarte ruiter
1978, Friso Henstra, 206
- 459
Willem Brakman
Kind in de buurt
1978, Hermanus Berserik, 206
- 460
Brigid Brophy
Onder de huid
1978, Marina Florijn, 206
- 461
Hella S. Haasse
De Meester van de Neerdaling
1978, Friso Henstra, 207
1993, W.H. Mauser en
Toni Mulder, 278
- 462
is nooit verschenen

- 463
Kurt Vonnegut
*Lange wandeling naar de
eeuwigheid en andere verhalen*
1979, Michaël van Heusden, 208
- 464
F. Bordewijk
Het eiberschild
1979, Hermanus Berserik, 209
- 465
B. Traven
*De aard van een hond en andere
verhalen*
1979, Bert Bouman, 210
- 466
S. Vestdijk
Het verboden bacchanaal
1979, Friso Henstra, 210
- 467
Theun de Vries
Het zondagsbed
1979, J. Sanders, 210
- 468
Bertus Aafjes
Een ladder tegen een wolk
1979, Jenny Dalenoord, 210
- 469
J. Bernlef
Meeuwen
1979, Siet Zuyderland, 210
- 470
A. den Doolaard
Het land achter Gods rug
1979, The Tjong Khing, 210
- 471
Muriel Spark
Meisjes met een smalle beurs
1979, Anjo Mutsaars, 210
- 472
Jakov Lind
Een ziel van hout
1979, Michaël van Heusden, 210
- 473
Renate Rubenstein
Niet de woorden maar de stem
1979, Peter Vos, 211
- 474
Arthur van Schendel
Mijnheer Oberon en mevrouw
1979, Marijke de Vries, 212
- 475
F. Springer
*Bericht uit Hollandia & Schimmen
rond de Parula*
1979, Hermanus Berserik, 212
- 476
Willem Brakman
*Het zwart uit de mond van
madame Bovary*
1979, Hermanus Berserik, 212
- 477
Vicki Baum
De grote uitverkoop
1979, The Tjong Khing, 212
- 478
Willem van Iependaal
Polletje piekhaar
1979, J. Sanders, 212
- 479
Willem van Iependaal
Lord Zeepsop
1979, J. Sanders, 212
- 480
Kurt Vonnegut
Welkom op de apenrots
1979, Michaël van Heusden, 212
- 481
Piet Grijs
Piet Grijs is gek
1979, Dolf Zwerver, 212
1985, Dolf Zwerver, 244

482
Hubert Lampo
De geboorte van een God en andere verhalen
1979, Pat Andrea, 213

483
Renata Laqueur
Dagboek uit Bergen-Belsen
1979, Karina Meissnitzer, 214

484
Beb Vuyk
De wilde groene geur
1979, Bert Bouman, 214

485
Inez van Dullemen
De honger heeft veel gezichten
1979, Friso Henstra, 214

486
Willem van Toorn
Bataafsche Arcadia
1979, Mart Kempers, 214

487
S. Vestdijk
Narcissus op vrijersvoeten
1979, H. Berserik, 214

488
Jaap Harten
Madame Tussaud in Berchtesgaden
1980, Anjo Mutsaars, 216

489
Alfred Kossmann
Laatst ging ik spelevaren
1980, Peter van Poppel, 216

490
Muriel Spark
Juffrouw Brodies beste jaren
1980, Anjo Mutsaars, 216

491
Theun de Vries
Wilde lantaarns
1980, Bert Bouman, 216

492
Arthur van Schendel
De fat, de nimfen de nuf
1979, Mart Kempers, 214

493
Arthur van Schendel
Het oude huis
1981, Mart Kempers, 220

494
Louis Couperus
Een illuzie
1980, Anjo Mutsaars, 216

495
Louis Ferron
Gekkenchemer
1980, Michaël van Heusden, 217

496
S. Vestdijk
Vijf vadem diep
1980, Hermanus Berserik, 218

497
Louis Paul Boon
Dag aan dag
1980, Dolf Zwerver, 218

498
Frans Coenen
Zondagsrust
1980, Charlotte Mutsaers, 218

499
Rinus Ferdinandusse
De Zoon van Ouwe Klare
1980, Peter Vos, 218

500
Guus Kuijer
Het dochtertje van de wasvrouw
1981, Pat Andrea, 221

501
F. Springer
De gladde paal van macht
1980, H. Berserik, 218

502
Willem Brakman
Het godgeklaagde feest
1980, H. Berserik, 218

503
Louis Couperus
Het zweepende schaakbord
1980, Anjo Mutsaars, 218

504 (zie ook 146)
P.A. Daum
Indische mensen in Holland
1980, H. Berserik, 218

505
Thomas Mann
Verhalen
1980, Friso Henstra, 219

506
Adriaan Morriën
Alissa en Adrienne
1980, Mance Post, 220

507
Sal Santen
Jullie is jodenfolk
1980, J. Sanders, 220

508
Carry van Bruggen
Avontuurtjes
1981, Arja van den Berg, 222

509
is nooit verschenen

510
Jakov Lind
Landschap in beton
1981, Michaël van Heusden, 222

511
Jac. van Looy
Jaapje
1981, Sorella, 222

512
Frans Coenen
In duisternis
1981, Charlotte Mutsaers, 222

513
Maarten 't Hart
De dorstige minnaar en andere verhalen
1982, Peter van Poppel, 226

514
Willem van Toorn
Twee dagreizen
1981, Mart Kempers, 222

515
S. Vestdijk
Het spook en de schaduw
1981, Friso Henstra, 222

516
Theun de Vries
Het motet voor de kardinaal
1981, Friso Henstra, 222

517
Willem Brakman
De weg naar huis
1981, Hermanus Berserik, 222

518
Jeroen Brouwers
Zonder trommels en trompetten
1981, Peter van Poppel, 222

519
Lous Couperus
De ongelukkige
1981, Anjo Mutsaars, 223

520
Jac. van Looy
Feesten
1981, Charlotte Mutsaers, 224

521
Ivo Michiels
Orchis militaris
1981, Michael van Heusden, 224

522
P.A. Daum
H. van Brakel, Ing. B.O.W.
1982, Hermanus Berserik, 226

523
Marcellus Emants
Mensen
1981, H. Berserik, 224

524
Rinus Ferdinandusse
Stukjes in de kraag
1981, Peter Vos, 224

525
François HaverSchmidt
Familie en kennissen
1981, Peter van Poppel, 224

526
Multatuli
Duizend en enige hoofdstukken over specialiteiten
1981, Friso Henstra, 224

527
S. Vestdijk
De vijf roeiers
1981, Friso Henstra, 224

528
Leo Vroman
Het Carnarium
1981, Pat Andrea, 224

529
Menno ter Braak
Dr. Dumay verliest
1982, Hermanus Berserik, 226

530
Willem Brakman
Debielen en demonen
1982, Hermanus Berserik, 226

531
Louis Couperus
De komedianten
1982, Anjo Mutsaers, 226

532
Marcellus Emants
Goudakkers illusiën
1982, Charlotte Mutsaers, 227

533
F. Springer
Zaken overzee
1982, Frank Smulders, 228

534
Willem Brakman
Water als water
1982, Hermanus Berserik, 228

535
Inez van Dullemen
Vroeger is dood
1982, Friso Henstra, 228
1990, Hans Vermeulen en Toni Mulder, 267

536
Hella S. Haasse
Een gevaarlijke verhouding of Daal-en-Bergse brieven
1982, Dolf Zwerver, 228

537
Jac. van Looy
De wonderlijke avonturen van Zebedus
1982, onbekend, 228

538
Theun de Vries
Meester en minnaar
1982, Friso Henstra, 228

539
J. Bernlef
De man in het midden
1982, Peter van Poppel, 228
1988, Peter van Poppel, 260
1993, Toni Mulder, 278

540
Louis Couperus
Aan de weg der vreugde
1982, Anjo Mutsaers, 228

541
Aug. P. van Groeningen
Martha de Bruin
1982, Karin Lugtigheid, 229

542
F.B. Hotz
De tramrace en andere verhalen
1982, Charlotte Mutsaers, 230

543
Karel van Woestijne
De bestendige aanwezigheid
1982, Peter van Poppel, 230

544
Menno ter Braak
Hampton Court
1982, Hermanus Berserik, 230

545
Marcellus Emants
Juffrouw Linda
1982, Charlotte Mutsaers, 230

546
F. Harmsen van Beek
Wat knaagt? & Neerbraak
1982, Arja van den Berg, 230

547
Hugo Raes
Hemel en dier
1982, Michaël van Heusden, 230

548
Willem van Toorn
De toeschouwers
1982, Mart Kempers, 230

549
Willem Brakman
De opstandeling
1982, Hermanus Berserik, 230

550
H.C. ten Berge
De beren van Churchill
1982, Branka Perošević, 231

551
Carry van Bruggen
Het huisje aan de sloot
1983, Arja van den Berg, 232

552
K. Schippers
Eerste indrukken
1982, Mance Post, 232

553
Theun de Vries
Vincent in Den Haag
1982, Friso Henstra, 232

554
Frederik van Eeden
Van de koele meren des doods
1983, Karin Lugtigheid, 232

555
Cyriel Buysse
Het leven van Rozeke van Dalen
1983, Hermanus Berserik, 232

556
Harry Mulisch
Oude lucht
1983, Klaus Versteegen, 232

557
S. Montag
Overpeinzingen
1983, Peter Vos, 233

558
Frederik van Eeden
De kleine Johannes
1983, Karin Lugtigheid, 234
1991, J. Tapperwijn, 270

559
Doeschka Meijsing
Robinson
1983, Joost Roelofs, 234

560
Geert van Beek
Blazen tot honderd
1983, Anjo Mutsaers, 234

561
Willem Brakman
De biograaf
1983, H. Berserik, 234

562
S. Carmiggelt
Fluiten in het donker
1983, Peter Vos, 234

563
Jac. van Looy
Jaap
1983, Juke Hudig, 234

564
Willem Brakman
De blauw-zilveren koning
1983, Hermanus Berserik, met dank aan Christiaan Jank, 234

565
Louis Couperus
Met Louis Couperus in Afrika
1983, Anjo Mutsaers, 234

566
Lodewijk van Deyssel
De Adriaantjes
1983, Charlotte Mutsaers, 235

567
is nooit verschenen

568
J. Ritzerfeld
De Amazone
1983, Branka Perošević, 236

569
is nooit verschenen

570
Louis Couperus
Het snoer der ontferming
1984, Anjo Mutsaers, 238

571
Frederik van Eeden
De nachtbruid
1984, Karin Lugtigheid, 239

572
Gerrit Krol
Een Fries built niet
1983, Siet Zuyderland, 236

573
Alfred Kossmann
De wind en de lichten der schepen
1983, Peter van Poppel, 236

574
Jac. van Looy
Jakob
1983, Jacob Kuijper, 236

575
Nicolaas Matsier
Onbepaald vertraagd
1984, Peter van Poppel, 240

576
C. Buddingh'
Daar ga je, Deibel!
1983, Pat Andrea, 236

577
Marcellus Emants
Jong Holland
1983, Charlotte Mutsaers, 236

578
S. Vestdijk
De redding van Fré Bolderhei
1983, Karin Lugtigheid, 236

579
Remco Campert
James Dean en het verdriet
1983, Joost Roelofs, 236

580
Herman Teirlinck
Het ivoren aapje
1983, Peter van Poppel, 237

581
Multatuli
Max Havelaar
1983, Friso Henstra, 238

582
Helene Nолthenius
Geen been om op te staan
1984, Friso Henstra, 240

583
S. Vestdijk (zie ook 444)
De dood betrapt
1984, Hermanus Berserik, 240

584
Top Naeff
Voor de poort
1985, Arja van den Berg, 244

585
Multatuli
Miljoenen-studiën
1984, Friso Henstra, 240

586
Battus
De Encyclopedie Salamander
1985, Siet Zuyderland, 245

587
S. Carmiggelt
Twijfelen is toegestaan
1984, Peter Vos, 240

588
Hugo Claus
Natuurgetrouwer
1984, Michaël van Heusden, 240

589
Louis Couperus
Van oude mensen, de dingen, die voorbij gaan....
1984, Anjo Mutsaers, 240

590
Marcellus Emants
Een nagelaten bekentenis
1984, Charlotte Mutsaers, 240

591
Multatuli
Minnebrieven
1984, Friso Henstra, 241

592
Bert Schierbeek
Het boek ik
1984, Niek de Vriendt, 242

593
Gerrit Komrij
Horen, Zien en Zwijgen
1984, Karel Dekker, 242

594
Guus Kuijer
De man met de hamer
1984, Walter Nobbe, 242

595
Jaap van Manen
Verliefd
1984, Walter Nobbe, 242

596
J. van Oudshoorn
Loutringen
1984, Karin Lugtigheid, 242

597
F.C. Terborgh
De meester van de Laërtes
1984, Branka Perošević, 242

598
S. Vestdijk
Een moderne Antonius
1984, Karin Lugtigheid, 242

599
J.B. Charles
Van het kleine koude front
1984, Siet Zuyderland, 242

600
Louis Couperus
De stille kracht
1984, Anjo Mutsaers, 243

601
Piet Grijjs
Grijsboek
1984, Dolf Zwerver, 244

602
Frans Stüger
De gedachte
1984, Peter van Poppel, 244

603
Louis Paul Boon
Eros en de eenzame man
1985, Hermanus Berserik, 246

604
S. Carmiggelt
Gewoon maar doorgaan
1985, Peter Vos, 246

605
Louis Ferron
De keisnijder van Fichtenwald
1985, Michaël van Heusden (op omslag abusievelijk 960), 246

606
Multatuli
Ideeën. Eerste bundel
1985, Friso Henstra, 246

607
Kees Verheul
Een jongen met vier benen
1985, Siet Zuyderland, 246

608
C.J. Aarts
Het salamanderboek
1984, Sylvia Weve, 244

609
Het salamanderkwartet
1984, niet afgebeeld

610
geen titel

611
Armando
Aantekeningen over de vijand
1985, Armando, 246

612
Louis Couperus
Metamorfoze
1985, Anjo Mutsaers, 246

613
F. Springer
Bougainville
1985, Karel Dekker, 246
1988, Karel Dekker, 260
1993, Toni Mulder, 278

614
S. Vestdijk
Puriteinen en piraten
1985, Karin Lugtigheid, 247

615
J. Bernlef
Anekdoten uit een zijstraat
1985, Siet Zuyderland, 248

616
Multatuli
Ideeën. Tweede bundel
1985, Friso Henstra, 248

617
Hellema
Langzame dans als verzoeningsrite
1985, Bob Bunck, 248

618
Alfred Kossmann
Geur der droefenis
1985, Peter van Poppel, 248

619
Nicolaas Matsier
Oud-Zuid
1985, Peter van Poppel, 248

620
J. Oudshoorn
Laatste dagen
1985, Karin Lugtigheid, 248

621
Tom Pauka
Een moeilijke eter
1985, H. Berserik, 248

622
S. Carmiggelt
Morgen zien we wel weer
1985, Peter Vos, 248

623
Lodewijk van Deyssel
Uit het leven van Frank Rozelaar
1985, Charlotte Mutsaers, 249

624
J. Ritzerfeld
De Poolse vlecht
1985, onbekend, 250

625
Gerrit Komrij
Dit helse moeras
1988, Karel Dekker, 261

626
Willem G. van Maanen
Een onderscheiding
1985, Dolf Zwerver, 250

627
Louis Paul Boon
Het jaar 1901
1986, H. Berserik, 250

628
Multatuli
Ideeën. Derde bundel
1985, Friso Henstra, 250

629
Arthur van Schendel
De grauwe vogels
1986, onbekend, 250

630
Nicolette Smabers
De Franse tuin
1986, Arja van den Berg, 250

631
Willem van Toorn
De lotgevalen van Sebastian Terts
1986, Piet Zuydertand, 250

632
Kees Verheul
Kontakt met de vijand
1986, Siet Zuyderland, 251

633
Willem Brakman
Een weekend in Oostende
1986, Berserik, 252

634
Boudewijn Büch
De blauwe salon
1986, Vladimir Suchánek, 252

635
Louis Couperus
Antiek toerisme
1986, Anjo Mutsaers, 252

636
Inez van Dullemen
Oog in oog
1986, Peter Vos, 252

637
geen titel

638
Hellema
Joab
1986, Karel Dekker, 252

639
Abel J. Herzberg
De memoires van koning Herodes
1986, J. Tapperwijn, 252

640
Willem G. van Maanen
Een eilandje van pijn
1986, Dolf Zwerver, 252

641
Doeschka Meijsing
Utopia of De geschiedenissen van Thomas
1987, Pieter Holstein, 256
1993, Toni Mulder, 278

642
Multatuli
Ideeën. Vierde bundel
1986, Friso Henstra, 252

643
Multatuli
Ideeën. Vijfde bundel
1986, Friso Henstra, 253

644
Multatuli
Ideeën. Zesde bundel
1987, Friso Henstra, 256

645
Rob Nieuwenhuys
Een beetje oorlog
1986, Peter van Poppel, 254

646
Helene Nolthenius
De steeneik
1986, Bram Kempers, 254
1991, Toni Mulder, 271

647
J. Slauerhoff
Het leven op aarde
1987, Branka Perošević, 256
1992, J. Tapperwijn, 274

648
geen titel

649
Bob den Uyl
Gods wegen zijn duister en zelden aangenaam
1986, Dolf Zwerver, 254

650
Theun de Vries
De soldaat die terug kwam
1987, Friso Henstra, 256

651
geen titel

652
geen titel

653
Andreas Burnier
De litteraire salon
1986, Peter van Poppel, 254

654
Tip Marugg
Weekendpelgrimage
1986, Jenny Dalenoord, 254

655
S. Vestdijk
De fantasia
1986, Karin Lugtigheid, 254

656
Jeroen Brouwers
Joris Ockeloen en het wachten
1986, Peter van Poppel, 254

657
geen titel

658
A.F.Th. van der Heijden (Patrizio Canaponi)
Een gondel in de Herengracht
1987, Peter van Poppel, 256
1992, Toni Mulder, 274

659
geen titel

660
Andreas Burnier
De huilende libertijn
1987, Peter van Poppel, 256

661
Louis Couperus
Langs lijnen van geleidelijkheid
1987, Anjo Mutsaars, 256

662
Elisabeth Keesing
Op andere voeten
1987, Jacob Kuijper, 256

663
Gerrit Krol
Het gemillimeterde hoofd
1987, Karel Dekker, 257

664
Doeschka Meijsing
Tijger, tijger!
1987, Pieter Holstein, 258

665
Multatuli
Ideeën. Zevende bundel
1987, Friso Heinstra, 258

666
Tom Pauka
Lente voor beginners
1987, Pat Andrea, 258

667
Thomas Rosenboom
De mensen thuis
1987, Carolein Smit, 258

668
Bob den Uyl
De bloedende trein
1988, Dolf Zwerver, 262

669
J. Slauerhoff
Het verboden rijk
1987, Branka Perošević, 258

670
geen titel

671
geen titel

672
Piet Grijs
Zinnig tuig
1987, Willem van Malsen, 258

673
Marjoleine de Vos
Geen vuur te heet
1987, Peter van Poppel, 258

674
geen titel

675
J. Ritzerfeld
De paardendief
1987, Branka Perošević, 259

676
Vincent Mahieu
Tjies
1987, Jenny Dalenoord, 260

677
Rudolf Geel
Een gedoodverfde winnaar
1988, Karel Dekker, 262

678
Willem Elsschot
Kaas
1989, J. Tapperwijn, 264

679
Willem Elsschot
Villa des Roses
1987, J. Tapperwijn, 260

680
geen titel

681
S. Carmiggelt
Vroeger kon je lachen
1992, Toni Mulder, 274

682
Inez van Dullemen
De vrouw met de vogelkop
1988, Peter Vos, 262

683
Kester Freriks
Hölderlins toren
1989, Peter van Poppel, 264

684
Piet Grijs
Blijf met je fikken van die luizepoten af
1989, Willem van Malsen, 264

685
Mensje van Keulen
Van lieverlede
niet in bezit, 245

686
Dirk Ayelt Kooiman
Uit de memoires van een mensenredder
 1988, Glen Baxter, 262

687
Gerrit Krol
De man achter het raam
 1989, Karel Dekker, 264

688
Doeschka Meijsing
De kat achterna
 1988, Pieter Holstein, 262

689
 geen titel

690
Arthur van Schendel
Een Hollandsch drama
 1989, Mart Kempers, 264

691
Jan Siebelink
Nachtschade
 1988, Marcel Leuning, 262

692
Bob den Uyl
Een zwervend bestaan
 1988, Dolf Zwerver, 262

693
S. Vestedijk
Het genadeschot
 1988, Karin Lugtigheid, 262

694
Josepha Mendels
Rolien en Ralien
 1988, Karin Lugtigheid, 263

695
J. Bernlef
Achterhoedegevecht
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 265

696
 geen titel

697
 geen titel

698
 geen titel

699
 geen titel

700
A. Koolhaas
Blaffen zonder onraad
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 266

701
Gerrit Krol
De ziekte van Middleton
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 266

702
F. Springer
Quissama
 1989, Toni Mulder, 266
 1992, Toni Mulder, 274

703
 geen titel

704
 geen titel

705
 geen titel

706
 geen titel

707
 geen titel

708
Hella S. Haasse
De wegen der verbeelding
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 266

709
Geerten Meijsing
De venerische kunsten
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 266

710
A.F.Th. van der Heijden
De sandwich
 1989, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 266

711
J. Bernlef
Hersenschimmen
 1990, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 268

712
S. Carmiggelt
Kinderen
 1990, Toni Mulder, 268

713
R.J. Peskens
De man met de urn
 1990, Toni Mulder (Dynamo Amsterdam), 268

714
Helga Ruebsamen
Op Scheveningen
 1990, Toni Mulder, 268

715
Hella S. Haasse
Berichten van het Blauwe Huis
 1990, Toni Mulder, 268

716
Karel van het Reve
Nacht op de kale berg
 1990, Toni Mulder, 268

717
Willem van Toorn
Een leeg landschap
 1990, Toni Mulder, 268

718 (zie ook 362)
Abel J. Herzberg
Brieven aan mijn kleinzoon
 1990, Toni Mulder, 268

719
Luigi Pirandello
De pijn om zo te leven en andere verhalen
 1992, Toni Mulder, 274

720
Doeschka Meijsing
De beproeving
 1992, Toni Mulder, 275

721
Maarten 't Hart
Ik had een wapenbroeder
 1990, Toni Mulder, 269

722
Wanda Reisel
Het blauwe vuur
 1990, Toni Mulder, 270

723
Willem Elsschot
Tsjip/ De leeuwentemmer
 1991, Toni Mulder, 272

724
Leo Vroman
Neembaar
 1991, Toni Mulder, 272

725
J. Bernlef
Onder ijsbergen
 1994, Mulder Van Meurs, Toni Mulder, 281

726
J. Bernlef
Publiek geheim
 1991, Toni Mulder, 272

727
A.F.Th. van der Heijden
De slag om de Blauwbrug
 1992, Toni Mulder, 276

728
Mensje van Keulen
Overspel
1991, Toni Mulder, 272

729
S. Carmiggelt
Poespas
1991, Toni Mulder, 272
1992, Toni Mulder, 276

730
Theun de Vries
Het meisje met het rode haar
1991, Toni Mulder, 272

731
Harry Mulisch
Het stenen bruidsbed
1991, Toni Mulder, 272

732
V.S. Naipaul
Stemmen in Elvira
1991, Toni Mulder, 272

733
S. Vestdijk
Ierse nachten
1992, Toni Mulder, 276

734
A.F.Th. van der Heijden
De draaideur
1992, Toni Mulder, 276

735
Joost Zwagerman
Kroondomein
1992, Toni Mulder, 276

736
Hugo Claus
De verwondering
1992, Toni Mulder, 276

737
Helene Nolthenius
Moord in Toscane
1992, Toni Mulder, 276

738
H. Marsman
Verzamelde gedichten
1992, J. Tapperwijn, 277

739
De Schoolmeester
Waarde van Lennep. Brieven
1993, J. Tapperwijn, 278

740
Jerzy Kosinski
Stappen
1993, Toni Mulder, 279

741
Remco Campert
De jongen met het mes
1993, Toni Mulder, 280

742
Inez van Dullemen
Een ezelsdroom
1993, Toni Mulder, 280

743
Gerrit Krol
Maurits en de feiten
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 282

744
Theo Thijssen
Het grijze kind
1994, J. Tapperwijn, 282

745
Arthur van Schendel
Het fregatschip Johanna Maria
1994, J. Tapperwijn, 282

746
Helga Ruebsamen
De dansende kater
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 282

747
Baltasar Gracian
Handorakel en kunst van de voorzichtigheid
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 282

748
Thomas Rosenboom
Vriend van verdienste
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 282

749
Herman Gorter
Mei
1994, J. Tapperwijn, 282

750
Vincent Mahieu
Tjoek
1994, J. Tapperwijn, 282

751
J. Slauerhoff
De opstand van Guadalajara
1994, J. Tapperwijn, 282

752
F. Springer
Teheran, een zwanezang
1994, Mulder Van Meurs,
Toni Mulder, 284

753
Gustave Flaubert
De eerste leerschool der liefde
1995, J. Tapperwijn, 284

754
Simon Vestdijk
Terug tot Ina Damman
1995, Brigitte Slangen, 284

755
F. Bordewijk
Karakter
1995, Brigitte Slangen, 285

756
Roland Barthes
De taal der verliefden
niet afgebeeld

757
Martialis
Romeinse epigrammen
1996, Brigitte Slangen, 286

758
Lodewijk van Deyssel
Een liefde
1996, Brigitte Slangen, 286

759
Homerus
Ilias
1996, Brigitte Slangen, 286

760
Theo Thijssen
In de ochtend van het leven
1996, Brigitte Slangen, 286

960 (is 605)
Louis Ferron
De Keisnijder van Fichtenwald
1985, Michaël van Heusden, 246

Index op auteur

Deze index volgt.